

Aposolo zengât den singi Lukaņâ kulengoip.

Yesuņâ Tirik Kaapum zingâbat sâmbemân zariip.
(Mk 16:19-20 Lu 24:53)

1 O Teopilo, nâ mârûm den kulemgum giwan, zo Yesu nep tuugip sot singi âlip sâip, zorat den singi otgiwan. ²Zâkņâ nepņâ topkwap tuum âim sumbemân zâibapkât narâkņâ mâte oi Tirik Kaapumņâ okņangi Aposolo mârûm gâsum sâlâpżangoiņņâ nep diņ sâmbemân zariip. Den zo dâzângom naņgi Anutuņâ diim sumbemân zariip. Zorat den singi mârûm kulemgowan. ³Zâk sâknam nâņgâm mom zem zaatņâ arâpņâ zen sot sirâm 40, zorat umņan âsageziņgâm ândeip. Zen nâņgâm pâlâtâņ kwâkņangâbigât âsageziņgâm ândeip. Anutu um topņan ândiândiņangât den dâzângom ândeip. ⁴Oi zen sot tapņâ den itâ sâmbemân dâzângoi, “Zen Yerusalem kamân mân birâbi. Ibânandâ kut riđi zingâbat, zorat mambât ândibi. Zorat den itâ sâmbemân dâzângowan. ⁵Yohane zâk too saņgonziņgip. Ka narâk mân kârep oi nâņâ Tirik Kaapum saņgonziņgâbat.”

⁶Yatâ sâi mindum ândiwe, zen itâ sâmbemân mâsikâwe, “Kembu, gâ narâk ziren kâsarâpniņâ moliziņgâna Isirae niņak dum a kutâ op ândinat?” ⁷Sâne itâ sâmbemân dâzângoi, “Ibâ, zâk ziņâ narâkņâ nâņgâbigât mân sâip. Ibâ, zâk kâwali imbanâņangât opņâ narâk zo pâip. Ziņâ zo mân nâņgâbi. ⁸Zâkņâ Tirik Kaapum saņgongoi zengâren gem gam imbanâ zingi zen nâgât den singi sâsâņ a upi. Yatâ opņâ Yerusalem kamânân sot Yudaia hânân sot Samaria hânân sot hân kârebân aksik, nâgât den singi zengâren sâne laņ kârâm âibap.”

⁹Den yatâ sâi iknetâ sumbemân zariip. Zari unumunumņâ ga dooņgoi mem zari mân igâwe. ¹⁰Oi sumbemân zari arâpņâ zen tok ek kine a zagât hâmbâzik kâukâu, zet zengâren âsagem kirâwet. ¹¹Oi itâ sâmbemân dâzângowet, “Galilaia gokņâ, zen wangât sumbemân ek kinze? Anutuņâ Yesu mem sumbemân zariap. Yesu zariap, zo yatik âburem gipap.”

Arâp zen âburem ninâu nep tuuwe.

¹²Aposolo zen Oliwa bâkņan gâbâ gem âburem Yerusalem kamânân âiwe. Bakņâ zo Yerusalem kamân gootņan taap. ¹³Kamânân âimņâ mirâ

tâpmarâwe, zoren zâiwe. A kutziñâ itâ, Petero, Yohane, Yakobo, Andrea, Pilipo, Toma, Batolomaio, Mataio, Yakobo Alipaiogât nanñâ, Simoñ Zelote sot Yuda Yakobogât nanñâ. ¹⁴A zo aksik um kânok op ninâu sâm ândiwe. Yatâ utne Yesu mamñâ Maria sot ambân nâmbutñâ sot Yesu murâpñâ, zen aksik betziñan mem ândiwe.

Yudagât gebâkñan a ñâi muyagiwe.

¹⁵Narâk zoren Yesu a ambân kâmurâpñâ ândiwe, 120 yatâ, zorâñ mindum tarâwe. Oi Peteroñâ zaat den itâ sâm dâzângoip, ¹⁶“Bukurâp, Yudañâ kâsa diiziñgi Yesu gâsuwe. Zorat mârumñan Tirik Kaapumñâ Dawidigât umñan den pâi den zo sâm Kembangât ekabân kulemgoip. Zo dap op yen zembap? ¹⁷Yuda zâk niñan gokñâ. Nen sot nep ârândâñ meip. ¹⁸Oi a zorâñ kâmbangât sângânñâ mem hân ñâi kwâlip. Zoren âi hânân gei kom kâmbon kunziri zem tip gem nanñip. ¹⁹Den siñgi zo Yerusalem a ambân ziñ aksik nângâm hân zorat kutñâ Akedama sâwe (niñ denân ko kâmbam hân). ²⁰Psalm ekabân den itâ kulemgune ziap,

‘Zâkkât mirâ kamân kwamen zimbap. Zoren a ñâi mân ândibap.’

Oi den ñâi itâ ziap,

‘Zo a ñâiñâ gebâkñan kinbap.’

²¹Oi a nâmbutñâ nen sot ândimñâ Kembu Yesuñâ nep tuugip, zo ek nanñâwe. ²²Oi Yohanenñâ too sanjonñangi nepñâ topkwâip, narâk zoren zâkkâren târokwap ândeindâ ândim sumbemân zarip. Oi a zo zengâren gâbâ a ñâi, zâk betniñan mei Yesu mom zaarip, zorat den siñgi sâindâ lañ kârâbap.”

²³Peteroñâ yatâ sâi a zagât muyagezikâwe. Ñâi kutñâ Yosepe Basaba sâmarâwe, kutñâ ñâi Yusito. Oi a ñâi ko kutñâ Matia. ²⁴Muyagezikâm itâ sâm ninâu sâwe, “O Kembu, a zengât umziñâ ek nângâmat. A zagât zi, zekâren gâbâ ñâi gâsum sâlâpkuat, zo tirâpnângona iknâ. ²⁵Yudañâ Aposolo nepñâ kwâkâm mâtâp bâliñan arip, zorat ñâiñâ zâkkât gebâkñan ândibap.” ²⁶Ninâu yatâ sâmñâ wenzu pane Matiagât âsagei Aposolo kiin kânok târokwatziñip.

Tirik Kaapum gem gâip.

2 ¹Yuda zengât kendon ñâi kutñâ Pentekos narâk oi Yesugât a ambârâpñâ zen mirâ kânogân mindum tarâwe. ²Tatne sumbemân gâbâ kwamit ñâi pibâ patâ kwamit yatâ kwamiragom geip. Gemñâ mirâ tarâwe, zoren zâi piksâip. ³Zen tap iknetâ kârâp bâlam yatâ âsagem âbângum kâukziñan ge tap arip. ⁴Oi Tirik Kaapumñâ umziñan gei piksâm imbañâ ziñgi den gându ñâi ñâi sâm âiwe.

⁵Narâk zoren Yerusalem kamânân a hân dâp ga ândiwe. A zo, zen Anutu mâpâsemarâwe. ⁶Oi a dorjbep patâ zen kwamit zo nângâm mindune Aposolo zen dinziñâ dâp sâne nângâm kwakmak op kirâwe. ⁷Oi

imbanâziņ buņ oi itâ sâwe, “A den se, zen aksik Galilaia a. ⁸Dap op den yatâ sâne nânġindâ dinniņâ yatâ uap? ⁹Nen zi Mende a, Pata a, Elam a, Mesopotamia hânân gok, Yudaia hânân gok, Kapadosia hânân gok, Ponto hânân gok, Asia hânân gok. ¹⁰Pirigia hânân gok, Pampilia hânân gok, Aigita hânân gok, Libia hânân Kirene zeņġât kamân goot goot, zoren gok. Nâmbutņâ nen Roma kamânân gok. ¹¹Oi nen Isirae sot kamân nġân gâbâ Anutu mâpâsimen. Nâmbutņâ nen Keret a sot Arabia a. Nen yatâ zorâņ ândimņâ dinniņâ dâp Anutu kut nġi nġi âlipņâ oip, zorat singi sâne nânġen.” ¹²A zen yatâ sâm imbanâziņ buņ oi kwakmak op kin âragum sâwe, “Zi topņâ dap yatâ?” ¹³Oi a nâmbutņandâ mem ge kwâkwat den itâ sâwe, “A zi too kâtik nem um gulip op se.”

Peteroņâ zorat topņâ dâzânġoip.

¹⁴Petero zâk bukurâpņâ kiin kânok, zen sot kin den kâtikņâ itâ sâm dâzânġoip, “Yerusalem kamân mâirâp sot Yuda a nâmbutņâ, zen aksik nâ den sa kindap kwap nânġânek. ¹⁵A zi kinze, zeņġât itâ se, “Too kâtik nemņâ um gulip ue.’ Yatâ buņâ. Mirâ mân kâtigei nen dap op too kâtik nimbem. ¹⁶Zorat Propete Yoelenġâ den nġi itâ sâm kulemġoip. Den zo bonņâ muyagiap,

¹⁷‘Anutuņâ itâ sap, “Gâtâm hânġât narâk âkâbâ sâi nâ Kaapumnâ a ambân aksik ziņġâbat. Ziņġa ko nan bârarâpziņâ zen Propete ziņġâ den sâme, zo yatâ sâbi. A sigan, ziņġâ kut nġi nġi sen mârât ikpi. A ambân sombâ, ziņġâ uman bonņâ nânġâbi. ¹⁸Narâk zoren kore a ambân gakânâ Kaapum ziņġa Propete a yatâ op den sâbi. ¹⁹Oi nâ sa sumbemân sen pup kulem muyagibap. Ombenjan hânân top lâkulâku kulem muyagibap. Gilâm sot kârâp sot kâbak, zorâņ hân kwârakubap. ²⁰Mirâsiņ sumunkumbap. Kâin siņâ kuriņkom gilâm yatâ upap. Oi Kembuġât narâk mâte upap. Kembuġât narâk âlipņâ âsakņoot muyagibap. ²¹Oi narâk zoren nġi zâk Kembu konsâbap, zâk bâliņan gâbâ mâkâbap.” ”

Peteroņâ Yesuġât topņâ sâm kâkņan kwâip.

²²Yatâ sâmņâ Peteroņâ itâ sâip, “Isirae a, nâ dâzânġua nânġânek. Anutuņâ Yesu Nasarete kamânân gokņâ mam okņanġi osetniņan ândim nep patâ sot sen mârât kulem tuugip. Zâk Anutuġâren gâbâ ġâip. Nep tuugip, zorâņâ topņâ sâm muyagei igâwe. ²³Mârum Anutuņâ zâkkât nânġi zeipkât mâtâp zo sâm pindip, zo yatik zen kut nġi nġi okņanġâm Kembuġât gurumin den kukuņ a ziņġâne âi poru nagân kune moip. ²⁴Ka Anutuņâ mumuņanġât tâk olaņ diim sumbemân zarip. Mumuņandâ dap yatâ anġân kârâbap? ²⁵Zorat Dawidiņâ zâkkât den kânņan sâm itâ kulemġuip, ‘Nâ Kembu mâteyâk ek ândiwan. Zâkņâ âsâbân bitnâ bongen tâi mân loribat. ²⁶Zorat ko umnâ âlip oi nâmbâlamnandâ sâm sâtâre

okŋaŋgâman. Sâknandâ mom zaatpapkât mambât ândibat. 27 Anutuŋâ, Gâ mân birâniban, zorat ko mumuŋâ zeŋgâren mân âi ândibat. Gâ tirik agâ mân birâniban, zorat ko momŋâ mân alâgibat. 28 Gâ ândiândiŋ mâtâp tirâpnogin. Mâtegan ândia otninandâ sâtâre kwâkŋan ândibat.”

29 Peteroŋâ yatâ sâmŋâ itâ sâip, “O bukurâpnâ, nâ sâkuniŋâ Dawidi, zâkkât den sapsun ziŋgâbâ. Zâk moi hanguwe. Oi kwakŋâ ek nâŋgâm ândime. 30 Zâk Propete a ândim itâ nâŋgip, ‘Anutu zâk kiurâpnâ zeŋgâren gâbâ ŋâi gâsum sâlâpkoi nâgât a kutâ tâtarân tâpapkât sâm kâtigeip.’ 31 Zo nâŋgâm Kristo zaatzaatŋaŋgât itâ sâip, ‘Zâk mumuŋâ zeŋgâren ândibapkât Anutuŋâ mân birâbap. Momŋâ sâkŋâ mân alâgibap.’ 32 Oi Anutuŋâ Yesu mâŋgei zaari sinniŋandâ igâwen. 33 Oi Anutuŋâ Yesu âsanŋâ bongen a kutâ kwânâŋgi tâi Tirik Kaapum ŋiŋi kwatniŋgip. Yesuŋâ zo mem niŋgi kwamit nâŋgâm ikse. 34 Dawidiŋâ sumbemân mân zarip op ko laŋ den itâ sâip,

‘Kembuŋâ nâgât kembu itâ sâm dukuip, “Nâgât âsannan tâtnan.

35 Tâtna kâsarâpkâ minduziŋga kiŋgaŋgât kombâŋ upi.” ’

36 Isirae a aksik patâ itâ nâŋgâbi. Yesu poru nagân kuwe, zâk Anutuŋâ Kembu sot a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârum sâsâŋ, Kristo, kwânâŋgi ândiap.”

A doŋbep umziŋ melâŋne too saŋgonziŋgâwe.

37 Peteroŋâ den yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm umziŋ bâliŋ oi Petero sot bukurâpnâ itâ sâm mâsikâziŋgâwe, “Bukurâpniŋ, nen dap oindâ dâp upap?”

38 Sâne Peteroŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Umziŋ melâŋne Yesu Kristogât korân too saŋgonziŋgindâ tosaziŋ buŋ upap. Yatâ utne Anutuŋâ Tirik Kaapum ziŋgâbap. 39 Ziiŋâ sot kiurâpziŋâ sot kârebân ândie, Kembu Anutuŋâ diiziŋgâbap dâp, Tirik Kaapum zeŋgât ŋiŋi sâsâŋ, zo ziŋgâbap.”

40 Petero zâk den yatâ sâm den târokwap den girem itâ sâm dâzâŋgoip, “Zen bâliŋ mâme a osetziŋan gâbâ gane Anutuŋâ gâsuziŋgâbap.” 41 Sâi sirâm zoren a ambân 3 tausen yatâ, ziŋâ Peterogât den nâŋgâm umziŋâ gâsui too saŋgonziŋgâne Yesugât kâmut, zeŋgâren târokwarâwe.

Ninâugât âsâbâŋ mindumarâwe.

42 Oi Aposolo, zen ŋiŋi âlip dâzâŋgone nâŋgâm ândiwe. Oi umziŋâ gâsâyagom ninâu sot nalemgât âsâbâŋ mindumarâwe. 43 Oi Aposolo ziŋ Yerusalem kamânân sen mârât kulem top top tuumarâwe. Oi a ambân, zen aksik keŋgât op naŋgâwe. 44 Yesu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe, zen kut ŋâi ŋâiziŋâ kânogâk zeip. 45 Oi hân sot sikumziŋ pane sâŋgân mem a gigiŋâ kâsâpkum ziŋgâmarâwe. 46 Zen sirâmŋâ sirâmŋâ um kânok op tirik namin zâi mindumarâwe. Oi mirâziŋan nalem ârândâŋ nemarâwe.

Oi nalem zo sâtâreyân nemarâwe. ⁴⁷Oi Anutu sâm âlip kwâkņangâwe. Yatâ utne a ambân, zen ziņgit umâlep urâwe. Oi Kembu zâk sirâmņâ sirâmņâ a ambân Yesugât kâmurân târokwatziņgâmâip.

Peteroņâ a ņai kubigip.

3 ¹Sirâm ņain mirâ oi, ninâu sâsâņ narâk oi Petero sot Yohane, zet tirik namin zâiwet. ²Oi a ņai mam kâamboņ kâligen gâbâ kiņ bâliņâ âsageip, zâk lum gawe. A zo bukurâpņâ sirâmņâ sirâmņâ lum tirik namâ mâtâp âlipņâ, hikpârâkņoot, zoren pane kât sikumgât oletziņgâmâip.

³Oi Petero sot Yohane zet tirik namin zâiram oitâ zikitņâ oletzikip.

⁴Oletziki zet ek kin Peteroņâ itâ sâm dukui, “Gâ net nikit.” ⁵Peteroņâ sâi kât niram sabot sâm sen kwap zikirip. ⁶Yatâ oi Peteroņâ itâ sâm dukui, “Kât sikum mân zemniņap. Kut zi kânok zemniņap, zo gibâman. Yesu Kristo, Nasarete gokņâ, zâkkât sâtkât dâgoga zaat âim ga.” ⁷Yatâ sâm bikņâ bongen gâsum zaarip. Yatâ oi zorâņak kiņ bâliņ zo winziksâi zaat kirip. ⁸Zaat âim gam kin ko zet sot ârândâņ tirik namin zâiwe.

A kiņ bâliņ zo pâtan âim gam Anutu sâm âlip kwâkņangip ⁹Anutu sâm âlip kwâkņangî a aksik zen ek nâņgâwe, zen itâ sâwe. ¹⁰“A zo tirik namâ mâtâp âlipņâ, hikpârâkņoot, zoren tap oletziņgâmâp.” Oi a zo kubikņangip, zorat ekņâ imbaņâziņ buņ oip. ¹¹Oi Petero, Yohane zekâren târokwatziņki a aksik patâ tirik namâ umņâ ņai kutņâ Salomo, zoren zekâren mindumņâ sâlâpziņan zim kirâwe.

Peteroņâ a siņgi âlip dâzâņgoip.

¹²Zen mindum kine Peteroņâ ziņgitņâ den itâ sâm dâzâņgoip, “Isirae a, zen wangât a zirat opņâ nikit kinze? Zi niikņâ imbaņan mân kubikset. Zen dap nâņge? Târârakniņangât Anutuņâ kubiksap? ¹³Yatâ buņâ. Abaram, Isaka, Yakobo sot sâkurâpniņ, zeņgât Anutu, zâkņâ kore aņâ Yesu sumbemân a kutâ kwânâņgi ândiap. Oi zen Yesu gâsum a sâtņâ ziņgâne Pilatogâren diim âine olaņbat sâip. ¹⁴Olaņbat sâi zen kândâtkuwe. Tirik sot târârak a zo kândâtkum kâmbam a ņai olaņbapkât sâwe. ¹⁵Ândiândiņ mariņâ kuwe. Kune moi Anutuņâ mâņgei zaari igâwen. ¹⁶Oi kiņ bâliņ a ikme zi Yesu kutņâ konsâitâ a zi kubikņangî sâkņâ âlip oi ikse. Yesugâren nâņgâm pâlâtâņ oitâ âlip op zaatsap.

¹⁷Bukurâpnâ, nâ nâņgan. Zen sot patârâpziņâ, zen Yesu topņâ mân nâņgâm kuwe. ¹⁸Yatâ utnetâ Kristo sâknam nâņgâm moip, zorat Anutuņâ mârurman Propete a zeņgât lâuyân den pâi sâm kulemguwe. Anutuņâ sâi den kulemguwe, zorat bonņâ âsageip. ¹⁹Oi zen umziņâ melâņ ândiândi sâņgiņâ kândâtkune tosaziņ birâbap. Oi Kembuņâ umziņ mem sândukņan kwatziņgâbap.

²⁰Kembu Yesu Kristo ziņgâbap. Zâk zeņgât siņgi sâm gâsum sâlâpkoip.

²¹Zâkņâ sumbemân ândei kut ņai ņai âsagem naņgâbapkât narâk mâte

upap. Zorat Anutuñâ mâruman den Propete gakârâpñâ lâuziñan pâi sâwe. ²²Mose zâk den itâ sâip,

‘Kembu Anutuñâ bukurâpziñ zengâren gâbâ Propete ñâi, nâ yatâ, muyagem den dâzâñgoi nâñgâbi. ²³Oi ñâi zâk zâkkât den kwâkâbap, zo Anutuñâ kom nangâbap. A zo Anutu a gakârâp zengât oserân mân ândibap.’

²⁴Oi Samue sot Propete a nâmbutñâ ândim gawe, zen kut ñâi aksik narâk ziren âsagiap, zorat den sâm kulemguwe. ²⁵Zen ko Propete a ândiwe, zengât kiurâp. Sâkurâpziñ zen sot Anutuñâ târotâro oip. Zen târotâro zorat umñan ândie. Anutuñâ târotâro zo Abaram itâ dukum muyageip,

‘Nâ kiurâpkâ mâsop minziñgâbat. Mâsop zorâñ hânñâ hânñâ a dâpziñ upap.’

²⁶Anutuñâ kore añâ Yesu sâñgongoi gem muyageip. Zen orot mâme bâliñâziñâ birâbigât gem gâip. Zâkñâ diizingi bâliñâziñâ birânetâ mâsop minziñgâbat.”

Petero sot Yohane tâk namin zâparâwe.

4 ¹Petero sot Yohane, zet a den dâzâñgom kiritâ tirik namâ galem a sot tirik namâ kâwali a sâtñâ sot Sadukaio a, zen ârândân zekâren gawe. ²Zet a siñgi âlip dâzâñgowet. Yesu zâk mumuñan gâbâ zari a ambân aksik yatâ zaatpi, zorat den sâitâ a sâtñâ zen nâñgâne bâliñ oip. ³A sâtñâ zen gâsuzikâm mirâ mâruman ñâtiksâipkât tâk namin zâpane zeitâ hañsâip. ⁴Oi Peteroñâ siñgi âlip sâi nâñgâwe, zengâren gâbâ doñbep ziñâ zo nâñgâne bon oi Yesugât kâmurân târokwatne a aksik tenngâziñâ a 5 tausen yatâ urâwe.

Peteroñâ Yesugât kutñâ sâm muyageip.

⁵Hañsâi a sâtñâ sot a patâ sot Kembangât gurumin den zorat galem a, zen Yerusalem kamânân minduwe. ⁶Tirik namâ galem a patâ Hanasi sot Kaipa, Yohane, Alesande sot a ambârâpziñâ zen sot minduwe. ⁷Mindum sâne Petero sot Yohane diizikâm osetziñan âi zâpane kirâwet. Kiritâ itâ mâsikâzikâwe, “Ñâiñâ imbañâ ziki kulem zi tuugabot? Ñâigât sâtkât uabot?”

⁸Oi Petero zâk kiri Tirik Kaapumñâ umñan piksâi itâ sâm dâzâñgoip, “Galem a sot a ambân zengât patârâpziñâ, nâ sa nâñgânek. ⁹Net kiñ bâliñ a beknan miet, zorat mâsikânike? A zi dap op âlip uap sâm, zorat op mâsikânike? ¹⁰Mâsikânike, gât ko sapsuga zen sot Isirae a aksik zen nâñgânek. Zen Yesu Kristo, Nasarete kamânân gokñâ poru nagân kune moi Anutuñâ mumuñan gâbâ mângei zaat ândiap. Zâkkât imbañâñangât opñâ a zi âlip op mâteziñan kinzap. ¹¹Yesu zâk mirâ kunkun ñâi yatâ uap. Zorat Kembangât ekabân den ñâi itâ ziap,

‘Mirâ tuutuun a zen kunkun n̄ai ek̄n̄â âkon op birâwe. Kembuñâ kunkun zorân̄a mem namin kwânân̄gi kunkun patâ kâtikn̄â op kinzap.’

¹²Kubikkubik zo zâk zik̄nik kubikningâbap. A n̄aigât korân sâm orotn̄â, zo hânân mân ziap.”

Kembugât den lubi.

¹³Oi Petero sot Yohane, zet a mâteziñan kin mân keñgât op den sâm kiritâ a zinj zekât itâ n̄angâwe, “Zet ekap namin mân zâiwet.” Zo n̄angâm imban̄âziñ buj oip. Oi zet mârum Yesu sot ândiwet, zo zikit n̄angâwe. ¹⁴Oi kinj bâliñ kubigâwet, zorân̄ zet sot kiri ek̄n̄â zorat den sâm mâburinam kwagâwe.

¹⁵Den kârum sâne âkñan gei kiritâ ziiñak den itâ sâm âraguwe, ¹⁶“Nen a zâgât zi dap otzikânâ. Zet sen mârât kulem n̄ai muyageitâ Yerusalem kamânân a ambân aksik zen siñgizik n̄ange. Zo mân sâm kwârakunat. ¹⁷Oi den zo kamân dâp lañ kâri n̄angâbegât sâm keñgât otzikindâ a ambân den mân dâzângobabot.” ¹⁸Yatâ sâm sâne zaritâ itâ sâm dâzâkowe, “Zet Yesugât kot sâm a ambân mân dâzângobabot.”

¹⁹Yatâ sâne Petero sot Yohane zet den itâ melân dâzângowet, “Ziiñak n̄angâm iknek. Zengât den lum Anutugât den birânat, zorat Anutuñâ n̄angi dap upap? ²⁰Kut n̄ai n̄ai ek n̄angâwen, den zo mân tik pânat.”

²¹Yatâ sâitâ sâm keñgât den dâzâkom zâpane âiwet. Kamânân a ambân zen sen mârât kulem zo ek n̄angâm Anutu sâm âlip kwâkñangâwegât a sâtñâ zinj zengâren kwakñâ Petero sot Yohane kut zo lañ mân otzikâwe. ²²A kubigâwet, zo kendonñâ 40 yatâ ândim gâi kubigâwet.

Yesugât kâmut zen mindum ninâu sâwe.

²³Petero sot Yohane minduminduyân gâbâ gem bukurâpzik zengâren âim tirik namâ galem a patâ sot a ambân zengât a patâ, zinj den dâzâkowe, zo aksik dâzângom nan̄gâwet. ²⁴Yatâ sâitâ a ambân den zo n̄angâm umziñ mindum Anutugâren den itâ sâwe, “Kembu, gâ hân sumbem mariñâ. Gâ sumbem sot hân, saru sot kut n̄ai n̄aiziñoot muyageziñgin. ²⁵Sâna Tirik Kaapungâ zâkñâ sâkuniñ kore agâ Dawidi, zâkkât umñan den pâi itâ sâip,

‘Um kâtik zen wangât den sârek op kwamitage? A zen wangât den bon buj se? ²⁶Hânñâ hânñâ a kutâ ga kinze. A patâ mindum kinze. Kembu sot a bâliñan gâbâ mâkâziñgâbâpkât sâsânj, Kristo, kâsa otzikânâ ga kinze.’”

²⁷Yatâ sâmñâ itâ sâwe, “Perâkñak kamân ziren tirik kore agâ kwânân̄gin. Herode sot Pilato sot um kâtik a sot Isirae a sâtñâ, zen zâk kâsa okñangânam minduwe. ²⁸Mârum gikak n̄angâm yatâ upi sâin, zo yatik urâwe. ²⁹Oi Kembu, zi ko sâm keñgât dinziñâ ek n̄angâm kore

arâpkâ imbanâ niŋgâna kenġât buŋ ġâġât den sâm ândinat. ³⁰Nen Yesugât korân sâindâ ko sisi mâsek a kubikziŋġâm sâna kulem top top muyagibap.”

³¹Yesugât kâmut, zen yatâ ninâu sâm tatne ko mirâ mindum tarâwe, zo sânsânsâip. Oi Tirik Kaapumġâ umziŋan piksâi kenġât buŋ, lâu bâbâlaŋâk a ambân Anutugât den dâzâŋgowe.

Yesugât kâmut zen um kânok op ândiwe.

³²Yesugât kâmut zen um kânok op ândim kut nġâi nġâi zemziŋġip, zorat nâġât, ġâġât mân sâwe. Kânogâk zemziŋġip. ³³Oi Aposolo zen Kembu Yesu mumuŋan ġâbâ zaarip, zorat den siŋġi imbanâŋoot dâzâŋgom ândiwe. Anutuġâ imbanâ ziŋġâm tânzâŋgoip. ³⁴Zengât oserân ġâbâ nġâi sii nalemgât kârukâru mân urâwe. A hânziŋoot sot mirâziŋoot, zen zo pam kât memġâ Aposolo zengâren parâwe. ³⁵Oi Aposolo ziŋâ kât zo mem kâsâpkum a ambân kwakmarâwe, zo ziŋġâm ândiwe.

³⁶Oi a nġâi ândeip, kutġâ Yosepe. Aposolo ziŋâ kutġâ nġâi Banaba sâwe (niij denân ko bet mâme a). Zâk Lewigât kiun, Kipiro hânân gokġâ. ³⁷A zorâŋâ hânġâ pâi mine kât aksik mem Aposolo zengâren pâip.

Anania sot Sapira, zekât siŋġi.

5 ¹A nġâi ândeip, kutġâ Anania. Zâkkât ambinġâ Sapira, zâk sot sâm nâŋġâm hânziġġâ pâitâ mem sâŋġân zikâwe. ²Ananiaġâ sâŋġân mem torenġâ tik pam torenġġâk Aposolo zengâren pam, zi aksik sâip. ³Pâi Peteroġâ itâ sâm dukuip, “Anania, ġâ wangât Sataŋġâ umgan giari Tirik Kaapum kâitkum hângât sâŋġânġâ torenġâ tik paat? ⁴Hângât sâŋġân mân mena zemġibap. Mo kât mem ġikâ mimbâ sâm âlip membat. ġâ wangât umġandâ kâitgogi yatâ uat? ġâ a mân kâitkuat. Anutu kâitkuat.” ⁵Yatâ sâi Anania zâk den nâŋġâm kin zorâŋjak hânân ġei zem moip. Oi zâkkât siŋġi nâŋġâwe, zen kenġât urâwe. ⁶A sigân, zen kâmarâŋâ mem kâpim lum âi hanguwe.

⁷Narâk mân kârep oi ambinġâ zâk siŋġi mân nâŋġâm ġâip. ⁸ġâi Peteroġâ itâ sâm mâsikip, “Hângât sâŋġânġâ kât itik miwet?” Sâi zâkġâ sâip, “Zo yatik miwet.” ⁹Sâi Peteroġâ itâ sâm dukuip, “Zet wangât den saamġâ Kembugât Kaapum kâitkuabot? Nâŋġâ. Apkâ hangue, zen mâtâbân ga kinze. Zen yatigâk ġâ mingim âi hangobi.” ¹⁰Yatâ sâi zorenâk kiŋ topŋan ġei zem moip. A sigan ziŋâ mirin gam muyagem lum âi apġâ nanġâmŋan hanguwe. ¹¹Oi Yesugât kâmut sot a ambân nâmbutuġâ zen siŋġi zo nâŋġâm kenġât doŋbep urâwe.

Aposolo ziŋ kulem top top tuuwe.

¹²Aposolo zen a zengâren sen mârât kulem top topġâ tuum ândiwe. Oi Yesugât kâmut zen tirik namâ umġâ nġâi kutġâ Salomo, zoren um

kânok opnâ mindumarâwe. ¹³Mindunetâ a nâmbutnâ hurat kwatziŋgâm târokwatziŋgânam keŋgât op birâwe. ¹⁴Ka a ambân kâmut kâmutnâ, zen Kambu nâŋgâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâm Yesugât kâmut zengâren târokwatziŋgâwe. ¹⁵A ambân zen bukurâpziŋâ sisi mâsekziŋoot helânân pam luziŋgâm âi mâtâbân itâ sâm zâambarâwe, “Peteronâ mâtâbân âim gâi sândokŋandâ zengâren ari âlip upi.” ¹⁶Oi Yerusalem kamân naŋgâm naŋgâm a ambân ândiwe, zen gam minuwe. A ambân mâsekziŋoot sot wâkeziŋoot diiziŋgâm gane âlip op naŋgâwe.

Anutugât sumbam aŋâ Aposolo tâk namin gâbâ diiziŋgip.

¹⁷Oi kut nâi yatâ âsagei tirik namâ galem a patâ sot arâpnâ sot Sadukaio a, zen um kâlak nâŋgâm Aposolo gâsuziŋgâwe. ¹⁸Gâsuziŋgâm tâk namâ patin zâambarâwe. ¹⁹Zâmbane zinetâ nâtigân Kembugât sumbem a nâiŋâ ga hâŋgi mem pam diiziŋgâm gem itâ sâm dâzâŋgoip, ²⁰“Zen tirik namin zâim a ambân ândiândi uŋakŋaŋgât den dâzâŋgom kinbi.” ²¹Yatâ sâm dâzâŋgoi nâŋgâm haŋgât tirik namin zâim a ambân siŋgi âlip dâzâŋgowe. ²²Oi tirik namâ galem a patâ sot arâpnâ, zen Isirae a sâtnâ aksik minduziŋgâne gawe. Oi a nâmbutnâ sâŋgonzâŋgom tâk namin âi Aposolo diiziŋgâm gabi sâwe. A zo tak namin âi a kâruziŋgâm nâ mân muyageziŋgâm âburem gam sâwe, ²³“Nen âimnâ namâ hâŋgi kâtiknâ kiri iksen. Oi galem a zen hâŋgiyân kinze. Oi hâŋgi mem pam bagim a kâruziŋgindâ buj ue.”

²⁴Den yatâ sânetâ tirik namâ kâwali a sot tirik namâ galem a patâ, zen den zo nâŋgâne kwakmak oip. ²⁵Utnetâ a nâiŋâ ga sâip, “Nâŋgânek. A tâk namin zâmbanse, zen tirik namin a den dâzâŋgom kinze.” ²⁶Sâi Tirik namâ kâwali a patâ sot arâpnâ zen Aposolo gâsuziŋgânam âiwe. A ziŋâ kuk op kâtnâ zâŋgobegât keŋgât op mulunâk diiziŋgâm gawe.

Aposolo zen minduminduyân keŋgât buj den sâwe.

²⁷Minduminduyân diiziŋgâm zâmbane kinetâ tirik namâ galem a patânâ itâ sâm dâzâŋgoip, ²⁸“Mârum den kâtiknâ dâzâŋgowen. A zorat korân a ambân den mân dâzâŋgobi. Oi yatâ sâindâ Yerusalem kamânân laŋ kârip. A kuwe, zorat tosa nengâren pânâ sâme.”

²⁹Sâi Petero sot Aposolo nâmbutnâ, zen den itâ mâburem dukuwe, “A den lum Anutugât den birânat, zo ko mân dâp upap. ³⁰Zen Yesu poru nagân kune moip. Oi sâkurâpniŋ zengât Anutu, zâknâ mâŋgei zaarip. ³¹Zaari Anutuŋâ âsan topŋan bongen pam a sâtnâ patâ sot kubikkubikniŋâ kwânâŋgip. Oi Isirae a ambân, zen umziŋ melâŋne tosaziŋ gulipkubapkât sâmap. ³²Kut nâi nâi zo igâwen. Oi zorat siŋgi den nen sot Tirik Kaapum, niŋâ sâmen. Tirik Kaapum Anutuŋâ sât lulu gakârâp ziŋgâmap.” ³³Den yatâ sâm dâzâŋgoi kuk opnâ Aposolo zâŋgonam urâwe.

Parisaio a n̄ain̄a bukurâp girem den sâm dâzân̄goip.

³⁴Oi minduminduyân Parisaio a n̄ai tâip, kutn̄a Gamalie. Zâk gurumin dengât kubikkubik a oi a ambân zinj hurat kwâkngangâwe. Zâkn̄a oksâm kin Aposolo sâi diizingâm geiwe. ³⁵Oi bukurâpn̄a itâ sâm dâzân̄goip, “Isirae a, zen a zi kut n̄ai n̄angâm̄jik otzingâbi. ³⁶Mârum a n̄ai kutn̄a Teuda, zâkn̄a nâ a kutâzingâ sâi a 4 handeret yatâ zâkkât a urâwe. Oi zikn̄a kâmbam zigi arâp zinjâ sinsururuŋ urâwe. ³⁷Oi bet a sâlâpzân̄gozân̄goŋ narâknan Galilaia gokn̄a, a n̄ai kutn̄a Yuda, zâkn̄a a kutâ kunat sâi a nâmbutn̄a arâpn̄a urâwe. Ka a zo moi ko arâpn̄a zen siŋsururuŋ urâwe. ³⁸Zorat den dâzân̄gua n̄angânek. Zen a zi birâzingâne ândinek. Zen den sot nep zo ziŋ umzingâgât upme oi ko bon buŋ upap. ³⁹Ka Anutugâren gâbâ oi ko mân buŋ upap. Oi zen Anutu kâsa miŋangâbegât.”

Aposolo lapitizingâwe.

⁴⁰Zo yatâ sâm dâzân̄goi n̄angâne dâp oi sâne Aposolo mirin zâine tâkn̄a lapitizingâwe. Zân̄gomn̄a Yesugât kot mân dâzân̄gobigât sâm sâŋgonzân̄gowe. ⁴¹Sâŋgonzân̄gone sâtâre op âiwe. Yesugât a, zen Yesugât op lapitizingâwe, zorat minduminduyân gâbâ gem sâtâre op âiwe. ⁴²Oi sirâm̄n̄a sirâm̄n̄a tirik namin sot a mirin Yesu Kristogât siŋgi âlip mân birâm dâzân̄gom ândiwe.

Sâkkât nep, zorat a gâsum sâlâpzân̄gowe.

6 ¹Narâk zoren Yesugât kâmut donbep muyagem târokwatizingâwe. Oi nalem kâsâpkum Yuda a ambân nâmbut Grik den sâmarâwe, zengât oserân ambân malâ nâmbutn̄a zen nalem mân niŋgâwe sânetâ a Grik den sâmarâwe, zen n̄angâne mân dâp oip. Oi a Yuda den sâmarâwe, zen sot den sârek sâm âraguwe. ²Yatâ utne Aposolo kiin zagât zen Yesugât arâpn̄a kâmut minduzingâm itâ sâm dâzân̄gowe, “Nen Anutugât den sâsân̄ nep zo birâm nalem nep tuugindâ mân dâp upap. ³Zorat a bukurâpn̄iŋ osetziŋan gâbâ zen a nâmburân zagât, a n̄angân̄ngâziŋoot sot Kaapum̄n̄a umziŋan piksâsân̄ zo ziŋitne âlip oi gâsum sâlâpzân̄gonat. Nep zi ziŋindâ tuum ândibi. ⁴Nen ko ninâu sot den siŋgi sâsân̄, zorat nebâk tuum ândinat.” ⁵Zen den yatâ sâne zen aksik n̄angâne dâp oi a itâ gâsum sâlâpzân̄gowe. Setepano, zâk n̄angâm pâlâtân̄oot sot umŋan Tirik Kaapum piksâm zeip. Oi Pilipo, Porokoro, Nikano, Timon̄, Pamena sot Nikolau, Antiokia kamânân gok. Zâk hân n̄ain̄ gokn̄andâ Yuda zengâren târokwâip. ⁶A zo diizingâne Aposolo zengâren âi kine bitziŋâ kâukziŋan pam ninâu sâwe. ⁷Oi Anutugât den̄a laŋ kârâm ari Yerusalem kamânân Yesugât kâmut zen târokwâi târokwâi op âiwe. Oi tirik namâ galem a zengâren gâbâ donbepn̄a den siŋgi âlip n̄angâm luwe.

Setepano den sâknanâk sâwe.

⁸Anutuñâ Setepano tângum imbanjâ pindi a zengâren sen mârât kulem top top tuum arip. ⁹Oi a nâmbutñâ zen zâk sot den âraguwe. A zo zen mâpâmâpâse namâ nâi kutñâ Libertene, zoren mindumarâwe. A zen Kirene a, Alesandiria a, Kilikia a, Asia a. A yatâ zorâñ Setepano sot den âraguwe. ¹⁰Tirik Kaapumñâ Setepano den nângânângâ âlip pindi den âlipñâ sâi den hâuñâ mâburinam kwagâwe. ¹¹Kwakñâ a nâmbutñâ tigâk itâ sâm dâzângowe, “Setepanogât itâ sâbi. ‘A zâk Mose sot Anutu sâm bâliñ kwatziki nângâwen” ¹²Sâne yatâ utnetâ a yennâ sot a sâtñâ sot Kembugât gurumin den zorat galem a, zen den zo nângâmñâ kuk opñâ Setepano kom gâsum a sâtñâ mindumindu patin diim âiwe. ¹³Oi Setepanogât den sarâ sâbigât a muyageziñgâne Setepanogât den sarâ sâm itâ sâwe, “A zi zâk tirik namâ sot Kembugât gurumin den sâm bâliñ kwâpmap. ¹⁴Zâk itâ sâi nângâwen, ‘Yesu, Nasarete kamân gokñâ, zâkñâ tirik namâ zi kom kândañâ gurumin den Moseñâ sâip, zo kândañbap.” Yatâ sâwe. ¹⁵Oi minduminduyân târâwe zo, zen Setepano iknetâ si sângânñâ sumben a yatâ oip.

Setepanoñâ sâkurâpziñ zengât siñgi sâm dâzângoip.

7 ¹Tirik namâ galem a patâ, zâkñâ Setepano mâsikâm sâip, “Den se, zo bonñâ?” ²Sâi Setepanoñâ itâ sâip, “Bukurâpnâ sot ibârâpnâ, den sa nângânek. Sâkuniñâ Abaram, zâk Haran kamânân mân âim Mesopotamia hânân ândei âsakñâ mariñâ, Anutuñâ zâkkâren âsagem itâ sâm dukui, ³Gâ hân topkâ sot torerâpkâ birâziñgâm nânâ hân nâi tirâpgobat, zoren âi ândiban.’ ⁴Abaram zâk den zo nângâm Kaidai hânñâ birâm Haran kamânân âi ândeip. Zoren ândei ibânñâ moi Anutuñâ diim gâi Yuda hânân zi ga ândeip. ⁵Anutuñâ diim ga hân nâi mân pindi galem oip. Buñâ hân murukñâ nâi mân pindip. Ka hân zo zâk sot kiurâp zengât siñgiyâk sâm pâip. Zâk kiun buñ ândeip, zo ko Anutuñâ lañ yatâ sâip.

⁶Oi Anutuñâ den itâ sâip, ‘Kiurâpziñ zen hân nâin kendon 4 handeret umñan kore a op ândibi. Zoren hân mâirâpñâ zen sâknam ziñgâne ândibi. ⁷Kiurâpziñâ zen kore op ândine nâ hân mâirâp hâuñâ ziñga kiurâpziñ zen zâmbam hân ziren ga nâ mâpâsenim ândibi.’ ⁸Oi Anutuñâ Abaram târotâro pindi kwabâ kwarangip. Oi nanñâ Isaka âsagem sirâm nâmburân zagât tapñâ karâmbuñan kwabâ kwâkñangip. Isakanñâ Yakabo yatik kwabâ kwâkñangip. Yakobo zâk narâpñâ kiin zagât yatik otziñgip.

⁹Oi sâkurâpniñâ zen munziñâ Yosepe, zâkkât um kâlak nângâm kât minam Aigitâ a ziñgâwe. Aigitâ a zen Aigita hânân diim âine Anutuñâ zâk sot ândeip. ¹⁰Anutuñâ Yosepe sâknam kâbâ yâmbât kwâkñan gâbâ mâkâm Aigita a kutâ Parao, zâkkât mâtenjan nângânângâ âlipñâ pindâm tângoï Paraoñâ a ambân gakârâpñâ aksik galem otziñgâbapkât gâsum

sâlâpkoi. ¹¹ Gâsum sâlâpkoi ândei pu patâ muyagem Aigita hânân sot Kanaan hânân dâp op zeip. Oi sâkurâpnij nalemgât kârûkâru op ândiwe. ¹² Oi a nâmbutjandâ Aigita hânân nalem ziap sâne Yakobo zâk nânġâm narâp sângonzânġoi âiwe. ¹³ Oi du zagâtjan âine Yosepe zâk topnjâ âtarâpnjâ sapsum zingip. Oi a kutâ Parao, zâk Yosepe torerâp gawe, zorat sinġi nânġip.

¹⁴ Oi Yosepenjâ sâi ibânjâ Yakobo sot torerâpnjâ aksik, a ambân tenġâziġ 75 yatâ, zen Aigita hânân âiwe. ¹⁵ Yakobo zâk Aigita hânân âi ândim moip. Oi narâpnjâ zen zoren mom nanġâwe. ¹⁶ Munetâ kâmbârânziġâ Sikem hânân minziġâm âi hanzânġowe. Hân zo Abaramnjâ mâruman Sikem kamânân Hemo kiurâp, zenġâren kwâlîp. Zoren hanzânġowe.”

Mosegât sinġi dâzânġoip.

¹⁷ “Oi Anutuġâ Abaram kânjan den sinġi dukui, zo âsagibapkât narâknjâ mâte oi Aigita hânân Isirae a ambân doġbep âsagem laġ kârâm ândiwe. ¹⁸ Yatâ op ândine Aigita a kutâ nġâi âsageip. Zâk Yosepegât sinġi mân nânġip. ¹⁹ Oi a kutâ zorânjâ sâkurâpnij kâitzânġom sâknam kwatzinġip. Oi katep mâik gakârâpziġâ, zen mumbigât sâi âkjan zâmbane zem muwe. ²⁰ Narâk zoren Mose âsageip. Katep zo Anutuġâ egi holi tobat âlipnjâ oip. Ibâ mam zet mirin tik mem ândine kâin karâmbut âkip. ²¹ Oi âkjan pane ândei Parao bâratjandâ muyagemnjâ mem nannâ sâm galem oi lâmbarip. ²² Parao arâp zen Aigita zenġât nânġânânġâ kwâkâm pindâne nânġâm kâtigem kut nġâi nġâi zorat topnjâ sâi nânġâne imbanjâ oip. Oi nep top topnjâ tuubam mân kwagip.

²³ Ândei kendon patâ 40 oi Isirae a bukurâp zinġitpam arip. ²⁴ Âi egi Aigita a nġâinjâ Isirae a nġâi kom tâi eknjâ bukuġâ bekjan mem Aigita a zo koi moip. ²⁵ Oi itâ nânġip, ‘Bukurâpnâ nâġât itâ nânġâbi. Nâ bukurâpnâ Paraogât bikjan gâbâ mâkâziġâbatkât Anutuġâ sâm nigip.’ Ka bukurâpnjâ zen mân nânġâwe.

²⁶ Sirâm nġâin Mosenjâ âi egi Isirae a zagât agom tâitâ muyagezikâm kwâkâzikâm itâ sâm dâzâkoip, ‘A zagât, zet buku bukuġâ. Wangât kâsa uabot?’ ²⁷ Sâi a kâmbam topkwap bukuġâ koip, zorânjâ Mose mem kâbaknem itâ sâm dukui, ‘Ijâinjâ gâ nenġât a sâtjâ mo den kubikkubik a gâbarip?’ ²⁸ Muka Aigita a nġâi koin, zo yatik nâ nobam sat?’ ²⁹ Oi Mose zâk den zo nânġâm kenġât opnjâ sârârâk kârâm âi Midian hânân âi hân mâirâp zen sot ândei. Zoren ambân mem nanzatjâ minzikip.

³⁰ Oi kendon 40 âki ko mirâ kamân âtânjâ, a mân ândiândijan, baknjâ Sinai zorat topjan ândei sumbem a nġâinjâ nak topjan kârâp bâlamân âsagenanġip. ³¹ Mosenjâ zo eknjâ wanjâ yatâ uap sâm ikpam ari Kembuġât diġâ itâ âsageip. ³² ‘Nâ sâkurâpkâ zenġât Anutu. Abaram, Isaka sot Yakobo, zenġât Anutu.’ Sâi Mose zâk sânam sâmbui pindijsâm kirip. Zo ikpam kenġâtjanġât doġbep oip. ³³ Yatâ op kiri Anutuġâ itâ sâm dukui, ‘Hân

lânsat, zo tirik hân. Zorat opnâ ko kipâkegâ kwâkâm pânan. ³⁴Arâpnâ Aigitâ hânân sâknam patâ kwatziŋgâne isem umbâlâ utne nâŋgâm betziŋan mimbam gian, gât ko gâ sâŋgongoga Aigita hânân âiban.’

³⁵Sumbem aŋâ Mose yatâ dukuip. Isirae a zen mârûm Mose birâŋaŋgâm itâ dukuwe, ‘Ŋâiŋâ gâ a sâtŋâ mo den kubikkubik a gâbarip?’ Ka Anutuŋâ a zo a kutâ sot betziŋan mimiŋ a upapkât sâm sâŋgongoip. Sumbem a ŋâiŋâ kârâbân muyagem nep zo sâm pindip. ³⁶Oi sâŋgongoi âi Aigitâ hânân gâbâ diiziŋgâm gâip. Zâk Aigitâ hânân sot saru kuriŋan sot mirâ kamân kâtikŋan sen mârât kulem top top tuum ândei kendon 40 âkip. ³⁷Oi Moseŋâ Isirae a itâ sâm dâzâŋgoip, ‘Anutu zâk bukurâpziŋâ zengât oserân gâbâ Propete ŋâi, nâ yatâ, muyagem ziŋgâbap.’ ³⁸Yatâ sâip. Oi zâkŋagâk mirâ kamân kâtikŋan sâkurâpniŋ zen sot ândei Sinai bâkŋan sumbem a ŋâiŋâ den zinzij kâtikŋâ Anutugât lâuŋan gâbâ mem pindip. Mose sot sâkurâpniŋ zen Anutugâren gâbâ ândiândigât den nâŋgâmŋâ den zo mem ningâwe.

³⁹Oi sâkurâpniŋ zen Mosegât diŋâ kâbakŋem birâm Aigita hânân âburinam umziŋ patâ kirip. ⁴⁰Zen Aaronŋ itâ sâm dukuwe, ‘Gâ lopio sobim niŋgâna, zorâŋ kâdom otniŋgâne âinat. Mose zâk Aigitâ hânân gâbâ diiniŋgâm gâip, zâk âi buŋ oip mo dap?’ ⁴¹Yatâ sâm makau dâpŋâ lopio sobim zâkkât siŋi sâm nalem om sâm âlip kwâkŋaŋgâwe. Bitziŋandâ tuuwe, zorat sâtâre opnâ zâkkât siŋi sâm sii nalem uwe. ⁴²Yatâ utne Anutuŋâ birâziŋgi umziŋ gulip oi kâin sâŋgelak mâpâseziŋgâwe. Oi zorat Propete zengât ekabân den itâ ziap,

‘O Isirae mâirâp, zen kendon patâ 40 mirâ kamân âtâŋâ, hân mân ândiândiŋan ândim nâgât siŋi zuu mo nalem kom om nemarâwe? Buŋâ. ⁴³Zen Moloko lopiogât hâmbâ silep lum âim ândiwe. Oi lopio Repaŋgât sâŋgelak dâp mem ândiwe. Lopio zo mâpâsinam sobiwe, gât ko Babiloŋ kamân kândâtŋan zâmbanbat.’”

Anutugât hâmbâ silep.

⁴⁴Setepanoŋâ Propetegât den sâmŋâ itâ sâip, “Mirâ kamân âtâŋâ, hân mân ândiândiŋan sâkurâpniŋâ zengâren Anutugât hâmbâ silep tatziŋgip. Silep zo Anutuŋâ Mose dâpŋâ tirâpkoi yatik tuugip. ⁴⁵Sâkurâpniŋ zen silep zo mem gane Yosuaŋâ diiziŋgi hân ziren ga takâwe. Anutuŋâ hân mâirâpŋâ zo moliziŋgi âine sâkurâpniŋ zen hân zi mem hâmbâ silep ziren kwânâŋgâne kiri ândine Dawidi âsageip. ⁴⁶Anutuŋâ Dawidigât nâŋgi âlip oi Dawidiŋâ Isiraegât Anutu, zâkkât namâ tuubapkât ninâu sâip. ⁴⁷Oi zikŋak buŋâ. Salomoŋâ Anutugât namâ tuugip. ⁴⁸Ka u sumbemân patâ, zâk a betŋâ tuutuŋan, zoren tâtat mâme mân opmap. Zorat Propete ŋâi zâk den itâ sâm kulemguip,

⁴⁹Anutuŋâ itâ sâip, ‘Sumbem zo tâtatnâ. Zoren tap a ambân zengât kembu op galem otziŋgâman. Hân ko kinnâ lâŋ tâtatnâ. Zorat

dap yatâ namânâ tuune dâp upap? Nâ ikâ zoren tâtat mâme upat?
 50 Nâ bitnandâ hân sot kut nâi nâi, zo muyagewan.”

Setepanojâ den kâtik sâm dâzângoip kuwe.

51 Sâmnjâ Setepanojâ a kâmut zo itâ sâm dâzângoip, “Zen ko umziņ kâtik. Um nâņgânâņgâziņ mân pâroņsap. Sâkurâpziņ opmarâwe, zo yatik op Tirik Kaapumgât diņâ kwâkâme. 52 Sâkurâpziņâ zen Propete aksik sâknam kwatziņgâwe. Perâkņak, Propete zen târârak mariņâ muyagibapkât den kânņan sâwe, zo aksik zâņgowe. Oi târârak mariņâ zâk âsagem ândim gâi zen ekņâ neņgât a kutâ buņâ sâmnjâ kuwe. 53 Mârûm sumbemgât aņâ gurumin den Anutugâren gâbâ mem ziņgip, ka zen den zo birâm, mân luwe.”

54 Setepanojâ yatâ sâm dâzângoip nâņgâm kuk op kunam urâwe. 55 Tirik Kaapumjâ Setepano umņan piksâi sumbemân egi Anutugât âsakņâ sot Yesu Anutugât âsanjâ bongen kiri ekņâ itâ sâip, 56 “Sumbem pâroņsâi a bonjâ zâk Anutugât bik bongen kiri eksan.”

57-58 Yatâ sâi zen den kwamit patâ sâmnjâ kindapziņ dooņgum zâkkâren mindum âim mem kâbakņem geim kamân âkņan geim kâtiņ kuwe. Oi a mâteņâ, zen hâmbâziņ kwâkâm a sigan nâi kutņâ Saulo, zâkkât kiņ topņan parâwe. 59 Oi Setepano kâtiņ kune Kembu itâ konsâm sâip, “O Kembu Yesu, gâ um dâpnâ me.” 60 Yatâ sâm siminjâ liim kwap sâip, “Kembu, gâ a noge zi, zengât tosâ birâ.” Yatâ sâm moip.

8 1 Kune Sauloņâ nâņgi âlip oip.

Yesugât kâmut topkwap kâsa otziņgâwe.

Narâk zoren Yuda a ziņ Yerusalem kamânân Yesugât kâmut kâsa otziņgâwe. Otziņgânetâ siņsururuņ op Yudaia sot Samaria hânân âim naņgâwe. Aposolo ziiņik Yerusalem kamânân ândiwe. 2 Oi a târârak nâmbutņâ zen Setepano hangum âigirâp urâwe. 3 Sauloņâ ko Yesugât kâmut kâsa otziņgâm mirâņâ mirâņâ zâim a sot ambân gâsum diiziņgâm tâk namin zâambarip.

Pilipoņâ Samaria hânân nep tuugip.

4 Yesugât kâmut siņsururuņ op âiwe zo, zen kamân dâp ândim den siņgi âlip dâzâņgom ândiwe. 5 Oi Pilipo zâkņâ Samaria zengât kamân nâi gamņâ Kristogât siņgi âlip sâm dâzângoip. 6 A doņbep zen mindum diņâ nâņgâm âkņâliwe. Oi sen mârât kulem top top tuugi igâwe. 7 Zâkņâ wâke doņbep moliziņgip. Wâke zen a umņan gâbâ den kâtik sâm gem âiwe. Oi kin bitziņ mumuņâ zo doņbep kubikziņgip. 8 Oi zorat kamân zoren sâtâre patâ urâwe.

9 Kamân zoren a nâi ândeip, kutņâ Simoņ. Zâkņâ zikņangât nâņgi zâizâiņ oi kware suņa tuugi Samaria a zen ekņâ imbaņâziņ buņ oip.

10 Oi a zâizâin, gigin zen zâkkât nânġâne zâizâin oi itâ sâwe, “A zi Anutugât kâwali murukġa nġi zâkkâren ziap.” 11 Oi kwareġandâ um gulip kwatziġipkât narâk kârep zâkkâren mindum ândiwe. 12 Ândinetâ Pilipoġa ga Anutugât um topġan ândiândiġa sot Yesu Kristogât den siġi âlip sâm dâzâġoi a ambân zen zorat nânġâne bon oi Pilipoġa too saġgonziġip. 13 Yatâ utne Simoġ yatik siġi âlip nânġi bon oi too saġgone Pilipogât um topġan ândeip. Oi Pilipoġa sen mârât kulem top top tuugi egi imbaġa oip.

Petero sot Yohane, zet Samaria hânân âiwet.

14 Samaria hânân a ambân zen Anutugât den nânġâm mem umziġan gine, zorat siġi Yerusalem kamânân ari Aposolo zen nânġawe. Nânġâm Petero sot Yohane sâġgonzâkone zeġġaren âiwet. 15 Âi takâm a ambân zen Tirik Kaapum mimbigât ninâu sâwet. 16 Ombeġan Tirik Kaapumġa zeġġaren mân ġaip. Zen Yesugât korânâk sâm yen too saġgorâwe. 17 Petero sot Yohane zet bitzikġa kâukziġan pâitâ zen Tirik Kaapum sot urâwe.

Simoġ Tirik Kaapum sâġġân mimbam sâip.

18 Aposolo zagât zet bitzikġa a ambân kâukziġan pâitâ Tirik Kaapum sot utne Simoġa ekġa kât mem itâ sâm dâzâkoip, 19 “Zet imbaġa zo yatik nâ nigîtâ bitnâ a kâukziġan pa Tirik Kaapum mimi.”

20 Sâi Peteroġa itâ sâm dukui, “Ga Anutuġa imbâġa yen zingâziġġa zo kwâlâbam sat, zorat kâtkâ sot gikâ ârândâġ sim kârâbân gei tâmbetagobabot. 21 Anutuġa um sarâġa eksapkât zirânġa ġâġât siġi mân uap. 22 ġâ nânġânġġâ bâlġiġa zo birâm umġa melâġ ninâu sâban. Kembuġa tosaġa birâbapkât ninâu sâban. 23 ġâ bâlġiġaġât kâlakġa umgan piksâm ziap. Bâlġiġandâ saagigap.”

24 Sâi Simoġa itâ sâip, “Zikġak nâġât opġa Kembuġaren ninâu sâitâ den sat, zo bonġa mân muyagenibap.” 25 Petero sot Yohane zet Kembuġât den dâzâġgom naġġâm Yerusalem kamânân âiram âburiwet. Âburem Samaria hânân kamânġa kamânġa den siġi âlip dâzâġgom âiwet.

Pilipoġa Aperika a nġi siġi âlip sâm dukui.

26 Kembuġât sumbem a nġiġa Pilipogâren muyagem itâ sâm dukui, “ġâ zaat âi. Yerusalem kamânân ġâbâ Gasa kamânân geime, mâtâp zoren âi.” (Mâtâp zo hân a mân ândiândiġan ziap.) 27-28 Yatâ sâm dukui Pilipoġa zaatġa arip. Mâtâbân âi a nġi eġip. Aitiopai hânân ambân kutâ nġi ândeip, kutġa Kandake, zâkkât a sâtġa nġi. Zâk kât sikum galem a. Zâkġa Anutu mâpâsibam Yerusalem kamânân âimġa puriksâm ġaip. Zâk a lalaġa kwâkġan tap ari eġip. Egi âim tap Propete Yesaiagât ekabân den zeip, zo sâlâpkum tâip. 29 Yatâ oi Kaapumġa Pilipo itâ sâm dukui “ġâ zâkkâren âinan.” 30 Sâi Pilipoġa

zâkkâren sârârâk kârâm ari a sâtŋâ zâk Propete Yesaiagât den sâlâpkoi nânġâm itâ sâm mâsikip, “Den sâlâpkuat, zorat topŋâ nânġat?”

³¹Sâi zâkŋâ sâip, “Iŋâi mân dâtnone ninak dap yatâ nânġâbat?” Yatâ sâmŋâ sâi Piliponġâ zâi zâk sot tâip. ³²Den sâlâpkoi, zo itâ,

“Zâk râma yatâ oi diim âi kunam urâwe. Anġâ râma gwamŋâ gâsum sâmot mânânġâri diŋ buŋ tâpmap, zo yatâ diŋ buŋ oip. ³³Zâkkât nânġâne giginġâ oi den nebân pamŋâ den sâkŋanâk sâwe. Hânân ândiândiŋâ buŋ oip. Oi kiurâpŋâ dap yatâ sâlâpzânġom nanġâbe.”

³⁴Oi a sâtŋâ zâk Pilipo itâ sâm mâsikip, “Gâ sâna nânġâbâ. Propete zâk ŋâigât yatâ sap? Zikŋanġât sap mo a ŋâigât sap?”

³⁵Sâi Pilipo zâk Propetegât den zobâ topkwapŋâ Yesugât den siŋġi âlip sâm dukuip. ³⁶Yatâ op âim tooyân takâwet. Oi a sâtŋandâ itâ sâip, “Too ziap. Zi âlip sa sanġonniban?”

³⁷Sâi Piliponġâ sâip, “Gâ den san, zo nânġâna bon oi âlip sanġongibat.” Sâi den itâ mâburem dukuip, “Itâ nânġan. Yesu Kristo, zâk Anutugât nanġâ. Zâk nânġâm pâlâtân kwâkŋanġan.”

³⁸Yatâ sâmŋâ kore a dukui biosi saagi a sâtŋâ sot Pilipo ârândân toin geiwet. Geim Piliponġâ sanġonŋanġip. ³⁹Oi toin gâbâ kopgâtâ Kembugât Kaapumŋâ Pilipo mem ari a sâtŋâ zâk dum mân ekŋâ sâtâre op mâtâbân arip. ⁴⁰Pilipo, zâkŋâ ko Asido kamânân taki igâwe. Oi zâk kamânŋâ kamânŋâ den siŋġi âlip dâzânġom Kaisarea kamânân arip.

Kembuŋâ Saulo muyageŋanġip.

(Ap 22:4-16; 26:9-18)

9 ¹Saulo zâk Kembugât a ambârâpŋâ kâsa otziŋġâm zânġobatkât umŋâ kârâp oip. Oi âi tirik namâ galem a patâgâren sâip. ²Âi sâi Damasiko kamânân Yuda a zeŋġât mâpâmâpâse namâ galem a, zeŋġât ekap kulemgum pindip. Pindi âim Damasiko kamânân a ambân zen Yesugât mâtâbân nep tuum ândiwe, zo gâsuziŋġâm saaziŋġâmŋâ diiziŋġâm Yerusalem kamânân gâbam arip. ³Zâk âimŋâ Damasiko kamân mâte oi sumbemân gâbâ âsakŋandâ gem gâm zâkkâren âsagem nanġip. ⁴Âsagei hânân gei kom den ŋâi itâ nânġip, “Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândimat?” ⁵Sâi Saulonġâ mâsikâm sâip, “Kembu, gâ ŋâi?” Sâi zâkŋâ sâip, “Gâ nom ândimat. Nâ Yesu. ⁶Gâ zaat kamânân âina nep tuuban, zorat a ŋâiŋâ diŋâ dâgobap.”

⁷Oi a zâk sot âiwe, zen dinziŋ buŋ oi kirâwe. Zen den zo ko nânġâwe. Ka a ko mân igâwe. ⁸Oi Saulo zâk zaatŋâ siŋâ ikpâ sâm egi ŋâtâtik oip. Yatâ oi bukurâpŋâ zen bikŋan gâsum Damasiko kamânân zâiwe. ⁹Oi sirâm karâmbut umŋan siŋâ ŋâtâtik kâri tap too nalem mân neip.

Ananiaŋâ Saulo too sanġonŋanġip.

¹⁰Damasiko kamânân Yesugât kâmurân gok a ŋâi ândeip, kutŋâ Anania. Oi Kembuŋâ umanân muyagem konsâip, “Anania.” Sâi Ananiaŋâ

sâip, “Kembu, nâ zi.” ¹¹ Sâi Kembuñâ itâ sâm dukui, “Gâ kamân mâtâp kutñâ târârak, zoren âim a nâi kutñâ Yuda, zâkkât mirâñan zâim zoren a nâi kutñâ Saulo, Taso kamânân gok, zâk muyagiban. Zâk zoren ninâu sâm ziap. ¹² Oi uman nâi itâ eksap. A nâi kutñâ Anania, zâkñâ zâkkâren gamñâ siñâ ânâñgâtpapkât bikñâ kâukñan paap.”

¹³ Kembu zâk den yatâ sâi Anania zâk itâ sâip. “Kembu, nâ a zorat a donbepñâ sâne nâñgâman. Zâk arâpkâ Yerusalem kamânân donbep tâmbetzângoip. ¹⁴ Oi ziren yatigâk kutkâ gonsâmen zo, nen yatik gâsum saaniñgâbapkât tirik namâ galem a patâñâ ekap kulemgum pindâwe.”

¹⁵ Sâi Kembuñâ itâ sâm dukui, “Gâ lañ âi. A zo gâsum sâlâpkuan. Zâkñâ a kâmut nâin nâin sot a kutâziñâ sot Isirae a zengâren nâgât den siñgi dâzânjom ândibap. ¹⁶ Yatâ oi kutsiñginanğât opñâ sâknam nâñgâbap, zorat tirâpkubat.”

¹⁷ Oi Anania zâk âim mirin zâim bikñâ Saulo kâukñan pamñâ sâip, “Saulo bukunâ, Kembu Yesuñâ mâtâbân muyagegigip, zâkñâ sâñgonnogi gaan. Gâ siñgâ ânâñgâri Tirik Kaapumñâ umgan piksâbapkât sap.” ¹⁸ Yatâ sâi zorenâk siñan gâbâ sâkñâ senâñâ yatâ gem gei siñâ âlip egip. Yatâ okñanği zaari aritâ too sañgonñanğip. ¹⁹ Yatâ oi Sauloñâ nalem nemñâ kâtigeip.

Saulo zâk siñgi âlip nep topkwâi kâsa okñanğawe.

²⁰ Saulo zâk Yesugât kâmut Damasiko kamânân ândiwe, zen sot mâik nâi ândeip. ²¹ Oi narâk zoren Yuda zengât mâtâpâpâse namin zâim Yesugât siñgi sâm muyagem itâ sâm dâzânjoip, “Yesu, zâk Anutugât nanñâ.” Yatâ sâm dâzânjoip nâñgâwe, zen aksik imbanâziñ buñ oi itâ sâwe, “Yerusalem kamânân Yesugât kutñâ zo konsâne lañ kâri a zo tâmbetzânjom ândeip. Ziren yatigâk gam saam diiziñgâm tirik namâ galem a patâ zengâren âibapkât gâip. Zorâñ dap op purikgurik uap?”

²² Oi Saulo zâk kâtigem sâip. “Yesu, zâk a bâliñan gâbâ mâkâziñgâbapkât mârum sâsâñ, Kristo.” Yatâ sâm zorat den topñâ sâm muyagem dâzânjoip. Oi Damasiko kamânân Yuda a ândiwe, zen diñâ zo nâñgâm kwakmak urâwe.

²³ Yatâ oi ândimñâ Yuda a zen Saulo kunam sâm kâtâñ urâwe. ²⁴ Diñâ sâne Sauloñâ den zo nâñgâm ândei Yuda a zen hilâm nâtik kamân mâtâp galem op kunam op ândiwe. ²⁵ Yatâ utne Yesugât kâmut ziñâ nâtigân Saulo mem âim kamângât pañ kâtikñâ saasañâ, zoren irin gem mem pane âkñan gem arip.

²⁶ Âimñâ Yerusalem kamânân takâmñâ Yesugât arâp zengâren târokwâpatkât sâi zen zâkkât kengât urâwe. Zâk Yesugât a oip, zorat nângâne bon mân oip. ²⁷ Oi Banabañâ Paulo buku okñanğâm Aposolo zengâren diim arip. Zengâren âimñâ Kembuñâ Saulo mâtâbân muyageñanğâm den dukui, sot Damasiko kamânân Sauloñâ Yesugât den siñgi sâm muyageip, zorat den siñgi

sâm dâzângoip. ²⁸Zorat kwâkɾjan Saulo zâk Yerusalem kamânân zen sot tâtat mâme oip. ²⁹Oi Saulo zâk Kembugât korân lân kâtigem a zen sot Yesugât topɾjâ sâmbâraguwe. Oi Yuda a Grik den sâmarâwe, zen sot den âragum den sârek âraguwe. Oi a zo zinjâ kâsa okɾjângâm kunam urâwe. ³⁰Oi Saulogât bukurâpɾjâ zen den zo nângâm diim Kâisarea kamânân âi pane Taso kamânân arip.

Yesugât kâmut lumbenân ândiwe.

³¹Oi Yesugât kâmut Yudaia hânân Galilaia hânân sot Samaria hânân ândiwe, zengâren lumbenâ zeip. Lumbenâ ândim, kâtigem ândim zâimɾjâ Kembu hurât kwâkɾjângâm uruɾsâm ândiwe. Oi Tirik Kaapumɾjâ mam otziɾgi kâmut doɾbep urâwe.

Peteroɾjâ a ɾjâi kubigip.

³²Petero zâk kamânɾjâ kamânɾjâ âim gam Yesugât kâmut Lida kamânân ândiwe, zengâren takip. ³³Zoren a ɾjâi egip, kutɾjâ Ainea. A zo kiɾjâ bik mumuɾjâ oi zem ândei kendon patâ nâmburân karâmbut oip. ³⁴Peteroɾjâ itâ sâmbâdukuip, “Ainea, Yesu Kristoɾjâ kubikgigap. Zaatɾjâ isengâ gikak kubik.” ³⁵Sâi zorenâk oksâm zaarip. Yatâ oi Lida sot Saroɾjâ kamân mârâp zo igâwe, zen umziɾjâ melâɾjâ Kembugât a urâwe.

Peteroɾjâ Tabita mângepip.

³⁶Yope kamânân Yesugât kâmurân ambân ɾjâi ândeiɾp, kutɾjâ Tabita. Grik denân ko kutɾjâ Doka sâmarâwe. Ambân zo a ambân betziɾjan mem kut ɾjâi ɾjâi âlipɾjâ op ândeiɾp. ³⁷Narâk zoren ambân zo mâsek opɾjâ moip. Moi ko kâmbârâɾjâ too saɾgon mem mirâ umɾjâ ɾjâin zâi pane zeip. ³⁸Lida kamân sot Yope kamân, zo goot goot tarâwet. Oi narâk zoren Petero zâk Lida kamânân ândei zorat Yesugât kâmut Yopa kamânân ândiwe, zen den siɾgi nângâm a zagât sângonzâkone Peterogâren âi itâ sâmbâdukuwet, “Gâ diigigitâ nengât kamânân kek âinâ.”

³⁹Sâitâ Peteroɾjâ zen sot ârândâɾjâ âiwe. Âi Yope kamânân takâm mirâ kâmbârâɾjâ zeibân diim zâiwet. Zoren ambân malâ zen haamgum isem tap Tabita gwâlâ ândim hâmbâ mot gârîm ziɾgip, zo Petero tirâpkuwe. ⁴⁰Peteroɾjâ sâi ambân zo aksik geine simin liim kwap ninâu sâip. Ninâu sâmbângâm kâmbârâɾjâ mâte okɾjângâm itâ sâip. “Tabita, gâ zaat.” Sâi siɾjâ kârûm Petero ekɾjâ zaat tâip. ⁴¹Peteroɾjâ bikɾjan gâsui zaat kirip. Zaat kiri Peteroɾjâ sâi ambân malâ sot Yesugât kâmut zen ga igâwe. ⁴²Oi zorat siɾgi Yope kamânân laɾjâ kârâm ari doɾbepɾjâ Kembugât a ambân urâwe. ⁴³Oi Petero zâk a ɾjâi kutɾjâ Simoɾjâ, zâk bâu sâkziɾjâ lâkum tuumap, zâkkât mirin tâtat mâme op ândeiɾp.

Sumbem a ɾjâiɾjâ Konelio muyageɾjângip.

10 ¹Kaisarea kamânân Roma kâwali a kâmut zen ândiwe. A kâmut zo zengât kutziɾjâ Italia sâmarâwe. A ɾjâi kutɾjâ Konelio, zâkɾjâ

kâwali a kâmut zo zengât a sâtjâ ândeip. ²Zâk sot a ambârâprijâ, zen Anutu hurât kwâkjanjâm mâpâsejanjâm ândiwe. Zâkrijâ a ambân kanpitâ kât nalem zinjâmâip sot Anutugâren ninâu sâm ândeip.

³Konelio zâk yatâ oprijâ sirâm rijân mirâ oi uman rijâ itâ egip. Anutugât sumbem a rijârijâ zâkkâren gam itâ sâm dukui, “Konelio.” ⁴Konsâi tâpâk ekrijâ kenjâtjanjât op sâip, “Kembu, dapkat sat?” Sâi ko sâip, “Ninâugâ sot orot mâmegâ Anutujâ egi âlip oip. ⁵Zorat Yope kamânân kore a sâjgonzâjgona âi a rijâ kutrijâ Simoj, kutrijâ rijâ Petero, zâk diim gabi. ⁶Zâk sot tâip zo bâu sâkzij lâkum tuumap, kutrijâ Simoj. Zâkkât mirâ saru sâtjan taap. Oi Petero zâk zorenâk ândiip.”

⁷Sumbem rijâ den yatâ dukum ari zorenâk kore a zagât sot kâwali a rijâ sâjgonzâjgoip. Kâwali a zo Anutu mâpâsemâip. ⁸Den sijgi zo dâzâjgomrijâ Yope kamânân sâjgonzâjgoi âiwe.

Petero zâk uman egip.

⁹A zen âim mâtâbân ziwe. Hajsâi zaat kamân goot goot utne mirâ bâkjan oi Peterojâ ninâu sâbam mirin zarip. ¹⁰Zâi ninâu sâmjâ tepjanjât oi nalem une sei zâk uman zem, uman rijâ itâ egip. ¹¹Sumbem mâtâp pârojsâi sumbemân gâbâ isen patâ rijâ muruk toren toren kimembut zoren saam pane geip. ¹²Umjan zuu, mulum mot, nii top top sot kut rijâ rijâ ziwe. ¹³Oi den rijâ itâ Peterogâren geip, “Petero, gâ kom gaam ne.” ¹⁴Yatâ sâi Peterojâ sâip, “Kembu, nâ mân upat. Nii zuu bâlijâ mo mân ninijâ, zo mân neman.” ¹⁵Sâi ko den dum âsageip, “Anutujâ kut rijâ rijâ âliprijâ sâm paap, zo bâlijâ mân sâban.” ¹⁶Kut rijâ zo sâp karâmbut muyagei dum buranjoot sâmbune sumbemân zarip.

¹⁷Oi Petero uman egip, zorat nâjgâm kwâkâm tâi Konelio arâp zen gamrijâ Simojgât mirârijâ kârum âim muyagem mirâ sombemân kirâwe. ¹⁸Kinjâ mâsikâm sâwe, “Simoj, kutrijâ rijâ Petero, zâk mirâ ziren tap?” ¹⁹Yatâ sâne Petero zâk uman egip, zorat nâjgâm kwâkâm tâi Kaapumrijâ itâ sâm dukui, “A karâmbut gamrijâ gâ kârugige, gât ko gâ geimrijâ zen sot âibam kenjât mân upan. ²⁰A zo nârijâ sâjgonzâjgua ge.”

²¹Oi Peterojâ den zo nâjgâmjâ zengâren geimrijâ sâip, “Wangât nâgâren ge?” ²²Sâi a zijâ dukuwe, “Kâwali galem a patâ Konelio, zâk Anutu hurat kwap târârak ândimap. Yuda a zen zâkkât nâjgâne a âliprijâ opmap. Sumbem kore a rijârijâ zâkkâren âsagem gâ mirâjan diigim arindâ dijgâ nâjgâbapkât sâip,” ²³Yatâ sâne Peterojâ nâjgâm sâi mirin zâine nalem zijgip. Hajsâi zâk sot Yope kamânân gokrijâ a nâmbutrijâ zen sot âiwe.

Peterojâ Koneliogât mirin zâim den sâm dâzâjgoip.

²⁴Zen mâtâbân âi zem Kaisarea kamânân takâwe. Konelio, zâk a ambârâprijâ sot bukurâprijâ minduzijgi mambâtzijgâm tatne gawe. ²⁵Gamrijâ

Petero zâkkât mirin zari Konelio zâk kiŋ topŋan gei zem mâpâseip. ²⁶Ze Peteroŋâ mem zaatŋâ itâ sâm dukuip, “Zaat. Nâ a, gâ yatâ.” ²⁷Yatâ sâm mirâ umŋan âim a ambân kâmut patâ muyageziŋgâm itâ sâm dâzânŋoip, ²⁸“Zen Yuda a neŋgât topniŋâ nânŋâme. Nen a kamân ŋâin gokŋâ zen sot buku opŋâ tâtat mâme mân upmen. Gurumin denân den ŋâiŋâ mâtâp zo dooŋgoi ziap. Nâ ko Anutuŋâ ziŋgiri mân dâp opmap mân sâbatkât Anutuŋâ umanân nii zuu bâliŋâ sot mân niniŋâ buranŋoot saam pâi gei tirâpnogip. ²⁹Zorat a ziŋâ nâgâren ga dâtnone nâ mân kwaksan. Oi zi diiniwe, zorat sâne nânŋânâ.”

³⁰Yatâ sâi Konelioŋâ itâ sâm dukuip, “Sirâm kimembut ombenjan mirâ oi nâ mirin tap ninâu sâm ta a ŋâi hâmbânâ âsakŋânŋoot nâgâren muyagem itâ sâm dâtnogip, ³¹‘Konelio, Anutuŋâ ninâugâ sot orot mâmegâ nânŋi âlip uap. ³²Zorat gâ Yope kamânân a sâŋgonzânŋona âi Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero, zâk diim gabi. A ŋâi bâu sâkziŋ lâkum tuumap, kutŋâ Simoŋ, zâkkât mirin tâtat mâme uap. Mirânâ saru sâtŋan taap.’ ³³Oi nâ zorat a sâŋgonzânŋua gâgâren âiwe. Gâ nâgât den lum gaatkât umnâ âlip uap. Oi Anutuŋâ den dâgogip, zo sâna nânŋânatkât Anutugât mâteŋan mindum ten.”

Peteroŋâ Konelio sot arâpŋâ siŋgi âlip sâm dâzânŋoip.

³⁴Petero zâk topkwapŋâ itâ sâm dâzânŋoip, “Itârân nâ itâ ek nânŋan. Anutu zâk a kâmut ŋâi buku otziŋgâm a kâmut ŋâin kândâtzânŋom mân opmap. ³⁵A kâmutŋâ kâmutŋâ zengâren gâbâ nâmbutŋandâ hurâtkwapŋâ târârak ândine, zengât nânŋi âlip opmap.

³⁶Anutu zâk Isirae a den niŋip, zo itâ. Yesu Kristo, zâk a neŋgât Kembu. Anutuŋâ zâk sâŋgongoi gem lumbenŋgât den dâtnânŋoip, zo nânŋe. ³⁷Yohane zâk too saŋgonziŋgâbapkât den dâzânŋoip, narâk zoren Yesugât den siŋgi âlip zo Galilaia hânân topkwâi Yudaia hânân arip. ³⁸Oi Yesu, Nasarete kamânân gokŋâ zo ko Anutuŋâ imbanâ sot Tirik Kaapum pindi hân muruk toren toren âim sisi mâsek a âlip kwatziŋip. Oi a ambân Sataŋŋâ saaziŋip, zo aksik olaŋziŋip. Anutuŋâ tâŋgoi nep zo tuugip. ³⁹Oi Yuda a neŋgât hânân sot Yerusalem kamânân kut ŋâi ŋâi tuum arip, zo ek nânŋâwen. Oi a sâtŋâ ziŋ gâsum poru nagân kune moip. ⁴⁰⁻⁴¹Mom ze sirâm karâmbut oi Anutuŋâ kwagân gâbâ mânŋeip. Mânŋei neŋgâren âsageniŋip. Zorat mâruman Anutu zâk siŋgi kwatniŋip. A nâmbutŋâ zengâren mân âsagei igâwe. Zâk mumuŋan gâbâ âsagei nalem sot too ârândân niwen.

⁴²Oi Anutuŋâ Yesu a mumuŋâ sot gwâlâ neŋgât den sâm kwâkâkwâkân a kwânânŋip. Oi nen den zo a ambân dâzânŋonatkât nep diŋ sâm niŋip. ⁴³Oi a ziŋ nânŋâm pâlâtân kwâkŋangâbi zo, zengât tosa gulipkubap. Den zo Propete ziŋ sapsun nanŋâwe.”

Tirik Kaapumŋâ a hân ŋâin gokŋâ zengâren geip.

⁴⁴Petero zâk den yatâ sâm kiri nânŋâm tarâwe aksik zengâren Tirik Kaapum gem gâip. ⁴⁵Oi Yuda a Yesugât kâmurân gâbâ Petero sot âiwe,

zen Anutuŋâ a hân n̄ain gokŋâ Tirik Kaapum ziŋgip, zo ekŋâ imbanâziŋ buŋ oip. ⁴⁶A hân n̄ain gokŋâ, zen den gându uŋakŋâ sâŋ Anutu sâŋ âlip kwâkŋaŋgâwe. ⁴⁷Oi Peteroŋâ itâ sâip, “Nen Tirik Kaapum sot urâwen, yatigâk Tirik Kaapum âsageziŋgap. Zorat too saŋgonsaŋgon zo a ziŋ aŋgân kârâne mân dâp upap.” ⁴⁸Yatâ sai ziŋâ Yesu Kristogât korân sâŋ too saŋgonziŋgâwe. Too saŋgonziŋgâne Petero mân âibapkât sânetâ hilâm nâmbut zen sot tâip.

Yesusalem kamânân Peteroŋâ den siŋgi sâŋ dâzâŋgoip.

11 ¹Aposolo nâmbutŋâ sot Yesugât kâmut Yudaia hânân ândiwe, zen kamân n̄ain gokŋandâ Anutugât den nâŋgâm luwe, zorat siŋgi nâŋgâwe. ²Oi Petero zâk Yerusalem kamânân zari Yuda a nâmbutŋâ Mosegât gurumin den zorik zimbapkât kâtigiwe, a zo ziŋâ Petero oip, zorat nâŋgâne mân dâp oip. ³Oi Petero itâ sâŋ dukuwe, “Gâ wangât Mosegât gurumin den kom a mân kwabâ kwârangâwe, zen sot den op nalem nein?”

⁴Oi Peteroŋâ kut ŋâi ŋâi âsageip, zorat topŋan gâbâ itâ sâŋ dâzâŋgom naŋgip, ⁵“Nâ Yoŋe kamânân ninâu sâŋ ândim uman itâ egâwan. Isen patâ ŋâi muruk toren toren kimembut saam sumbemân gâbâ pane gem umnâ topŋan zeip. ⁶Gem gâi umŋan itâ egâwan. Zuu top top, kamângât sot ulin, mulum mot sot nii umŋan ziwe. ⁷Oi nâgâren den ŋâi itâ gâip, ‘Petero, gâ zaat kom gaam ne.’ ⁸Oi nâŋâ sâwan, ‘Kembu, yatâ buŋâ. Zuu bâliŋâ mo mân niniŋâ mân nemân.’ ⁹Yatâ sa sumbemân gâbâ den zagâtŋâ itâ muyageip, ‘Anutuŋâ kut ŋâi ŋâi zo âlipŋâ sap, zo gâŋâ ekŋâ bâliŋâ mân sâban.’ ¹⁰Yatâ muyagei sâp karâmbut oi isenŋoot sumbemân zariŋ. ¹¹Kut ŋâi ŋâi zo zari Kaisarea kamânân gâbâ a karâmbut nâ mirâ ândiwanân, zoren gawe. A karâmbut zo patâziŋâ zâk saŋgonzâŋgoi gawe. ¹²Gane Kaapumŋâ itâ sâŋ dâtnogip, ‘Gâ zen sot âibam keŋgât mân upan.’

Oi âibâ sa Yesugât kâmurân gâbâ a nâmburân kânok nâ sot âiwen. Âi takâm kâwali a sâŋtâ, zâkkât mirin zâiwen. ¹³Zarindâ den siŋgi itâ sâŋ dâtnâŋgoip, ‘Nâgât mirin sumbem a ŋâiŋâ muyagem kin itâ sâŋ dâtnogip, “Gâ Yoŋe kamânân kore a saŋgonzâŋgona âi Simoŋ, kutŋâ ŋâi Petero diim gabi. ¹⁴Zâkŋâ gamŋâ gâ sot a ambârâpkâ, zen Kembugât siŋgi upigât den dâzâŋgobap.”’ ¹⁵Oi nâ siŋgi âlipŋâ dâzâŋgua mârum Tirik Kaapum neŋgâren geip, zo yatik zeŋgâren geip. ¹⁶Oi nâ zo ekŋâ Yesuŋâ den dâtnâŋgoip, zo nâŋgâwan. Den zo itâ, ‘Yohaneŋâ too saŋgonziŋgip. Nâŋâ ko Tirik Kaapum saŋgonziŋgâbat.’ ¹⁷Oi nen Kembuniŋâ Yesu Kristo nâŋgâm pâlâtâŋ kwâindâ Kaapumŋâ niŋgip, zo yatik zen utne ziŋgip. Oi ko nâ dap yatâ Anutu kwâkŋaŋgâbam?”

¹⁸Yatâ sâŋ dâzâŋgoi nâŋgâmŋâ umziŋ diim gei Anutu sâŋ âlip kwâkŋaŋgâm itâ sâwe, “Opoŋ, Anutuŋâ a kamân n̄ain gok umziŋ melâŋi ândiândiŋ kâtikkât siŋgi upigât kwatziŋgip.”

Den singi âlip Antiokia kamânân arip.

¹⁹Setepano komjâ Yesugât kâmut zângonetâ sijsururuŋ op kamân toren toren âiwe. Nâmbutjandâ Poinike, Kipiro sot Antiokia kamânân âiwe. Âi ândim kamân zoren Yuda a ândiwe, zorik singi âlip dâzângom ândiwe. ²⁰Oi Kipiro sot Kirene kamânân gok ândiwe, zen Antiokia kamânân âimjâ hân njain gok Kembu Yesugât den singi dâzângowe. ²¹Oi Kembuŋâ imbaŋâ ziŋgi a ambân doŋbep patâ zen den singi âlipjâ nângâm umziŋ melâŋ Kembu nângâm pâlâtâŋ kwâkŋaŋgâwe.

²²Zorat den singi Yerusalem kamânân ari Yesugât kâmut zen Banaba sâŋgongune Antiokia kamânân arip. ²³Âi takâmjâ Kembuŋâ kubikziŋgip, zo ekjâ umjâ âlip oip. Oi Kembangâren pâlâtâŋ op kâtigem kinbigât den dâzângoip. ²⁴Banaba zâk a âlipjâ sot nângâm pâlâtâŋoot. Tirik Kaapumjâ umjân piksâm zeip. Oi kamân zoren a ambân doŋbep zen Kembangâ a urâwe.

²⁵Oi Banaba zâk Saulo muyagibam Taso kamânân arip. ²⁶Âi muyagem diigi Antiokia kamânân âiwet. Zoren kendon patâ njâigât umjân zoren Yesugât kâmut zengât minduminduyân a doŋbep Yesugât den singi dâzângom ândiwet. Antiokia kamânân Yesugât kâmut a zo zengât kutziŋâ Kristo a sâm muyagiwe.

Kât pane arip.

²⁷Narâk zoren Propete nâmbutjâ zen Yerusalem kamânân gâbâ Antiokia kamânân âiwe. ²⁸Oi zengâren gâbâ a njâi kutjâ Agabo. Zâk Kaapumjâ okŋaŋgi hân dâp pu patâ muyagibap, zorat den kânŋan sâip. (Roma zengât a kutâ Klaudio ândei pu zo âsageip.) ²⁹Oi Yesugât kâmut zen den so nângâm kât zemziŋgip dâp mindumjâ Yudaia hânân bukurâpziŋ ândiwe, zengâren pane âibapkât sâwe. ³⁰Oi kât muyagiwe, zo Banaba sot Saulo zikâne mem Yerusalem kamânân âi Yesugât kâmut, zengât galem a ziŋgâwet.

Herodejâ Yakobo kom Petero tâk namin pâip.

12 ¹Narâk zoren a kutâ Herodejâ Yesugât kâmut a nâmbut zângom tâk namin zâambarip. ²Oi zâkŋâ sâi arâpŋâ Yohanegât âtâŋâ Yakobo gâsum sâuŋâ kârâne moip. ³⁻⁴Yatâ oi Yuda a zen ekjâ umziŋ âlip oi Herodejâ zo ekjâ sâi arâpŋâ zen Petero gâsune Yuda zengât kendon njâi kutjâ Pasowa mâte oi tâk namin pane kâwali a kiin nâmburân kânok, zen galem upigât sâm ziŋgip. Herodejâ itâ nâŋgip, “Pasowa kendon âki Petero diim ga a mâteziŋan sa kumbi.” ⁵Oi Petero zâk tâk namin tâi Yesugât kâmut zen âsâbâŋ zâkkât op Anutugâren ninâu sâmarâwe.

Sumbem a njâinjâ Petero muyagenjâgip.

⁶Oi Herode zâk Petero mukan a ambân tirâpzângom kumbatkât sâip, njâtik zoren kâwali a zagât zikjâ Petero tâk kâtikjâ zagât saam galem op

mem ziwet. Oi kâwali a nâmbutjâ, zen namâ mâtâbân galem kirâwe. ⁷Oi Kembangât sumbem a nâi namâ kâligen muyagem kiri âsakjandâ namâ umjan âsagei sumbem a nâi Petero gângemunjan gâsum mângimjâ sâip, “Kek zaat.” Sâi tâk kâtik Petero bikjan tâip, zo siksâm geip. ⁸Oi sumbem a nâi itâ sâm dukuip, “Inzutkâ lapjâ kipâkegâ mem pâna giarik.” Yatâ oi sumbem a nâi du zagâtjâ sâm dukuip, “Hâmbâgâ pâna giari molini.” ⁹Sâi Peterojâ molim âimjâ itâ nângip, “Zi uman eksan.” Sumbem a nâi oip, zo nângi yenjâ oip. ¹⁰Oi zet mâtâp zagât walâm mâtâp patin takitâ hângi zo zikjak mem pam kirip. Oi geim mâtâbân mâik nâi âimjâ sumbem a zorâj pamjâ buj op arip.

¹¹Oi Petero zâk nângânângânjâ pâronsâi itâ sâip, “Zi nângan. Kambu zâk sumbem a sâjgongoi Herode sot Yuda a, zengât bitzijan gâbâ mâkânigap.” ¹²Yatâ nângâm âim Yohane Mareko, zâkkât mamjâ Maria, zâkkât mirin takip. Zoren a ambân dojbejâ mindum ninâu sâm tarâwe. ¹³Oi Peterojâ mirâ hângiyân âi kom kiri kore ambân nâi kutjâ Rode, zâk nâijâ kwap sâmjâ gâip. ¹⁴Gamjâ Peterogât dij tobat nângâm sâtâre op hângi mân mem pam âburem mirâ kâligen âimjâ Petero ga kinzap sâm dâzângoip. ¹⁵Yatâ sâm dâzângoip nângâm sâwe, “Gâ umgâ gulip uap.” Zâkjâ ko kâtigem sâip, “Zâk perâkjak ga kinzap.” Sâi zen sâwe, “Zo zâkkât sumbem a nâi ga kinzap.”

¹⁶Oi Petero zâk kom kiri mâtâp mem pam zikjâ ekjâ imbanâzi j buj oip. ¹⁷Oi zen den birâbigât bikjandâ dâp oi den birâne Kambu nâi tâk namin gâbâ ola j diim gâip, zorat den sinji dâzângoip. Dâzângomjâ sâip, “Yakobo sot buku nâmbut nâgât den sinji dâzângonek.” Ya sâm dâzângomjâ zâmbam mulukjem nâi tik arip.

Anutu jâ Herode hâu jâ pindip.

¹⁸Ha j sâi kâwali a zen Petero kârumjâ dap op buj uap sâmjâ kwagâwe. ¹⁹Oi Herodejâ kârum muyagibigât sâi kârumjâ mân muyagine kâwali a zen Petero galem urâwe, zo zângone mumbigât sâip. Oi Yudaia hân birâm Kaisarea kamânân âi ândeip.

²⁰Herode zâk narâk zoren Tiro Sidon kamân zagât zengât kâsa otzi j ip. Oi kamân zorat mâirâpjâ zen mindum den sâm kubiknam Herodegât a sâtnjâ nâi kutjâ Bilasto den dukune buku otzi j ip. Zen Herodegât hânân nale m memarâwe, zo buj opapkât lumbejâ den dukuwe.

²¹Oi Herode zâk den mâburem dâzângobapkât narâk mâte oi Herode zâk hâmbâ neule âlipjâ pam a kutâgât tâtatjan tap a ambân den dâzângoip. ²²Den dâzângoip a aksik den kwamit patâ sâm itâ sâwe, “Den zo a den bujâ. A zo Kambu patâ.” ²³Herode zâk den zo nângâm mân kwâkâzi j ipkât Kembangât sumbem a nâijâ zorenâk koip. Oi nane zi jâ umjan bagim zine moip.

²⁴Anutugât denjâ ko lâmbatjâ laj kârâm sambâlem zeip.

²⁵Oi Banaba sot Saulo zet Yesugât kâmut Antiokia kamânân ândiwe, zinjâ nep dij sâmb zikâwe, zo Yerusalem kamânân tuum nangâm Antiokia kamânân âburiram Yohane Mareko diigitâ ârândâj âiwe.

Banaba sot Saulo, zet singi âlip nebân âiwet.

13 ¹Antiokia kamânân Yesugât kâmut, zengâren Propete nâmbutjâ ândiwe. Kutziñâ itâ Banaba sot Simoñ (Zak a sumun konsâmarâwe.), Lukio Kirene kamânân gokjâ sot a njai kutjâ Manaen. Zâk a kutâ Herode tâlanjâ. Zet ârândâj ândim lâmbarâwet. Oi njai Saulo. ²Oi sirâm njan zen mindum Anutu mâpâsinam nalem birâm mâpâsem ândine Tirik Kaapumjâ den itâ sâmb dâzângoip, “Zen Banaba sot Saulo nep dij sâmb zikâwan, zo tuubabotkât sângonzâkonek.” ³Sâi nalem birâm ninâu sâmjâ bitziñâ kâukzikjan pam sângonzâkone âiwet.

Kware a Elima, zâkkât den singi.

⁴Tirik Kaapumjâ yatâ opjâ sângonzâkoi zet âi Seleukia kamân saru sâtjan âi takâwet. Zo takâm wangâyân zâim âi Kipro hân saru tânâmjân âi takâwet. ⁵Oi zoren kamân patâ kutjâ Salami, zoren âi takâm Yuda a zengât mâpâmâpâse namin zâi Anutugât den singi âlip sâmb dâzângowet. Yohane Mareko zâk zet sot âim betzikjan mem ândeip.

⁶Oi hân torenge gâbâ gamjâ Papo kamânân takâwe. Zo gam Yuda a njai, kware a sot propete sarânjâ ândeip, kutjâ Bara-Yesu, zâk muyagiwe. ⁷A zâk galem a njai kutjâ Seregio Paulo zâk sot pâlâtân op ândeip. Oi Seregio Paulo zâk a nângânângâñoot. Zâk Anutugât den nângâbapkât Paulo sot Banaba diiziki mirâjan zâiwet. ⁸Diiziki kware a Elima (Kot zo kware a zorat sâmarâwe.), zâkjâ Saulo sot Banaba kâsa oztikip. Galem a zâk singi âlipjâ mân nângâbapkât sâip.

⁹Yatâ oi Saulo, kutjâ njai Paulo sâmarâwe, zâkkât umjan Tirik Kaapum piksâi Elima itâ sâmb dukui, ¹⁰“Satangât nanjâ, gâ. Gâ kut njai njai târârak, zorat kâsanjâ. Uman sarâ sot bâliñâ piksâm ziap. Gâ Anutugât mâtâp târârak zo doongumat. Zo narâk ikâ zoren birâban? ¹¹Zorat Kembu imbanjângât kulem ikpan. Gâ singâ jâtâtik kâri narâk ziren âsakjâ mân ek ândiban.” Yatâ sâi zorenâk siñâ jâtâtik kâri gâsum birâbirâ op a njai bikjan gâsum diibapkât sâip. ¹²Âsagei galem a zo ekjâ Kembangât singi âlip, zorat nângi imbanjâ oi nângâm pâlâtân kwâip.

Paulojâ Antiokia kamân njan, zoren âim singi âlip sâmb dâzângoip.

¹³Paulo sot arâpjâ zen Papo kamân birâm wangâyân zâimjâ âim Pampilia hânân, Perege kamânân takâwe. Zoren Yohane Mareko zâpam Yerusalem kamânân âbureip. ¹⁴Oi zen ko Perege kamânân gâbâ âimjâ Pisidia hânân Antiokia kamân njan, zo takâwe. Zoren ândim Yuda zengât

kendon oi mápâmápâse namin zâi tarâwe. ¹⁵Oi mápâmápâse namâ galem a zen gurumin den sot Propete a zengât ekabân den sâlâpkumņâ itâ dâzângowe, “A bukuzatniņâ zekâren den nġai ziap oi ko sâitâ nâņgânâ.”

¹⁶Sâne Paulo zâk zaatņâ hirisâbigât bikņandâ dâp opņâ itâ sâm dâzângoip, “Isirae a sot a nâmbutņâ Anutu mápâsime, zen aksik den dâzângua nâņgânek. ¹⁷Isirae neņgât Anutu, zâk sâkurâpniņâ gâsum sâlâpzângone Aigitâ hânân âi ândim kâmut patâ urâwe. Anutugât imbanġandâ zobâ diizingâm gâip. ¹⁸Oi zen hân a mân ândiândiņan diizingâm ândei kendon patâ 40 âkip. Narâk zoren zâkkât den kwâkâne mân birâzingâmâip. ¹⁹Oi Kanaan hânân a kâmut nâmburân zagât zâņgomņâ hân zo sâkurâpniņ zingġi zen hân zo kâsâpkum mem ândiwe. ²⁰Ândine kendon patâ 450 yatâ âkip. Oi Kanaan hânân ândinetâ den kubikkubik a muyagezingġi ândine Propete Samue âsageip.

²¹Narâk zoren a kutâgât sâne Anutuņâ Benyamin kiurâp zengâren gâbâ Kisi nanņâ Saulu zingġip. Zâkņâ a kutâ op galem zâņgoi kendon patâ 40 yatâ ândiwe. ²²Oi Anutuņâ zâk kâbakņei zâkkât gebâkņan Dawidi a kutâ kwânâņgġip. Oi zâkkât den itâ sâip, ‘Nâ Yesegât nanņâ Dawidi muyagian. Zâk eksa a âlipņâ uap. Nep diņ sâm pindâbat, zo tuum naņgâbap.’

²³Oi Dawidigât kiurâpņâ zengâren gâbâ Isirae a neņgât kubikkubik a muyagibapkât sâip. Zo bon upapkât Anutuņâ sâi Yesu âsageip.

²⁴Yesuņâ nep topkwap mân tuugi Yohaneņâ Isirae a ambân umziņ melânje too sâņgonzingâbapkât dâzâņgom ândei. Zo yatâ a ambân kubikzingġip. ²⁵Oi Yohane zâk nep zo tuum naņgâm itâ sâip, ‘Nâgât itâ sâme. A gâbapkât sâme, zo nâ. Nâ a zo buņâ. Zikņâ bet gam taap. Zâk patâ oi nâņâ zâkkât irâ sikum goribat zo ko mân dâp upap.’

²⁶A bukurâpnâ, Abaramgât kiurâp zen sot a nâmbutņâ Anutu mápâsime, nâņâ den sa nâņgânek. Kubikkubik den zi neņgât op geip, ziap. ²⁷Yerusalem mâirâp sot a sâtņâ ziņâ Yesu eknâ topņâ mân nâņgâm mumbapkât sâwe. Zen yatâ utnetâ Propete a zengât den kânņan sâsâņ kendon dâp sâlâpkume, den zo kâtigeip. ²⁸Zen Yesu tosaņangât kârum mân muyagem laņ sâne Pilatoņâ koi moip. ²⁹Oi Kembugât ekabân den zeip, zo op naņgâm poru nagân gâbâ mâkâm kât mâtâpņan âi parâwe. ³⁰Ka Anutuņâ mumuņan gâbâ mâņgei zaarip. ³¹Oi zâk sot Galilaia hânân gâbâ Yerusalem kamânân ârândâņ âiwe, zengâren sirâm nâmbutņan muyagezingâm ândei. Muyagei igâwe, zen ko zâkkât siņgi sâsâņ a opņâ a ambân dâzâņgom ândie.

³²Nen umâlep den dâzâņgonam gen. Anutuņâ sâkurâpniņâ kut nġai nġai siņgi dâzângoip, zorat bonņâ âsagiap. ³³Anutuņâ Yesu mâņgei neņgâren bonņâ muyagiap. Zorat umâlep den dâzâņgonam gen. Psalm daņgon zagât, zoren den itâ kulemguwe,

‘Gâ nâgât nannâ. Irak gasum sâlâpgogan.’

³⁴Yesu mumuņan gâbâ mâņgei zaarip. Oi Yesu zâk mân mom alâgibap, zorat Anutuņâ den itâ sâip,

‘Nâ Dawidigât siŋgi sâwan, zorat bonŋâ zinziŋ kâtik, zo ziŋgâbat.’

³⁵Oi Psalm ekabân den ŋâi itâ ziap,

‘Gâ tirik agâ mân birânina mom alâgibat.’

³⁶Dawidigât nâŋgâme. Zâk Anutuŋâ nep diŋ sâm pindip, zo arâp zengâren tuum âim moip. Moi sâkurâp zengât kwagân hângune alâgeip.

³⁷Ka Dawidigât kiunŋâ Yesu, zâk ko mân alâgeip. Anutuŋâ mumuŋan gâbâ mângei zaarip.” ³⁸Yatâ sâmŋâ Paulonâ itâ sâm dâzâŋgoip, “A bukurâpnâ, dâzâŋgua nâŋgânek. Bâliŋâ guligulipkuŋ, zo a zorâŋ muyageipkât zorat den mâte otziŋgap. ³⁹Mosegât gurumin den, zo bâliŋâziŋ gulipkubam osep. Yesugâren nâŋgâm pâlâtâŋ kwatne bâliŋâziŋâ zo gulipkubap. ⁴⁰Propete zengâren den itâ zo kâtigibapkât itâ dâzâŋguan,

⁴¹‘A zen den nâŋgâm kwâkâkwâkâŋâ zengâren nep top ŋâi tuubat. Ziŋâ zorat nâŋgâne bon buŋ upap. Zen kut ŋâi zo ekŋâ kwakŋâ mumbi.’”

⁴²Oi Pâulo sot Banaba zet mâpâmâpâse namin gâbâ geitâ kendon ŋâin yatik dâzâŋgobobotkât sâwe. ⁴³Oi minduminduyân gâbâ gem Yuda a doŋbep sot kamân ŋâin gâbâ Anutu mâpâsemarâwe, zen aksik Paulo Banaba zet sot âim den utne Paulo sot Banaba zet zen Anutugât lumbeŋan ândibigât dâzâŋgowet.

⁴⁴Bet kendon ŋâin mâte oi kamân zorat mâirâp a topŋâ topŋâ zen aksik minduyangâm Anutugât den nâŋgânam gawe. ⁴⁵Mindum gane Yuda a ziŋâ ziŋgitŋâ nâŋgâm bâliŋ kwatziŋgâm Paulogât den mem gei kwarâwe. Oi sâm bâliŋ kwâkŋangâwe.

Paulonâ Yuda a kândâtzâŋgom hân ŋâin gokŋâ siŋgi âlip dâzâŋgoip.

⁴⁶Yatâ utnetâ Paulo sot Banaba zet den kengât buŋâ itâ sâm dâzâŋgowet, “Yuda a zen Anutugât den kândom dâzâŋgonatkât sâsân. Ka Yuda a zen kândâtkomŋâ ândiândigât siŋgi mân utnatkât se, gât ko zâmbamŋâ hân ŋâin gok zen siŋgi âlip dâzâŋgonat. ⁴⁷Kembu zâk zorat itâ sâm dâtŋâŋgoip, ‘Zen hân toren toren a zengât âsakŋâ zâambarâwan. Oi a zen Anutugât mâtâp ekŋâ zoren âi ândibi.’” ⁴⁸Yatâ sâitâ hân ŋâin gokŋâ zen den zo nâŋgâm umziŋ âlip oi Kembugât den sâm bâbâlaŋ kwârâwe. Oi ândiândi kâtikkât siŋgi urâwe, zen den zo nâŋgâne bon oip. ⁴⁹Oi hân zoren Kembugât den laŋ kârâm arip.

⁵⁰Yuda a ziŋâ kamân zorat a sâtŋâ sot ambân sikumziŋoot zen Anutu mâpâsemarâwe, zo den dâzâŋgone um kâlak op Paulo sot Banaba kâsa otzikâm molizikâne âiwet. ⁵¹Âiram kinzikŋan gwapgwap tuugitâ gei kândâtzâŋgom Ikonioŋ kamânân âiwet. ⁵²Aritâ Yesugât kâmut kamân birâwet, zo zen umziŋan Tirik Kaapum piksâm zei sâtâre kwâkŋan ândiwe.

Ikonioŋ kamânân den siŋgi âlip sâwet.

14 ¹Oi Ikonioŋ kamânân takâm yatigâk Yuda a zengât mâpâmâpâse namin zâimŋâ siŋgi âlipŋâ imbaŋâŋoot sâm dâzâŋgowet. Dâzâŋgoitâ Yuda a sot hân ŋâin gok doŋbepŋâ Yesugât kâmut urâwe.

²Yuda a nâmbutjâ zen ko sinji âlip zo kândâtkom a hân nâin gokjâ den dâzângonetâ Kristogât kâmut kâsa otziŋgâwe. ³Zet zoren narâk kârep ândim Kembangâren nângâm pâlâtâŋ kwap sinji âlip keŋgât buŋ sâmb ândiwet. Kembangâ imbanjâ ziki sen mârât kulem top top tuum ândiwet. ⁴Kamân zorat a zen kâsâpagom nâmbutjâ zen Yuda zenjât a utne nâmbutjâ zen Aposolo zekât a urâwe. ⁵Oi Yuda a sot hân nâin gokjâ zen Aposolo kâtjâ zâkonat sâmb mindum gawe. ⁶⁻⁷Gâne nângâm kamân zo birâm Likaonia hânân âiwet. Oi zoren Listera sot Derebe kamânân sot kamân mâik mâik tap arip, zoren âi den sinji âlip dâzângom ândiwet.

Listera kamânân Paulo sot Banaba bem zâkonsâwe.

⁸Listera kamânân a nâi tâip. Zâk kiŋ toren toren mom zeip. Zâk mam kâmbonjan gâbâ zo yatâ muyagem mân lân âim gâmâip. ⁹Zâk zo zem tâi Paulonjâ den sinji âlip sâi ek tâi Paulonjâ ekjâ itâ nângip, “A zo sâkŋâ âlip upapkât nângâm pâlâtâŋ âlip zemjângap.” ¹⁰Yatâ nângâm den kâtik itâ sâmb dukuip, “Gâ kiŋgandâ lân zaat kin.” Sâi a zo pirindiŋ zaat âim gâip.

¹¹Oi a kâmut patâ zen Paulonjâ sen mârât kulem tuugip, zo ekjâ Likaonia denân itâ sâwe, “Bem zagât zet a osetniŋan ga ândiabat.” ¹²Oi Banaba zâk bem nâi kutjâ Dia, zâkkât kutjâ pindâwe. Oi Paulo zâk den sâsâŋ a oipkât bem nâigât kutjâ Hemesi pindâwe. ¹³Kamân zoren Diagât namâ nâi kirip. Namâ zorat galem aŋâ, zâkŋâ sâi makau sot neule mem gam kamân mâtâbân namâ tâibân a ziŋâ aksik a zagât, zekât sinji makau kom unam urâwe.

¹⁴Oi Aposolo Paulo sot Banaba zet zo nângâm pârâkpm hâmbâzik mem giŋbololoŋ mem a osetziŋan âim den kwamit patâ itâ sâwet, ¹⁵“O a ambân, zen dap ue? Net a yenjâ, zen yatâ. Net den sinji âlipjâ dâzângoram get. Zen Bem lopio sot kut nâi nâi bon buŋ zo kândâtzângom Anutu, ândiândi mariŋâ, zâkkât den nângâbigât sâmet. Zâkŋâ hân sot sumbem sot saru sot kut nâi nâi top topjâ muyageziŋip.

¹⁶⁻¹⁷Oi ândim gawe, narâk zoren a zen nângâziŋgi umziŋangât ândiândi mâtâp muyagem ândiwe. Oi ziŋgit mân kubikziŋip. Topjâ nângâbigât buku otziŋgâm sâi map sot maanjâ sambe muyageziŋgi nem seroŋkwap ândiwe.”

¹⁸A zagât zo den zo yatâ sâmnjâ kwâkâziŋgâm den imbanjâ sâitâ zekât sinji nale unat sâmb urâwe, zo birâwe.

Paulo kâtjâ kuwe.

¹⁹Zo ândeitâ Antiokia kamânân gâbâ sot Ikonioŋ kamânân gâbâ Yuda a nâmbutjâ, zen gam Listera kamân mâirâp zen sot den sâmb saam Paulo kâtjâ kuwe. Kune mom zeip muap sâmb diim kamân ginjan gei parâwe.

²⁰Oi zoren zeï Yesugât kâmut zen gam haamgum kine Paulonjâ zaat kamânân arip.

Harjsâi Paulo sot Banaba zet Derebe kamânân âiwet. ²¹Oi kamân zoren den siŋgi âlip sâitâ a ambân doŋbep patâ zen nâŋgâm Yesugât kâmut urâwe. Yatâ op mâtâp âiwet, zorik puriksâm Listera, Ikonioŋ sot Antiokia kamânân âburem gawet. ²²Antiokia kamânân gamnâ Yesugât kâmut nâŋgâm kâtigibigât den dâzâŋgomnâ itâ sâwet, “Nen sâknam kwâkŋan ândim Anutu um topŋan ândiândiŋ, zoren takânat.” ²³Oi Yesugât kâmut dâp galem a mem sâlâpziŋgom nalem birâmŋâ zeŋgât opŋâ Kembangâren ninâu sâwe. Galem a zen Kembangâren nâŋgâm pâlâtân kwâkŋangâwe. Oi Aposolo zet Kembu zâkkâren zâambarâwet.

²⁴Oi Pisidia hân walâm âim Pampilia hânân takâwet. ²⁵Zoren takâm Perege kamânân den siŋgi âlip dâzâŋgomnâ Atalia kamânân geiwet. ²⁶Zoren geï wangâyân zâim âim Antiokia kamânân âiwet. Kamân zoren mârumŋan Yesugât kâmut zen Anutugât um lumbeŋan zâpan nep diŋ sâm zikâne nep topkwap tuum âiwet. ²⁷Zoren takâmŋâ a ambân minduziŋgâm Anutuŋâ galem otzikâm hân nâin gokŋâ mâtâp mem ziŋgi nâŋgâm pâlâtânziŋoot urâwe, zorat den ziŋgi sâm dâzâŋgowet. ²⁸Narâk kêrep zo Yesugât kâmut zen sot ândiwet.

Paulo sot Banaba zet dengât Yerusalem kamânân zâiwet.

15 ¹Ândine Yudaia hânân gâbâ a nâmbutŋâ Antiokia kamânân gam Yesugât kâmut itâ sâm dâzâŋgom ândiwe, “Zen Mosegât gurumin den mân lum kwabâ mân kwarangâbi zo ko Kembangât siŋgi mân upi.” ²Yatâ sânetâ Paulo sot Banaba zen sot den kwâkâyangâwe. Yatâ op den itâ sâwe, “Paulo sot Banaba sot Yesugât kâmut zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ ziŋâ Aposolo sot Yesugât kâmut zeŋgât galem a Yerusalem kamânân ândiwe, zeŋgâren den zo mem âibi.”

³Yatâ sânetâ Yesugât kâmut ziŋâ Paulo sot Banaba sot a nâmbut sâŋgonzâŋgone âiwe. Âimŋâ Poinike sot Samaria hânân kamânŋâ kamânŋâ a hân nâin gokŋâ ziŋ Anutugât a urâwe, zorat den siŋgi dâzâŋgom âiwe. Dâzâŋgone Yesugât kâmut zen nâŋgâm umâlep patâ urâwe.

⁴Yerusalem kamânân takâne Aposolo sot Yesugât kâmut sot zeŋgât galem a, zen sâm sâtâre otziŋgâwe. Anutuŋâ tânzâkoi nep tuugitâ bon oip, zorat den siŋgi dâzâŋgowe. ⁵Den siŋgi zo dâzâŋgone Yesugât kâmurân a nâmbutŋâ Parisaio zeŋgât kâmurân gâbâ zen itâ sâwe, “Kamân nâin gokŋâ zen kwabâ kwarangâbi. Oi zen Mosegât gurumin den lubigât sâm dâzâŋgobi. Zen zo yatâ mân utne Yesugât kâmurân ândine mân dâp upap.”

Peteronjâ den sâm dâzâŋgoip.

⁶Aposolo sot Yesugât kâmut zeŋgât a sâtŋâ, zen den zo sânam minduwe. ⁷Mindumŋâ den âragune ko Peteronjâ zaatŋâ itâ sâm

dâzângoip, “A bukurâpnâ, a hân nâin gok siŋgi âlip dâzângowan, zo Anutuŋâ mârumŋan nâ gâsum sâlâpnogi dâzângua nângâm Yesugât kâmut urâwe, zo nâŋge. ⁸Oi Anutu zâk a umziŋ ekmap, zâkŋâ Yuda nen Tirik Kaapum niŋgip, yatikgâk a hân nâin gokŋâ ziŋgi igâwen. ⁹Zen zâk nângâm pâlatâŋ kwatne umziŋ saŋgon kubik, nen otŋiŋgip, zo yatik otziŋgip. ¹⁰Zen wangât Anutu walânam ue? Kut nâi nâi yâmbâtŋâ zo nen sot sâkurâpniŋâ lum osiwen. Zo yatigâk hân nâin gok Yesugât kâmut zengât kwâkziŋan pânat sâm se? ¹¹Yatâ buŋâ. Nen itâ nâŋgen. Yuda a sot hân nâin gokŋâ Kembu Yesu um lâklâkŋangât op zâkkât siŋgi uen.”

¹²Yatâ sâi a kâmut mindum tarâwe, zen aksik den zo nângâm den buŋ tarâwe. Tatne Banaba sot Paulo zet Anutuŋâ nepzikŋâ galem op hân nâin zengâren kulem top top tuugip, zorat den siŋgi otziŋgâwet.

Yakoboŋâ den sâm dâzângoip.

¹³Zet dâzângom naŋgitâ Yakoboŋâ den itâ sâm dâzângoip, “A bukurâp, den sa nângânek. ¹⁴Mârumŋan Anutuŋâ hân nâin gok zengâren gâbâ kâmut nâi zâkkât siŋgi upigât diiziŋgip. Zorat siŋgi Simoŋâ sâi nâŋgen.

¹⁵Zorat Propete zengât ekabân Kembugât den nâi itâ ziap,

¹⁶‘Nâŋâ gâtâm âburem Dawidigât silep bâliap, zo kubikpat. ¹⁷Siŋitŋâ sândum kubik tuubat. Oi a ambân zen Kembu noonsâm kârunim mâte otnibi. Hân nâin gokŋâ zen nâgât siŋgi sâwan, zen yatik upi.

¹⁸Kembu zâk den yatik sâip. Zo mârumŋan sâm muyageip.’

¹⁹Oi zorat nâŋâ itâ san. Niŋâ hân nâin gokŋâ zen Anutugât a upi, zen kut nâi nâi yâmbâtŋâ mân ziŋgânat. ²⁰Ka zen nalembem mo lopiogât siŋgi kwatne zo mân nimbi. Ap ambin zet mân birâyangâbabot. Zuu bâu gilâm sot sunum gilâmŋoot zo mân nimbi. Kut nâi nâi zo birâbigât ekap kulemgum ziŋgânat. ²¹Mosegât gurumin den zo mârumŋan gâbâ sâkurâpniŋandâ topkwap kamân dâp mâpâmâpâse namin sâlâpkum nângâm ândimen sot zâkkât den zo kamân dâpniŋ sâm gawen. Zorat nen gurumin den zorat mân sânat.”

Yerusalem kamânân gâbâ ekap pane Antiokia kamânân arip.

²²Oi Aposolo sot a sâtŋâ sot Yesugât a kâmut, zen zorat nângâne dâp oi zengâren gâbâ a zagât muyagezikâwe. Nâi kutŋâ Yuda, kutŋâ nâi Basaba sot a nâi kutŋâ Sila. Zet Yesugât kâmurân a sâtŋâ urâwet. Zet Paulo sot Banaba zet sot ârândâŋ Antiokia kamânân âibigât sâŋgonzâkowe. ²³Oi ekap nâi itâ kulemgum zikâne mem âiwet.

“O bukurâpniŋâ, bukurâpziŋâ Aposolo sot galem a, nen ekap zi kulemgum pen. Oi hân nâin gok Antiokia kamânân sot Siria sot Kilikia hânân ândie, zengât sâtâre opŋâ ekap zi pen. ²⁴Nen mân nângindâ ziren gabâ a nâmbutŋâ zengâren gam den nâi dâzângone kwakmak urâwe. ²⁵Yatâ utnetâ nen nângâm umniŋ

kânok oi a zagât mem sâlâpzâkoindâ bukuzatniñâ Paulo sot Banaba zet sot zeñgâren ge. ²⁶Paulo sot Banaba zet Kembu Yesu Kristo, zâkkât opñâ ândiândizikñâ buñ upapkât mân kenğât op nebân âiwet. ²⁷Oi zagât Yuda sot Sila sâñgonzâkoindâ ekabân den ziap, zo lâuzikñan gâbâ nâñgâbi. ²⁸Tirik Kaapum sot nen nâñgâm kut ñâi ñâi yâmbâtñan mân târokwâtnat. Zo yatâ zo ko ziñgânam sen, zo itâ. ²⁹Zen nalem bem lopigât siñgi sâne zo mân nimbi. Gilâm sot zuu gilâmziñoot mân nimbi. Ap ambin zet mân birâyañgâbabot. Zen den zo lum âlip ândibi. Zo yatik. Kelikmelik ândibi.”

Yuda sot Sila âburiwet.

³⁰Oi a ambân kâmut, zen a zo sâñgonzâñgone Âiwe. Âim Antiokia kamânân takâm Yesugât kâmut minduziñgâm ekap zo ziñgâwe. ³¹Ziñgâne mem sâlâpkum nâñgâm umziñ âlip oip. ³²Oi Yuda sot Sila zet Propete ândiwetñâ den doñbep sâm dâzâñgoitâ a ambân umziñ âlip oi Kembugât den luluyân kâtigiwe. ³³Oi narâk ñâi zet zen sot ândimñâ âiram oitâ bukurâpzik zen um lumbe den dâzâkom sâñgonzâkone âburiwet. ³⁴Sila zâk zen sot ândibat sâip.

Pauloñâ nebân âibam Sila diigi âiwet.

³⁵Paulo sot Banaba zet Antiokia kamânân târokwap ândiwet. Zet sot a doñbep zen Kembugât den a ambân dâzâñgom ândiwe. ³⁶Ândim Pauloñâ Banaba itâ sâm dukuip, “Net kamânñâ kamânñâ âim Kembugât den dâzâñgowet, zoren âim bukurâpniñâ dap yatâ ândie, zo âi ziñgit nâñgârat.” ³⁷Yatâ sâi Banaba zâk Yohane Mareko diiñangitâ ârândân âibigât sâip. ³⁸Mareko zâk mârurum zet sot âim Pampilia hânân zâpamñâ âbureipkât Pauloñâ zâk sot âibam nâñgi mân dâp oip. ³⁹Oi Paulo sot Banaba zet den sârek op kâsâpagom Banaba zâk Mareko diim wangâyân zâim Kipiro hânân âiwet. ⁴⁰Pauloñâ ko Sila gâsui Yesugât a kâmut ziñâ Kembuñâ galemzik upap sâm zâpane âiwet. ⁴¹Âimñâ Siria sot Kilikia hânân kamânñâ kamânñâ Yesugât kâmut sâm kâtikñan kwatzingâwet.

Paulo Listera kamânân âi Timoteo diigi âiwet.

16 ¹Paulo sot Sila zet âimñâ Derebe sot Listera kamânân takâwet. Oi Listera kamânân Yesugât kâmurân a ñâi ândeip, kutñâ Timoteo. Mamñâ Yuda ambân, Yesugât kâmurân gok. Ibânñâ Grik a. ²Yesugât kâmut Listera sot Ikonioñ kamânân ândiwe, zen Timoteogât nâñgâne âlipñâ oi Paulo dukuwe. ³Dukunetâ Pauloñâ zâk sot ândibapkât dukuip. Oi hân zoren Yuda a ândiwe, zen katêp zorat ibânñâ Grik a zo nâñgâwe. Pauloñâ zeñgât opñâ Mosegât gurumin den lum kwabâ kwâkñangip. ⁴Oi Yesugât kâmut kamânñâ kamânñâ ândiwe, zen den Aposolo ziñ sâm

ekabân kulemguwe, zo lubigât dâzângom âiwe. ⁵Yatâ op tuunetâ Yesugât kâmut kamânñâ kamânñâ, zengâren nep tuum âine nângâm pâlâtânziñ kâtigeip. Oi sirâm dâp a ambân Yesugât kâmurân târokwatziñgâm âiwe.

Pauloñâ Makedonia a ñâi egip.

⁶Oi Asia hânân siñgi âlip sâm âinâ sânetâ Tirik Kaapumñâ pâkekoï Pirigia sot Galatia hân walâm âiwe. ⁷Âimñâ Misia hân ginñan takâm Bitinia hânân âinâ sâne Yesugât Kaapumñâ mân âibigât sâip. ⁸Oi Misia hân murukñan âim Taroa kamânân takâwe. Kamân zo saru sâtñan tâip. ⁹Zoren takâm ñâtigân Pauloñâ uman ñâi itâ egip. Mâkedonia a ñâi muyagem itâ sâm dukuip, “Zen Makedonia hânân gam tânnângobi.” ¹⁰Pauloñâ uman zo egi itâ sâwen, “Anutu zâk Makedonia hânân âi den siñgi âlip dâzângonatkat sap.” Yatâ sâm âinam urâwen. (Taroa kamânân Luka, nâñâ Paulo sot Sila sot Timoteo târokwatziñgâwan.)

Lidia Kembangât ambân oip.

¹¹Oi wangâyân zâim Taroa kamân birâm Samorake hân saru tânâmñan takâwen. ¹²Hañsâi wangâyân âimñâ Neopoli kamânân takâm wangâyân gâbâ gem Pilipi kamânân âiwen. Kamân zo Makedonia hân zoren kamân patâ ñâi. Roma a ziñâ kamân mariñâ op ândiwe. Kamân zoren sirâm nâmbutñâ ândiwen. ¹³Ândeindâ Yuda a zengât kendon oi kamân âkñan too ñâi zeip. Zoren itâ sâm geiwen, “Ziren Yuda a ziñâ ninâu sâme, zorat kabâ ñâi ziap mo buñâ? Gei iknâ.” Yatâ sâm geimñâ ambân mindum tatne muyageziñgâm ge tapñâ den siñgi âlip dâzângowen.

¹⁴Zengât osetziñan ambân ñâiññâ Anutu mâtâsem ândeip, kutñâ Lidia. Ambân zo Tiatira kamânân gokñâ. Zâkñâ sângum neuleñoot pâi kwâlâmarâwe. Ambân zo Kembuñâ okñangi umñâ pâronçsâi Paulogât den nângâm kwâtâteip. ¹⁵Oi zikñâ sot a ambârâpñâ too sañgonziñgindâ itâ sâm dâtnângoip, “Zen nikne nângâm pâlâtânñoot uangât nâgât mirin zâi tâtat mâme upi.” Yatâ sâm kâtigem diiñgi zâiwen.

Paulo sot Sila tâk namin zâparâwe.

¹⁶Narâk zoren ninâu sânam giarindâ kore ambân ñâi muyageniñgip. Ambân zo wâkeñoot ândimñâ a kwâkñan ândim zâibi, zorat topñâ nângâm dâzângoi mâirâpñâ kât sikum ziñgâmarâwe. ¹⁷Ambân zorâññâ muyageniñgâm nen sot Paulo moliniñgâm den itâ sâip, “A zi ziñâ Anutu u patâgât kore a ândim Kembangât mâtâp, zorat dâzângom ândie.” ¹⁸Den zorik sirâmñâ sirâmñâ sâm zari Paulo den zo nângâm âkonzigi âburem wâke itâ sâm dukuip, “Nâ Yesu Kristogât sâtkât dâgoga ambân umñan gâbâ takâm âi.” Yatâ sâi takâm arip.

¹⁹Oi ambân zo patârâpñâ zen kât sikum memarâwe, zorat mâtâp dooñgoip, zo nângâm Paulo sot Sila gâsuzikâwe. Oi diizikâm kamân

sombemân Roma a sâtñâ mâteziñan zâparâwe. ²⁰Zâpanñâ Roma a sâtñâ itâ sâmbân dâzâñgowe, “Zet Yuda aña neñgât kamânân gam den sâitâ bâliñâ uap. ²¹Zet mân orotñâ upi sâmbân ândiabot. Roma a neñgâren yatâ zo mân upmen, zo uabot.” ²²Oi a kâmut patâ kirâwe, zen um kâlak nâñgâzikâne a sâtñâ ziñâ sâne kâwali a ziñâ hâmbâzik kwâkâm lapitzikâwe. ²³Doñbep lapitzikâm tâk namin zâpamñâ galem a zâk hângi doongum dâñ galem otzikâbapkat dukuwe. ²⁴Dukune tâk namâ tânâmñan umñâ ñâin, zoren zâpam kinzikñâ nagân saaziki ziwet.

Tâk namâ galem aña Kembangât a oip.

²⁵Ñâtik tânâmñan Paulo sot Sila zet Anutu mâtâsem kep mem tarâwet. Yatâ oitâ a tâk namin tarâwe, zen kwamit nâñgâm tarâwe. ²⁶Oi wâriñ patâ mem namâ zo mem sânsân pâi mâtâp aksik pâroñsâip. Oi tâk namin tarâwe, zeñgât bitziñan tâk olaiyangip. ²⁷Oi tâk namâ galem a, zâk umanân gâbâ nâñgâm zaat egi mâtâp pâroñsâm kiri tâk namâ a âim nañge sâmbân petñan zemba sâmbum sâkñâ tâmbetkubam oip. ²⁸Yatâ upâ sâi Pauloñâ den kambâñ sâmbân sâip, “Sâkkâ mân tâmbetku. Nen aksik zi hâlâluyâk ten.” ²⁹Sâi galem a zâkñâ âsakñangât sâi pindâne namâ kâligen zâim sâmbân sâmbui Saulo sot Sila kinzik topñan ge zeip. ³⁰Zemñâ namâ umñan gâbâ diizikâmñâ mäsikâzikâm sâip, “Patâzatnâ, Nâ dap op Kembangât a upat?”

³¹Oi zet itâ sâmbân dukuwet, “Gâ Kembang Yesu Kristo nâñgâm pâlâtân kwap Kembangât siñgi upan. A ambârâpkâ zen yâtik.” ³²Yatâ sâmbân zâk sot a ambârâp Anutugât den dâzâñgoip. ³³Ñâtik zorenâk galem aña diizikâm mârumbân kâmbamñâ zâkone use oip, zo sañgonzikâwe. Oi zikñâ sot a ambârâpñâ too sañgonziñgâwet. ³⁴Oi zet mirâñan diizikâm zâim nalem zikip. Oi zâk sot a ambârâp Anutugâren nâñgâm pâlâtân kwarâwe, zorat umziñ âlip oip.

Paulo sot Sila tâk namin gâbâ gem gawet.

³⁵Hañsâi a sâtñâ zen kâwali a sañgonzâñgoi âim tâk namâ galem a itâ dukuwe, “A zagât zo olañzikâna arit.” ³⁶Oi galem a zorâñ nâñgâm Paulo itâ sâmbân dukui, “Nâ olañzika âibabotkât a sâtñâ den pane gaap. Zorat zet gemñâ âim um lumbeñan ândiabot.”

³⁷Sâi Pauloñâ kâwali a itâ sâmbân dâzâñgoip, “Net Roma a bonñâ op ândiet. Den nebân mân nâpanñâ lañ a mâteziñan kâmbamñâ lapitnikâm tâk namin nâparâwe. Oi net tik âiratkat se? Zo yatâ buñâ. Ziñâ a ambân mâteziñan diinikâm âi nâpâne âirat.”

³⁸Paulo zâk den yatâ sâi kâwali a ziñâ âburem âi a sâtñâ dâzâñgone zen a zagât zo Roma a bonñâ op ândiwet, zo nâñgâm pârákparâwe. ³⁹Pârákpam zekâren gamñâ um lumbe den dâzâkom tâk namin gâbâ diizikâm gei kamânziñ birâm âibabotkât dâzâkowe. ⁴⁰Oi zet tâk namin

gâbâ gem Lidiagât mirin zâim Yesugât kâmut ziŋgit Kembugâren kâtigem ândibigât dâzâŋgomŋâ âiwet.

Paulo sot Sila zet Tesalonike kamânân âiwet.

17 ¹Paulo sot Sila zet Ampipoli sot Apolonia kamân walâm Tesalonike kamânân takâwet. Zoren Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namâ ŋâi tâip. ²Oi Paulo zâk op ândeip, yatâ op Yuda zeŋgât kendonân mâpâmâpâse namin zâimŋâ zen sot den siŋgi âlip âraguwe. Nep mâme karâmbut yatâ op ândeip. Zâk Kembugât den ekabân den topŋâ dâzâŋgom itâ sâip. ³“Kristo zâk sâknam nâŋgâm mom zaatpapkât den Kembugât ekabân ziap. Oi Yesu kutŋâ dâzâŋgoman, zâk a bâliŋan gâbâ mâkâniŋgâbapkât mârur sâsâŋ. Zâk Kristo.” ⁴Yatâ sâm dâzâŋgoi zeŋgâren gâbâ nâmbutŋâ zen den zo nâŋgâne bon oi Paulo sot Sila zekâren târokwarâwe. Osetziŋan Grik a doŋbep ziŋâ Kembugât den siŋgi mârurŋan nâŋgâm Anutu mâpâsem ândiwe sot ambân zâizâiŋâ nâmbutŋâ zen târokwatziŋgâwe.

⁵A ambân doŋbepŋâ utnetâ Yuda a zen nâŋgâm um kâlak nâŋgâziŋgâm zen den kwamit patâ sâm Yasoŋgât mirin Paulo sot Sila tarâweyân âi minduwe. Mindumŋâ a zagât gâsuzikâm mindumindu patin zâpanam sâwe. ⁶Paulo sot Sila mân muyagezikâmŋâ Yasoŋ sot Yesugât kâmut zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ gâsuziŋgâm a sâtŋâ zeŋgâren diiziŋgâm âiwe. Âimŋâ itâ sâwe, “A zen hânŋâ hânŋâ ândim den bâliŋ dâzâŋgom a um gulip kwatziŋgâme, a zorâŋâ neŋgâren ge. ⁷Gane Yasoŋâ sâi mirâŋan tâtat mâme urâwe. Zen Roma a kutâgât den kom a kutâ uŋakŋâ muyagiap, kutŋâ Yesu sâme.” ⁸Yuda a ziŋâ den yatâ sâne kamân a sot a sâtŋâ zen Yasoŋ sot bukurâpŋâ kâsa otziŋgâm den kwamit patâ sâwe. ⁹A sâtŋâ zen Yasoŋ sot bukurâpŋâ tâk namin mân zâibigât sâm sâŋgân mine zâmbane âiwe.

Paulo zâk Berea kamânân siŋgi âlip sâm dâzâŋgoip.

¹⁰Ŋâtiksâi Yesugât kâmut zen keŋgât op Paulo sot Sila sâŋgonzâkone Berea kamânân âiwet. Zoren takâm Yuda zeŋgât mâpâmâpâse namin zâi den siŋgi âlip dâzâŋgowet. ¹¹Kamân zoren Yuda a zen a âlipŋâ. Zen Tesalonike a yatâ buŋâ, gât ko den siŋgi âlipŋâ nâŋgâm âkŋâliwe. Dinziŋkŋâ zo bonŋâ mo sarâ sâm sirâm dâp Kembugât den ekabân sâlâpkum nâŋgâwe. ¹²Oi zeŋgâren gâbâ doŋbepŋâ Yesugât kâmut urâwe. Oi Grik a ambân patâ nâmbutŋâ, ziŋâ zeŋgâren târokwarâwe.

¹³Pauloŋâ Berea kamânân Anutuŋgât den sâi siŋgi Tesalonike kamânân ari Yuda a ziŋ nâŋgâwe. Nâŋgâm Berea kamânân âim kâsa otzikâbigât a ambân dâzâŋgowe. ¹⁴Yatâ utne Yesugât kâmut zen zo nâŋgâm zorenâk Paulo sot a nâmbutŋâ sâŋgonzâŋgone saru sâtŋan geiwe. Ka Sila sot Timoteo zet kamân zoren ândiwet. ¹⁵Oi a zen Paulo diim âi Aterŋ

kamânân pane itâ sâmbâ dâzângoip, “Zen âi sâne Sila sot Timoteo zet kek gâbabot.” Sâi a zen âburem âiwe.

A zen Paulogât den birâwe.

¹⁶ Paulo zâk Ateŋ kamânân Sila sot Timoteo, zekât mambât ândim eŋ lopio doŋbep tatne ziŋgit umŋâ kârâp oip. ¹⁷ Oi Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namin zâim Yuda a sot Grik a nâmbutŋâ zen Anutu mâpâsemarâwe, zen sot âraguwe. Oi sirâmŋâ sirâmŋâ kamân sombemân a muyageziŋgâm siŋgi âlip dâzângoip.

¹⁸ Kamân zoren a nâŋgânâŋgâziŋ patâ, Epikue a kâmut sot Stoike a kâmut, zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋâ zen Paulo sot den âraguwe. Oi nâmbutŋandâ Paulogât itâ sâwe, “A zi nâŋgânâŋgâŋâ buŋ den laŋ sap. Zâk wan wan den sâmbâ taap?” Nâmbutŋandâ itâ sâwe, “Zâk lopio uŋakŋaŋgât den sap.” Paulo zâk Yesugât den sot mom zaatzaatŋaŋgât den sâi zen yatâ sâwe. ¹⁹⁻²⁰ Yatâ sâmbâ mindumindu sombemân diim zâimŋâ sâwe, “Den uŋakŋâ sat, zo nâŋgânatkât sen. Den mârâtŋâ, zorat topŋâ sapsuna nâŋgânâ.” ²¹ Ateŋ kamân mâirâp sot kamân ŋâin gokŋâ zen sot ândiwe, zen den uŋakŋâ nâŋgânâ den âragum ândiwe.

Pauloŋâ Kembangât topŋâ dâzângoip.

²² Paulo zâk Areo den sâsâŋ sombemân kin a itâ sâmbâ dâzângoip, “Ateŋ mâirâp, nâ topziŋ ek nâŋgan. Zen lopio doŋbep sobim bimbi kwatziŋgâme. ²³ Nâ kamânziŋan âim gam lopioziŋâ ekŋâ lopioŋâ nalem pâpanŋan den itâ zei sâlâpkuwan, ‘Nalem pâpanŋâ zi bem lopio ŋâigât siŋgi, kutŋâ mân nâŋgen.’ Mân nâŋgâm mâpâsime, zorat topŋâ dâzângobâ.

²⁴ Anutu zâk hân muyagem kwâkŋan kut ŋâi ŋâi pâip. Zâk hân sot sumbem zorat mariŋâ. Zo namâ a betŋâ tuutuun, zoren tâtat mâme mân opmap. ²⁵ A zeŋgât kut ŋâi ŋâi tuume, kut zo mân kârûmap. Zâkŋak a ândiândiniŋâ sot Kaapum sot kut ŋâi ŋâi zo niŋgâmap. ²⁶ A hânân ândien zo sâi a kânokâren gâbâ muyagem laŋ kârâm hânân a kâmutŋâ kâmutŋâ muyagem laŋ kârâm âiwen. Oi muyagem âinat, narâk sot daŋgon zo zâkŋak sâmbâ niŋgip. ²⁷ Nen umniŋandâ Anutu kârûm âim muyaginatkât yatâ oip. Zâk kârebân buŋâ, gootniŋan a hutnâŋgon ândiap. Den ŋâi itâ ziap,

²⁸ ‘Nen zâkkât ândiândiŋ umŋan ândim kut ŋâi ŋâi upmen.’

Zeŋgâren gâbâ a nâmbutŋandâ zitâ sâwe,

‘Nen zâkkâren gâbâ âsagiwen.’

²⁹ Anutugât nâŋgindâ lopio yatâ mân upap. Lopio kât âlipŋâ a bitziŋandâ sobime. Oi nen Anutugâren gâbâ muyagiwenŋâ nâŋgindâ Anutu zâk lopio yatâ mân upap. ³⁰ Mârûmŋan kwakmak ândiwen. Anutuŋâ niŋgitŋâ birâm ândeip, zorat narâk âkip. Irak ko a aksik umniŋ

melâjnatkât sap. ³¹Zâk narâk pâip, zo ziap. Zoren hânjâ hânjâ topniñâ sâm muyagemjâ hâuñâ niñgâbap. Oi a ñâi, zâk nep zo tuubapkât gâsum kwânânjip. Oi hân a aksik zâkkât nânjindâ bon upapkât mumujan gâbâ mângei zaat ândiap.”

³²Paulo zâk mumujan gâbâ zaatzaat, zorat den sâi nâmbutjâ zij mem gei kwâkwat den sâwe. Oi nâmbutjâ zijâ sâwe, “Den zo narâk ñâin ko sâna nânjânat.” ³³Yatâ utnetâ Paulonjâ zâmbam arip. ³⁴A nâmbutjandâ Paulogâren pâlâtân op Yesugât sinji urâwe. Oi zengât osetziñan kamân zorat a sâtjâ zengât kâmurân gok kutjâ Dionisio. Oi ambân ñâi kutjâ Damari sot nâmbutjâ ândiwe.

Paulonjâ Korinti kamânân sinji âlip nep tuugip.

18 ¹Paulonjâ Ateñ kamân birâm Korinti kamânân arip. ²Zoren Yuda a ñâi muyageip, kutjâ Akwila. Zâk Ponto hânân gokñâ. Oi ambinjâ Pirisila zâk sot Italia hânân ândeitâ Roma a kutâ Kalaudio, zâknjâ Roma kamânân Yuda a ambân tarâwe, zo moliziñjip. Oi zet zo birâm Korinti kamânân âiwet. ³Paulo zâk zekât mirin zâri tâtat mâme urâwe. Wangât, zet nep ârândânj tuumarâwet, zorat zekâren zari tarâwe. Zengât nep ko hâmbâ silep tuumarâwe. ⁴Yuda zengât kendon dâp Paulo zâk mâpâmâpâse namin zâim Yuda a sot Grik a sinji âlip dâzânjgoi nâmbutjâ zen Yesugât kâmut urâwe.

⁵Oi Sila sot Timoteo zet Makedonia hânân gâbâ gâitâ Paulo sinji âlip nep zorarâk nânjâm ândeip. Zâknjâ Yuda a itâ sâm kâtigem dâzânjgoip, “A bâliñan gâbâ mâkâniñgâbapkât mârûm sâsânj, Kristo, zâk Yesu.” ⁶Yatâ sâi Yuda a zen diñâ birâm kâsa okñangâne zâknjâ hâmbânjan gwapgwap koi gei itâ sâm dâzânjgoip, “Tâmbetagobi, tosa zo nâgât buñâ. Ziiñâ upap. Zorat nâ kândâtzânjom hân ñâin gok zengâren âibat.” ⁷Yatâ sâm a ñâi kutjâ Titeo Yusito, zâk Grik anjâ Yuda a zen sot ândim Anutu hurat kwâkñangâm ândeip, zâkkât mirâ zo Yuda zengât mâpâmâpâse namâ ginñan kirip. Paulonjâ zâkkât mirin âi tâtat mâme oip. ⁸Mâpâmâpâse galem a kutjâ Kirispo, zâk sot a ambârâpnjâ zen aksik sinji âlip nânjâm Kembugâren nânjâm pâlâtânj kwâkñangâwe. Oi Korinti a zengâren gâbâ doñbepñâ sinji âlip nânjâm Yesugât kâmut utne too sanjonziñgâwe.

⁹Paulonjâ ñâtik ñâin uman egi Kembuñâ itâ sâm dukui, “Gâ mân kengât otnan. Sinji âlip sâm mân birâban. Sâmñik ândiban. ¹⁰Nâ galem otgiga anjâ mân gobi. Kamân ziren nâgât sinji a doñbep ândie.” ¹¹Yatâ sâm dukui Paulonjâ kamân zorat a Anutugât den dâzânjom ândei kâin kiin nâmburân karâmbut âkip.

Paulo sâkñanâk sâne a sâtñandâ dinziñ birip.

¹²Oi Galioñ zâk Grik hânân a sâtñâ patâ op ândei Yuda a zen um kânok opñâ Paulo kâsa okñangâm gâsum diim a sâtñangâren âiwe.

¹³Diim âim Paulogât itâ sâmb dukuwe, “A zi zâk Anutugât gurumin den komnâ mâtâp unjaknjan âim Anutu mâpâsibigât sâmap.”

¹⁴Yatâ sâne Paulonâ den hâunâ sâbam oi Galionâ Yuda a itâ sâmb dâzângoip, “O Yuda a, a zi bâliņ op tosa patâ muyagei sâi dinziņâ nâņgâbam. ¹⁵Zen sâkurâpziņâ zengât den kâtik sot den nâmbutnâ âragum diim ge, zorat nâ mân kubikpat. Ziņjak kubikpi. Zo nâgât nep buņâ.” ¹⁶Yatâ sâmb moliziņgi gem âiwe. ¹⁷Oi a zen aksik patâ mâpâmâpâse galem a kutnâ Sostene gâsum lumnâ a sâtrnangât mâteņjan kom mem nâi nâi utne ziņgitnâ mân nâņgânâņgâ oip.

Paulo zâk âburem Antiokia kamânân arip.

¹⁸Paulo zâk Korinti kamânân ândim zâim Yesugât kâmut kândâtziņ kelik Siria hânân âibam arip. Pisisila sot Akwila zet zâk sot ârândân âiwe. Kenkerei kamânân takâm kâuknâ mânâņgârip. Zorat mârumban Anutu mâteņjan den sâmb kâtigem kâuknâ mân mânâgât ândeip. ¹⁹Zobâ waņgâyân zâim Epeso kamânân takâm kâsâpagowe.

Oi Paulonâ mâpâmâpâse namin zâim Yuda a zen sot den siņgi âlip âraguwe. ²⁰Oi zen sot ândibapkât sâne itâ sâmb dâzângoip, ²¹“Anutunâ sâi nâ du zengâren âburem gâbat.” Yatâ sâmb kelikmelik otziņgâm waņgâyân zâim Epeso kamân birâm arip. ²²Âimnâ Kaisarea kamânân takip. Zoren takâm Yesugât kâmut kândâtziņ kelik den dâzâņgom Antiokia kamânân âburem arip. ²³Paulo zâk Antiokia kamânân mâik nâi ândim zâmbamnâ siņgi âlip nebân du arip. Oi Galata sot Piriģia hânân kamânâņâ kamânâņâ Yesugât kâmut ândiwe, zo sâmb kâtiknjan kwatziņgâm arip.

Apolo zâk Epeso sot Korinti kamânân siņgi âlip nep tuugip.

²⁴Oi Epeso kamânân Yuda a nâi gâip, kutnâ Apolo. Zâk Alesandiria kamânân gok. A zo nâņgânâņgânâ patâ. Zâk Kembangât den ekabân sâlâpkum nâņgâm naņģip. ²⁵A zo Kembangât topnâ zo dukune nâņgâm naņģip. Too saņgon nep ko Yohanegârâk nâņģipnâ Yesugât siņgi imbanâņjoot dâzâņgom ândeip. ²⁶Zâk Yuda a zengât mâpâmâpâse namin zâim siņgi den keņgât buņ, lâu bâbâlaņ sâmb dâzângoip. Zoren siņgi âlip sâi Pisisila sot Akwila zet nâņgâm buku okņangâm diim âi Anutugât den nâmbutnâ dukum naņgâwet.

²⁷Oi Apolo zâk Grik hânân âibâ sâi Yesugât kâmut zen ekap nâi kulemgum Yesugât kâmut Grik hânân ândiwe, zengât pindâne mem arip. Ekap zoren den itâ zeip, “Zen a zi buku okņangâbi.” Den yatâ kulemgum pindâne arip. Âimnâ Korinti kamânân takâm Anutunâ tângoip Yesugât kâmut itâ betziņjan meip. ²⁸Kembangât den ekabân gâbâ Yuda a den dâzâņgom sâip, “A bâliņan gâbâ mâkâniņgâbapkât mârumb sâsâņ, Kristo, zâk Yesu.” Zâknâ minduminduyân den yatâ sâmb Yuda zengât den zo mem ge kwatziņģip.

Pauloŋâ Epeso kamânân Yohane arâp muyageziŋgip.

19 ¹ Apolo zâk Korinti kamânân ândei Pauloŋâ hân mâtâp âim Epeso kamânân takâm Yohanegât arâp nâmbut muyageziŋgip. ² Oi mâsikâziŋgâm sâip, “Zen Kembugât den siŋgi âlip nângâm, nângâm pâlatâŋ kwapŋâ Tirik Kaapum sot urâwe mo buŋâ?” Sâi ziŋâ sâwe, “Buŋâ. Tirik Kaapum ândiap, zorat siŋgi mân nângâwen.” ³ Sâne itâ sâm mâsikâziŋgip, “Zen ŋâigât korân too sanjonziŋgâwe?” Sâi itâ sâm dukuwe, “Nen Yohanegât too sanjonziŋgâwe.”

⁴ Sâne Pauloŋâ itâ sâm dâzâŋgoip, “Yohane zâk a umziŋ melâŋbigât too sanjonziŋgâm itâ sâm dâzâŋgoip, ‘A ŋâi bet gâbap, zen zâk nângâm pâlatâŋ kwâkŋaŋgâbi.’ Den zo Yesugât op sâip.” ⁵ A zen den so nângâne Kembu Yesugât korân too sanjonziŋgâwe. ⁶ Too sanjonziŋgâne Pauloŋâ bikŋâ kâukziŋan pâi Tirik Kaapum zeŋgâren gei Kembugât den gându uŋakŋan sâwe. ⁷ A yatâ urâwe, zen kiin zagât yatâŋâ urâwe.

Pauloŋâ siŋgi âlip nep sot sen mârât kulem top top tuugip.

⁸ Paulo zâk Yuda a zeŋgât mâpâmâpâse namin âsâbâŋ zâimŋâ keŋgât buŋ siŋgi âlip dâzâŋgom ândei kâin karâmbut âkip. Anutugât um topŋan ândiândiŋangât den sâm bâbâlaŋ kwap dâzâŋgoip. ⁹ Oi a nâmbutŋâ zen um kâtik opŋâ Yesugât den kândâtkom a ambân mâteziŋan den bâliŋâ sânetâ Pauloŋâ birâziŋgip. Oi Yesugât kâmut, zenâk diiziŋgâm sirâmŋâ sirâmŋâ a ŋâi kutŋâ Tirano, zâkkât mirin minduziŋgâm zen sot âraguwe. ¹⁰ Kendon patâ zagât umŋan zo yatâ op ândei Yuda a sot Grik a Asia hânân ândiwe, zen aksik Kembugât topŋâ nângâwe.

¹¹ Oi Anutuŋâ Paulo mam okŋaŋgi sen mârât kulem ŋâi ŋâi tuugip. ¹² Zorat a zen Paulogât hâmbâ mot mem ândeip, zo mem mâsekziŋjoot zeŋgâren mem âine gâsune sâkziŋ âlip urâwe. Yatâ utne wâkeŋâ a umziŋan gâbâ takâm âiwe.

Kware suŋa a ândiwe.

¹³ Oi Yuda a nâmbutŋâ sâgân sâmbu opŋâ hânŋâ hânŋâ âim gam ândim zâizâiŋ op Kembu Yesugât kot zo sâm wâke moliziŋgânat sâm wâkeziŋjoot itâ sâm dâzâŋgowe, “Yesu kutsiŋgiŋâ Pauloŋâ sâmap, zâkkât korân sa âiban.” ¹⁴ Yuda zeŋgât tirik namâ galem a patâ ŋâi kutŋâ Sikewa, zâkkât narâpŋâ nâmburân zagât, zen Paulo ekŋâ yatâ urâwe. ¹⁵ Yatâ op sâne wâkeŋâ den itâ sâm dâzâŋgoip, “Yesu sot Paulo zo nângâzikan. Zen ko waniŋ gokŋâ?” ¹⁶ Wâkeŋâ yatâ sâi a wâkeŋjoot zo kâwali imbaŋâ mem zâŋgom mem kâbakgwâbakŋe otziŋgâm hâmbâziŋ mem giŋbololoŋ mei sâk bârak sot gilâmziŋjoot mirin gâbâ pâtan âiwe. ¹⁷ Zorat den siŋgi Epeso kamânân Yuda a sot Grik a zen zo nângâm keŋgât urâwe. Oi Kembu Yesugât kutŋâ sâm âlip kwâkŋaŋgâwe.

¹⁸ Oi Yesugât kâmut, zengâren gâbâ donjeb patânâ gam mârumjan gâbâ kware suja op gâwe, zorat den sinji sâm kâkjan parâwe. ¹⁹ Kware sujagât ekap mem ândiwe, zo mem a mâtezijan kârâp une seip. Oi ekap zorat sângânjâ sâlâpkum mâpotne kât ekap 4 tausen yatâ oip. ²⁰ A zinjâ yatâ utnetâ Kembangât denjâ imbanjâ mem kâtigemjâ laj kârâm arip.

Paulonâ Yerusalem kamânân âibam oip.

²¹ Paulo zâk nep zo tuum nanji Kaapumjâ okjanji Makedonia sot Grik hân âi walâzikâm Yerusalem kamânân âibatkat sâip. Oi itâ sâip, “Nâ Yerusalem kamânân âim âburem Roma kamânân âibat.” ²² Oi âibam berân mâme nep a zagât Timoteo sot Erasto sângonzâkoi Makedonia hânân kâdom op âiwet. Zâk zikjik zoren mâik nâi ândeip.

Atemis bem lopio, zâkkât kwamit patâ urâwe.

²³ Narâk zoren Epeso kamânân um kâtik a zen sinji âlipkât den kwamit patâ urâwe. ²⁴ Zoren kâtnjâ lopio tuutuunjâ a nâi ândeip, kutnjâ Demeterio. A zorânâ Atemis lopio namâ dâpnjâ mâik mâik kâtnjâ tuugi a zinjâ sângân mine zâk sot nep arâpnjâ kât donjeb muyagiwe. ²⁵ Oi Demeterionjâ nep a gakârâpnjâ minduzingâm itâ sâm dâzângoip, “A, zen nânge. Nepniñâ zorânâ kât sikum muyageningâmap. ²⁶ Oi a nâi ga ândiap, kutnjâ Paulo. Zen zâkkât topnjâ nânge. Zâknjâ Epeso kamânân gok sot Asia hânân kamân dâp a donjeb um gulip kwatzingâm itâ sâm dâzângomap, ‘A betnjâ lopio tuutuunjâ, zo bon buñâ.’ ²⁷ Zâk yatâ oi a ambân zen nepniñangât nângâne giginjâ upap. Bemniñâ Atemis zâkkât kutnjâ giginjâ oi namânjâ zi gâugâu gâsubap. Oi Asia hânân sot hân nâmbutnjâ a aksik patâ zen zâk mâpâsime, zo dap op buñ upap?”

²⁸ Demeterionjâ den yatâ sâm dâzângoip nângâm umziñan kuk op den yu kambân sâm itâ sâwe, “Atemis Epeso kamânân gok, zâk kutnjâ patâ.” ²⁹ Yatâ sâm den kwamit patâ utne kamân mâirâp zen aksik den kwamit patâ opnjâ mindumindu sombemân âiwe. Oi Makedonia a zagât Paulo sot âiwet, kutziknjâ Gaio sot Aristako, zet gâsuzikâm diizikâm âiwe. ³⁰ Oi Paulonâ sinji nângâm zaat sombemân âibam oi Yesugât kâmut zinjâ anjân kârânangâwe. ³¹ Oi kamân zorat a sâtnjâ nâmbutnjâ Paulo buku okjanjâm ândiwe, zen Paulo sombemân mân âibapkât den pane arip.

³² Mindumindu kabâñan a ambân nâmbutjandâ den nâi sâne nâmbutjanjagoot nâi sâne den gulip oi donjeb zinjâ den topnjâ mân nângâwe. ³³ A zen yatâ op kine Yuda a zen, zengât bukuzinjâ kutnjâ Alesande mem aline a osetziñan kin den dâzângobam op den mân sâbigât bikjandâ dâp tuugip. ³⁴ Yatâ oi a zen a ândopnjâ, Yuda goknjâ ek nângâmjâ zen aksik patâ den yu kambânjâ itâ sâwe, “Atemis Epeso kamânân gok, zâk kutnjâ patâ.” Zen narâk kârep den zo sâm kirâwe.

³⁵ Yatâ utne den galem a gamnjâ sâi hiriñsâne itâ sâm dâzângoip, “Epeso mâirâpnjâ, kamân zirat Atemis patâniñangât namâ sot lopio

sumbemân gâbâ gem geip, zorat galem a ândien. Zo a ambân zen aksik nânge. ³⁶Gât ko zen umziŋ diim gei kut n̄ai n̄ai laŋ mân upi. ³⁷A sâkziŋanâk se, zen lopioniŋaŋgât namin âim kut n̄ai n̄ai mân tâmbetkuwe. Zen Atemis mân sâm bâliŋ kwâkŋaŋge. ³⁸Oi Demeterio sot nep a gakânâ, zen a n̄aiŋât tosa muyagibi, oi ko den sapsusuj narâkŋan a sâtŋâ zeŋgâren sâne kubikpi. ³⁹Zeŋgâren den n̄ai ziap, oi ko a sâtŋâ zeŋgât minduminduyân mem âibi. ⁴⁰Zen itârân den laŋ sânetâ kâmbam muyagibam uap. Zorat a kutânâ neŋgât nânŋi mân dâp oi kubikniŋgâbap.” ⁴¹Den galem a zorânâ den yatâ sâm dâzânŋoi kâsâpagom âiwe.

Paulo zâk Makedonia sot Grik hânân arip.

20 ¹Den kwamit patâ buŋ oi Paulonâ Yesugât kâmut diiziŋgâm den dâzânŋomŋâ kândâtziŋ kelikŋâ Makedonia hânân arip. ²Hân zoren âim Yesugât kâmut kâtigibigât den doŋbep dâzânŋomŋâ walâziŋgâm Grik hânân arip. ³Zoren kâin karâmbut ândim saruyân geim waŋgâyân zâim Siria hânân âibâ sâi Yuda a ziŋâ kunam sipkune waŋgâ birâm Makedonia hân mâtâp arip.

⁴Oi a itâ zorân zâk sot âiwe. Berea kamânân gok Sopate, zâk Piroregât nanŋâ. Tesalonike kamânân gok Aristako sot Sekundo sot Derebe kamânân gok Gaio sot Timoteo sot Asia hânân gok Tikiko sot Toropimo. ⁵A yatâ zorân kândom âi Taroa kamânân mambâtniŋgâm ândiwe. (Pilipi kamânân nâ Luka Paulo kândiŋgâm betniŋan sâne âiwen.) ⁶Oi Yuda zeŋgât nalem niniŋaŋgât kendon patâ kutŋâ Pasowa, zo âki Pilipi kamânân gâbâ waŋgâyân zâim âim tâindâ sirâm bâtnâmbut oi Taroa kamânân takâwen. Zoren sirâm nâmburân zagât ândiwen.

Paulonâ Taroa kamânân katep n̄ai mumuŋan gâbâ m̄ngeip.

⁷Sirâm nâmburân kânokgât kendonân nen nalem ninam minduwen. Paulo zâk haŋsâi âibat sâm den dâzânŋom kiri ma n̄atik tânâmŋâ oip. ⁸Mirâ umŋâ tarâwen, zoren kârâp âsakŋâ doŋbep seip. ⁹Oi katep n̄ai kutŋâ Eutiko, zâk Paulonâ den sâi nânŋâm tap mâtâp m̄aigân gâbâ uman nelâmkoi zem hânân gei koi ze mem zaatne moip. Oi mirâ zo kârep patâ. Um karâmbut kwâkŋan topŋan. Zoren kwâkŋan gâbâ gei koip. ¹⁰Paulonâ geimŋâ katep zo kwârakum lumŋâ itâ sâm dâzânŋoip, “Âgirâp mân utnek. Zâk umŋâ m̄nŋim ziap. Mân muap.” ¹¹Yatâ sâmŋâ mirâ umŋan zâim nalem kâsâpkum nemŋâ zen sot âragum tatne haŋsâip. Haŋsâi zâmbam arip. ¹²A zen katep zo diim mirâziŋan zâim umziŋ âlip oip.

Paulonâ Milete kamânân arip.

¹³Nâmbutŋâ nen Paulonâ sâi waŋgâyân zâim Aso kamânân kândom âiwen. Paulo zâk hân mâtâp âim Aso kamânân waŋgâyân zâibam oip.

14 Oi ko Aso kamânân âim muyageningâm wangâyân zâi niŋgiri ârândân âiwen. Âimnâ Mitilene kamânân takâwen. 15 Zobâ sirâm nâin âim Kio hân walâwen. Zobâ sirâm nâin Samo kamânân takâwen. Zobâ sirâm nâin Milete kamânân âi takâwen. 16 Paulo zâk Yerusalem kamânân kek âibat sâm Epeso kamânân mân âim Milete kamânân arip. Asia hânân ândei Yuda zenŋât kendon Pentekos, zorat narâk walâbapkât op Yerusalem kamânân kek âibatkât sâip.

Epeso kamânân gâbâ Yesugât kâmut galem a gâne den dâzângoip.

17 Milete kamânân gamnâ Paulonâ a sâŋgonzâŋgoi Epeso kamânân âim Yesugât kâmut zenŋât galem a diizingâne gawe. 18 Gane Paulonâ itâ sâm dâzângoip, “Nâ Asia hânân gam zenŋâren nep tuum gâwan. Zo topŋan gâbâ nâŋgâm nange. 19 Nâ a ginjandâ Kembangât kore op ândiwan. Oi Yuda zen kâsa otninetâ sâknam kwâkŋan ândim isem ândiwan. 20 Oi den dâzângobatkât nâi mân ziap. Zen âlip upigât den siŋgi âlipnâ sombemân sot mirin aksik dâzângowan. 21 Oi Yuda a sot Grik a, zen umziŋ melânâ Anutu mâteŋan Kembuniŋâ Yesu Kristo nâŋgâm pâlatân kwâkŋanŋâbigât dâzângowan.

22 Irak ko Kaapumnâ umnan saam diinigi Yerusalem kamânân âibâman. Zoren aria kut nâi nâi otnibi, zo mân nâŋgan. 23 Ka Tirik Kaapumnâ itâ tirâpnogap. Zoren aria tâk namin nâbane tap sâknam nâŋgâbat. 24 Nâ ândiândinangât nâŋgâm keŋgât mân uan. Nâ ândiândinâ mân aŋgân kârâbat. Kembu Yesunâ nep diŋ sâm nigip, zorik tuum âibatkât nâŋgan. Anutu um lumbenangât den siŋgi sa laŋ kârâbapkât nep diŋ sâm nigip.

25 Oi nâi sa nâŋgânek. Nâ Anutu um topŋan ândiândigât den siŋgi dâzângom osetziŋan ândia nikme, zo dum zagâtŋâ sâŋgânâ mân nikpi. 26 Itârân dâzângua nâŋgânek. Zenŋâren gâbâ nâi tâmbetagobap, zorat tosa nâgâren mân zimbap. 27 Wangât, nâ Anutugât den siŋgi âlip zo aksik dâzângowan. Nâi mân birâwan, zorat tosa nâgâren mân ziap. 28 Zen ziŋak galem oraŋgâm kâmut gakâziŋâ galemziŋ upi. Tirik Kaapumnâ zo zenŋât galem a sâm zâambarip. Kembangât kâmut zo Yesu zâkŋâ gilâmŋandâ kwâlâziŋgip, zen galem otziŋgâm ândibi.

29 Nâ itâ nâŋgan. Nâ birâziŋgâm aria a nâmbutnâ zen wâu ulin yatâ tâmbetzâŋgonam gabi. 30 Oi osetziŋan gâbâ a nâmbutnâ muyagemnâ zen a nâmbutnâ zenŋât a upigât den bâliŋ sâm um gulip kwatziŋgâbi. 31 Zorat zen galem oraŋgâm ândibi. Kendon patâ karâmbut zorat umŋan sirâm nâtik zo girem den dâzângom isem gâwan. Zen zorat nâŋgâm ândibi. 32 Oi nâ Anutugâren zâmbansan. Zen Anutugât lumbenâ den zo nâŋgâm ândibi. Yatâ utne Anutunâ tânzâŋgoi bonnâ muyagibi. Yatâ opnâ a ambân mem kubikziŋgip, zen sot opnâ bonnâ muyagibi.

33 Nâ a nâigâren kât sikum mot mân mimbatkât sâwan. 34 Ninâ sot arâpnâ nenŋât bitnandâ tuuga muyagei mem nem ândiwen, zo âlip nâŋge. 35 Nâ

mâtâpnâ dâzângom nanğâwan. Zen nep kâtigem tuune kât mot muyagei a ambân kanpitâ zo zingâbigât mân kwakpi. Mâtâp zo tirâpzângowan. Oi yatik oprâ zen Kembu Yesu den itâ sâip, zo nângâm ândibi. Den zo itâ,

‘Kut nâi nâi mimiņ, zo âlipnâ. Ka kut nâi nâi zingâzingân, zorân umâlep zâizâiņ.’”

³⁶Paulo zâk den yatâ sâm dâzângom simin liim zen sot ninâu sâip. Ninâu sâi isemņâ lum kândât kelikņâ pane arip. ³⁷⁻³⁸Oi itâ sâm dâzângoip, “Zen dum zagâtņâ sângânâ mân nikpi.” Yatâ sâi umziņ bâliņ oi zo yatâ lum kândâtņâ kelikņâ diim wangâyân âi parâwe.

Paulo Yerusalem kamânân âibam wangâyân zarip.

21 ¹Oi nen zâmbamņâ tâjtân âimņâ hân nâi kutņâ Koo, zoren takâwen. Mirâ haņsâi Rodo hânân âim zobâ Patara kamânân âi takâwen. ²Kamân zoren wangâ nâi Poinike hânân âibam op tâi zoren zâiwen. ³Zobâ âimņâ Kapiro hân egindâ yangâgen tâi ek walâm âiwen. Âi Siria hânân âim Tiro kamânân takâwen. Zoren wangâņâ sikum pam tâip. ⁴Pam tâi nen kamânân zâi Yesugât kâmut muyagezingâm sirâm nâmburân zagât tarâwen. Oi Tirik Kaapumņâ otziņgi Paulonâ Yerusalem kamânân mân âibapkât sâwe. ⁵Zoren ândeindâ wangâ âiâiņ narâk oi a ambân sot katep zen aksik diiningâm kamân âkņan sagân geiwen. Geimņâ simin liim ninâu sâwen. ⁶Ninâu sâmņâ âbânanğâm zen kamânân zâine nen wangâyân zâiwen.

Propete Agaboņâ Paulogât den sâip.

⁷Oi Tiro kamânân gâbâ Tolemaio kamânân takindâ wangâyân âiâiņâ zo âkip. Yesugât kâmut nâtik kânok zen sot ziwen. ⁸Haņsâi kamân zo birâm Kaisarea kamânân âi takâm Pilipogât mirin zâiwen. Pilipo zâk mârûm a nâmburân zagât nalem kâsâpkum zingâmarâwe, zengât kâmurân gok. Zâkkât mirin zâiwen. ⁹Zâkkât bârarâp kimembut sigan ândiwe. Zen Propete yatâ op Kembangât den sâmarâwe.

¹⁰Oi sirâm nâmbutņâ zoren tâindâ Yuda hânân gâbâ Propete nâi kutņâ Agabo, zâk nenğâren gâip. ¹¹Gamņâ Paulogât inzutņâ memņâ zikņâ kiņ bik saamņâ itâ sâip, “Tirik Kaapumņâ itâ sap, ‘Inzut zi mariņâ zâk Yerusalem kamânân zari Yuda a ziņâ itâ okņanğâm kamân nâin gok zengât bitziņan pambi.’”

¹²Den yatâ sâi nen sot kamân mâirâp nen aksik Paulo Yerusalem kamânân mân zâibapkât sâwen. ¹³Dukuindâ itâ sâip, “Zen wangât isem umbâlâ otnige? Nâ Kembu Yesugât op mumbatkât mân kenğât uan.” ¹⁴Den dukuindâ mân nângâm kâtigei birâm itâ sâwen, “Kembangât den kâtigibap.”

Paulo zâk Yerusalem kamânân zarip.

¹⁵Narâk zo âki Yerusalem kamânân zâinatkat kubikanğâwen. ¹⁶Oi Kaisarea kamânân gâbâ Yesugât kâmut zengâren a nâmbutņâ ziņâ

diiningâm Ijasonj zâkkât mirin nâambarâwe. Ijasonj zâk mârumanj Kembangât a oip. Zâk Kipiro goknjâ. ¹⁷Oi zobâ âi Yerusalem kamânân takindâ Yesugât kâmut nâmbutnjâ zinjâ sâtâre op buku otningâwe.

¹⁸Haņsâi Paulo sot nen ârândâņ Yakobogâren âiwen. Zâi tâindâ Yesugât kâmut galem a zen gawe. ¹⁹Gane Paulonjâ bitziņ kom Anutuņâ mam okņanņi kamân nâin gok zeņgâren nep tuugip, zorat den siņgi dâzâņgom naņgip.

Paulo zâk zeņgât den nâņgip.

²⁰Paulonjâ den siņgi dâzâņgom naņgi nâņgâm Anutu sâm âlip kwâkņanņâmņâ itâ sâm dukuwe, “Bukuniņâ Paulo, nâņgat. Yuda a doņbep patâ Yesugât kâmut op ândie. Zen aksik Mosegât gurumin den lum kâtigie. ²¹Gâgât den itâ gâi nâņgâme, ‘Yuda a hân nâin âi ândie, zen Mosegât den birâbigât dâzâņgomap. Zen murarâpziņâ mân kwabâ kwatziņgâbigât dâzâņgomap. Sâkurâpniņanņât gurumin den, zo mân lubigât sâmap.’ ²²Kamân ziren Yuda aņâ gâgât yatâ nâņgâme, gât ko dap utnat?

Gâ Yerusalem kamânân gaat, zorat siņgi nâņgâm naņgâbi. Nâņgâmņâ mindubi. ²³Gât ko nen den nâi dâgogindâ zo upan. Neņgâren a kimembut ândie. Zen Anutu mâteņan den sâm kâtigem kâukziņ mân mânâņgât ândime. ²⁴Oi gâ zeņgâren târokwatgigindâ sii nalem kwâlâna om kâukziņ mânâņgâtpi. Gâ yatâ otna a ambân zen gek itâ nâņgâbi, ‘Zâkkât den nâņgâwen, zo bon buņâ. Zâk gurumin den lum ândimap.’ ²⁵Hân nâin goknjâ zinjâ Yesugât kâmut urâwe, zeņgât den itâ sâwen, ‘Zen nalem bem lopiogât siņgi sâne mân nimbi. Zuu gilâm sot zuu gilâmziņoot mân nibi. Ap ambin, zet mân birâyanņâbabot.’ Zo yatâ sâm kâtigiwen.”

²⁶Yatâ sâne Paulo zâk dinziņâ nâņgâm a kimembut zeņgâren târokwâip. Haņsâi too sanņonņâ tirik namin zâiwe. Sâkziņ kubikannâm Anutugât siņgi nalem pânâ utnetâ Paulonjâ tirik namâ galem a zorat dukui.

Paulonjâ tirik namin zari gâsuwe.

²⁷Nep mâme nâi âkââkâņan Paulonjâ tirik namin zâi tâi Asia hânân gâbâ Yuda a nâmbutnjâ zinjâ zâk ekņâ a aksik kâsa okņanņânât sâm gâsuwe. ²⁸Gâsumņâ den kâtikņâ sâm sâwe, “O Isirae a, ga betniņan minek. A zirâņ hânņâ hânņâ ândim Yuda a kâsa otningâmņâ Mosegât den sot tirik namâ zorat mem gei kwâkwat den sâm dâzâņgomap. Oi tirik namâniņan Grik a diiziņgi zâine mân dâp uap.” ²⁹Paulo zâk Epeso kamânân goknjâ Toropimo, Yuda a buņ, zâk sot kamânân âim gâitâ ekņâ zorat sarâ itâ sâwe, “Paulonjâ tirik namin diim zâim geip.”

³⁰⁻³¹Paulo zâk yatâ oip sâne kamân mâirâp zinjâ aksik umziņ bâliņ oi zaatņâ mindum gawe. Oi a nâmbutņandâ Paulo gâsum diimņâ tirik

namin gâbâ âkñan giwe. Diim gine mâtâp doonguwe. Paulo gâsumñâ kune mumbapkât utne singi zo Roma kâwali a galem zâkkâren ari itâ nânġip, “Yerusalem a zen aksik kâsa gâsâyague.” ³²Den yatâ nânġâmñâ zorâñak kâwali a galem patâñâ arâpñâ sâtñâ sot yen gâsuziñgi sârârâk kârâm âiwe.

Oi Yuda a zen Paulo kom tatne kâwali a galem patâ sot kâwali a, zen gane ziñgit birâwe. ³³Oi kâwali a galem patâñâ ga Paulo bitziñan gâbâ betziñan mem sâi tâk kâtikñandâ saawe. Oi Paulogât topñâ sot kut ñâi ñâi oip, zorat mâsikâziñgi. ³⁴Mâsikâziñgi a ambân zen den ñâi sâne nâmbutñandâ den lañ gulip sâwe. Yatâ sâne den zo top mân nânġâm sâi kâwali a ziñ gâsu diim namâziñan âiwe. ³⁵Oi Paulo tiregân gâi a doñbep patâ ziñâ mindum mâtâp doonguwe. Doongune kâwali a ziñâ Paulo gâsum bitziñâ kwâkñanâk mem namin zâiwe. ³⁶A aksik patâ moliziñgâm gam den yu kambân sâm itâ sâwe, “A zo kune buñ oik.”

³⁷Paulo diim namin baginâ sâne Paulonñâ kâwali a galem dukum sâip, “Nânġânina den ñâi dâgobâ.” Sâi kâwali a galemñâ sâip, “Gâ dap op Grik denân sat? ³⁸Mârumâk Aigita a ñâiñâ a kutâ kunat sâmñâ a 4 tausen diiziñgi hân a mân ândiândiñan âiwe. Gâ a zo mo ñâi?” ³⁹Yatâ sâm mâsiki Paulonñâ itâ sâip, “Nâ Yuda a. Kilikia hânân Taso kamân patâ, zo gokñâ. Gâ nânġânina den ñâi dâzânġobâ.” ⁴⁰Oi nânġânġi Paulo zâk tiregân kin a den hiriñsâbigât bikñandâ dâp oi zen hiriñsâne Yuda ziiñ denân itâ sâm dâzânġoip.

Paulonñâ Yuda a Yerusalem kamânân den dâzânġoip.

(Apo 9:3-19; 26:12-18)

22 ¹“Bukurâpnâ sot patârâpnâ, nâ den sa nânġânek.” ²Paulo zâk yatâ sâm Yuda a ziiñâ denân dâzânġoi hiriñsâm den mân sâm tarâwe. ³Oi târokwap dâzânġoip, “Nâ Yuda a. Kilikia hânân Taso kamânân muyagewan. Oi kamân ziren ga ekap namin ândim lâmbarâwan. A patâ Gamalie, zâkkât um topñan ândia sâkurâpniñangât gurumin den zo kwâkâm nigi nânġâwan. Oi zen itârâñ ue, zo yatik nâ Anutugât gurumin den kâtigem lum ândiwan. ⁴Oi Yesugât kâmut zi buñ upi sâm nâ kâsa otziñgâm a sot ambân aksik saaziñgâm tâk namin zâmbam ândiwan. ⁵Tirik namâ galem a patâ sot a sâtñâ, zen nâgât topnâ âlip nânġe. Zen bukurâpniñ Damasiko kamânân ândime, zengât ekap kulemgum nine itâ sâm âiwan, ‘Ândi a ambân Yesu nânġâm pâlâtâñ kwapme, zen gâsuziñgâm diiziñgâm Yerusalem kamânân ga hâuñâ sâknam ziñgâbi.’

⁶Yatâ sâm mâtâbân âim mirâ bâkñan oi Damasiko mâte ua sumbemân gâbâ kârâp âsakñâ patâ nâgâren âsageip. ⁷Âsagei hânân gei zemñâ den itâ muyagei nânġâwan, ‘Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândimat?’ ⁸Oi nânġâ sâwan, ‘Kembu, gâ ñâi?’ Sa itâ dâtnogip, ‘Gâ nom ândimat. Nâ Yesu

Nasarete gokŋâ.’⁹ A nâ sot ândiwe, zen kârâp âsakŋik igâwe. Den ko mân nânġâm kwâtâtiwe.¹⁰ Oi nânġâ sâwan, ‘Kembu, Nâ dap upatkât sat?’ Sa Kembuŋâ itâ sâm dâtnogip, ‘Zaat Damasiko kamânân âiban. Zoren âina a ŋâiŋâ nep tuubangât dâgobap.’¹¹ Oi kârâp âsakŋâ patâgât sinnâ bâpsâipkât eksandâ ŋâtâtiksâi bukurâpnâ zen bitnan gâsunine Damasiko kamânân âiwen.

¹² Kamân zoren a ŋâi ândeip, kutŋâ Anania. Zâkŋâ gurumin den lum ândeip. Yuda a zoren ândiwe, zen zâkkât nânġâne a âlipŋâ oip.¹³ A zorâŋ nâgâren ga itâ sâm dâtnogip. ‘Bukunâ Saulo, gâ siŋġâ ânânġârik.’ Sâi zorenâk sinnâ ânânġâri egâwan.¹⁴ Oi den itâ sâm dâtnogip, ‘Sâkurâpniŋangât Anutu, zâk mârum zâkkât nepŋâ tuubangât gâsum sâlâpgogip. Gâ Anutugât kore mâman a târârak Yesu ikpangât sot diŋâ nânġâbangât sâip.¹⁵ Gâ kut ŋâi egin sot zâkkât siŋgi den, zo a ambân aksik dâzâŋgoban.¹⁶ Oi zi wangât mambât yen ândiat? Gâ zaat Yesu bimbî kwâkŋangâna too sâŋgongiga Yesuŋâ to sagâ gulipkubap.’¹⁷ Yatâ opŋâ mâik ŋâi tap nânġâm ko Yerusalem kamânân âburem gam tirik namin zâim ninâu sâm umanân Yesu egâwan.¹⁸ Eksa itâ dâtnogip, ‘Kamân zirât a, zen gâgât lâuyân gâbâ nâgât den siŋgi nânġâm birâbi. Zorat gâ kek Yerusalem kâmân birâm âi.’¹⁹ Sâi nâ den hâuŋâ itâ dukuwan, ‘Kembu, nâ arâpkâ mâpâmâpâse namin muyageziŋġâm gâsuziŋġâm zâŋgom tâk namin zâmbam ândiwan. Oi zo kamân zirât mariŋâ âlip nânġe.²⁰ Oi gâgât den sâsâŋ a Setepano kunam hâmbâziŋ kwâkâm kinnâ topŋan pamŋâ kune nânġa âlip oip. Oi nâ zengât hâmbâ galem orâwan. Oi zo kamân zirât a ambân nânġâm nanġegât gâgât siŋgi âlip dâzâŋgobat.’²¹ Yatâ sa Kembuŋâ itâ dâtnogip, ‘Gâ zaat kubikangâna hân ŋâin gok zengâren sâŋgongoga âiban.’”

Paulo tâkŋâ lapitnâ sâm birâwe.

²² A zen kindap kwap Pauloŋâ hân ŋâin gokŋâ ziŋâ Anutugât siŋgi upigât sâi nânġâne mân dâp oi den yu kambâŋ sâm itâ sâwe, “A zo kune moik. A yatâ zo zâk ândei mân dâp upap.”²³ A ziŋâ zo yatâ sâm yu kambâŋ hâmbâziŋ kwâkâm suundum sot mâpot pane zâim geip.²⁴ Kâwali a galem patâŋâ sâi arâpŋâ Paulo diim namâ kâligen zâiwe. Oi zoren a zen wangât den doŋbep se sâmŋâ zorat topŋâ sâm muyagei nânġânât sâm tâkŋâ lapitpigât sâm ziŋgip.²⁵ Oi zen tâkŋâ lapitnamŋâ inzutŋâ saane ko Pauloŋâ a sâtnâziŋâ itâ sâm mâsikip, “Zen dâp yatâ Roma a diŋâ mân nânġâmŋâ tâkŋâ lapitne dâp upap?”

²⁶ Yatâ sâi a sâtnâziŋandâ patâgâren âi dukum sâip, “Dap utnat? A zi Roma a bonġâ.”²⁷ Sâi kâwali a zengât galem a patâ, zâkŋâ Paulogâren âi mâsikâm sâip, “Gâ sâ. Gâ perâkŋak Roma a?” Sâi Pauloŋâ sâip, “Zo perâkŋak.”²⁸ Sâi Galem a patâŋâ itâ sâip, “Nâ a yenġandâ kât doŋbep pamŋâ Roma a orâwan.” Sâi ko Pauloŋâ sâip, “Nâ âsaâsaginâ Roma a.”

29 Yatâ sâi Paulo lapitnam urâwe, zo birâwe. Oi kâwali a zengât galem a patâ, zâk den zo nângâm wangât yatâ uan sâm pârâkpam kenngât oip.

30 Haṅsâi kâwali a zengât galem a patâ, zâknâ Yuda a wangât sâm Paulo nângâm bâliṅ kwâkṅaṅge sâm zorat topṅâ nângâbat sâm tirik namâ galem a patâ sot a sâtṅâ sâi aksik mindunetâ Paulo tâknâ olaṅ diim gâi minduminduyân pâip.

Paulo zâk a sâtṅâ zengât minduminduyân den sâip.

23 1 Paulo zâk a sâtṅâ sen tâpâk ziṅgit itâ sâm dâzâṅgoip, “A bukurâpnâ, Anutugât mâtejan târârak ândim gâwan. Aṅunnaṅgât mân opman.” 2 Yatâ sâi ko tirik namâ galem a patâ Anania, zâknâ a ziṅâ lâuṅan kumbigât sâip. 3 Sâi Pauloṅâ itâ sâm dukuip, “Sâkkâ ko tobat âlipṅâ. Umgâ ko bâliṅâ. Gâ Anutuṅâ gobap. Gâ Mosegât gurumin den lum nâgâren den kubikkubik tuubam sat. Ka Mosegât gurumin den kom nobigât dâzâṅguat.” 4 Yatâ sâi a kirâwe, zen Paulo itâ sâm dukuwe, “Gâ wangât Anutugât tirik namâ galem a patâ zo sâm bâliṅ kwâkṅâṅgat?” 5 Sâne Pauloṅâ itâ dâzâṅgoip, “Bukurâp, zâk a patâ ândiap, zo mân nângâm den zo san. Kembangât ekabân den ṅâi itâ kulemguwe, ‘Gâ a ambân zengât galem a mân sâm bâliṅ kwâkṅaṅgâban.’ Nâ den zo nângâman.”

6 Oi a sâtṅâ kâmut tarâwe, zen nâmbutṅâ Sadukaio a ândiwe. Nâmbutṅâ ko Parisaio a ândiwe. Paulo zâk zo ek nângâm den mem zâi pam itâ sâm dâzâṅgoip, “A bukurâpnâ, nâ Parisaio a. Sâkurâpnâ zen Parisaio a ândiwe. Parisaio a nen momṅâ zaatnat sâmen. Momṅâ zaatzaatṅâ, den zo luman, gât ko denân nâbanse.”

7 Den yatâ sâi Parisaio a sot Sadukaio a, zen den sâm kwâkâyaṅgâne kâsâp muyageip. 8 Sadukaio a zen mumuṅan gâbâ zaatzaat sot sumbem a sot um dâp zo mân ziap sâmarâwe. Ka Parisaio a zen kut ṅâi ṅâi zorat nângâne bon opmap. 9 Oi zorat minduminduziṅan den sârek patâ âraguwe. Yatâ opṅâ Parisaio a zengât kâmurân gâbâ Kembangât gurumin den galem a nâmbutṅâ zen zaatṅâ den kârâpṅoot itâ sâwe, “Nen a zi egindâ tosaṅâ buṅ uap. Sumbem a mo a tabâṅâ ziṅâ den dukuwe oi ko dap sânat?”

10 Oi den kârâpṅoot âragunetâ kâwali a galem a patâ zâk Paulo kumbegât kenngât op sâi arâpṅâ kâmut ziṅâ geim Paulo osetziṅan gâbâ gâsum diim namâziṅan zâiwe.

11 ṅâtik zoren Kembuṅâ muyagem Paulo gootṅan kin itâ sâip, “Gâ mân kenngât ot. Ziren Yerusalem kamânân nâgât den siṅgi sâm muyagiat, zo yatik Roma kamânân sâm muyagiban.”

Yuda a nâmbutṅâ Paulo kunam sâwe.

12 Haṅsâi Yuda a nâmbutṅandâ den itâ sâm saawe, “Nen nalembirâm yenâk ândinat. Paulo kom ko nem ândinat.” Yatâ sâm Anutu mâtejan den zo

sâm kâtigiwe. ¹³A tenġâziġ 40 yatâ zorâġ den zo sâwe. ¹⁴A zo zenġâren ġâbâ nâmbutġandâ tirik namâ galem a patâġâren âim itâ sâwe, “Nen nalem birâm ândimġâ Paulo kom nalem ninatkât sâm kâtigien. ¹⁵Zorat ġâ sot a sâtnâ zen kâwali a patâġâren den itâ pane âibap, ‘Ġâ Paulo sâġgonguna ġâi zâkkât diġâ sâm kubiknat.’ Oi dinziġâ nâġġâm Paulo sâġgongoi mâtâbân ġâi kunat.”

Paulo biitġandâ kâmbamġât den sâm muyageip.

¹⁶⁻¹⁷Oi Paulogât biitġandâ kâmbamġât den zo nâġġip. Nâġġâmġâ kâwali a zenġât namin bagim aniġâ dukuip. Dukui ko Paulonâ kâwali a zenġât a sâtnâ nâi konsâm itâ dukuip, “Ġâ kâtep zi kâwali a patâġâren diim âina den nâi dukubap.” ¹⁸Sâi a zorâġ katep zo diim patâġâren âim itâ dukuip, “A tâk namin taap, kutġâ Paulo, zâkġâ noonsâm dâtnogi katep zi diim gaan. Katep zirâġ den nâi dâġobap.” ¹⁹Yatâ sâm dukui kâwali a galem patâġâ katep bikġan ġâsum diim ġinġan âim mâsikâm sâip, “Den dap dâtnoban?” ²⁰Mâsiki katepġâ itâ sâm dukuip, “Yuda a zen ġâġâren den pane ġâbapġât den saage. Mukan Paulo minduminduziġan diim âine topġâ sâm muyagibapġât dâġobi. ²¹Dâġone dinziġâ mân nâġġâban. A 40 yatâ zorâġ Paulo kunam se. Zen nalem birâm ândim Paulo kom nalem ninatkât se. Oi zen Paulo kunam mâtâbân mambât te.” ²²Katep zorâġ den yatâ sâi kâwali a galemġâ den itâ sâm sâġgongoip, “Ġâ den dâtnogat, zo a nâi mânâk dâzâġoban.”

Kâwali a ziġâ Paulo Kaisarea kamânân diim âiwe.

²³Oi kâwali a galem a patâġâ kâwali a sâtnâ zagât diizikâm itâ sâm dâzâkoip, “Zet sâitâ kâwali a ki mâtâp âiâiġâ 2 handeret sot kâwali a bâu biosi kwâkġan âiâiġâ 70 sot liġġip kâlâu a 2 handeret zorâġâ kubikaġġâm nâtikġât narâk nâmburân kimembut, narâk zoren Kaisarea kamânân âibi. ²⁴Oi Paulogât bâu biosi nâi kwâkġan tâpapkât kubikpi. Oi mulunâk galem okġaġġâm Roma a kutâ Pelikigâren diim âibi.”

²⁵Oi Kâwali a galem a patâġâ Pelikigât ekap nâi itâ kulemgoip,

²⁶“Klaudio Lisia, nâġâ a kutâ âlipġânâ Peliki, ġâġât ekap zi kulemġuan. ²⁷Kâwali a ziġ a nâi diim ġe. Zo Yuda a ziġ kune mumbam oi a zo Roma a nâġġâmġâ sa kâwali anâ sot âimġâ bitziġan ġâbâ mâkâwen. ²⁸Oi denân parâwe, zorat topġâ nâġġâbat sâm a sâtnâ minduminduyân diim âiwan. ²⁹Diim âim ziġaġġât gurumin den sâne itâ nâġġâwan. Kut nâi nâi oip, zorâġ kâmbam mo tâk namin tâtat, zorat dâp mân uap. ³⁰Oi a nâmbutġâ ziġâ Paulo sipkum kunam utne ġâġâren sâġgogua gaap. Oi den sâkġanâk sâme, zen sâġgonzâġġua ġâġâren gam diġâ dâġobi.”

Ekap yatâ zo kulemġum kâwali arâpġâ ziġġâm mem âibigât sâip.

³¹Oi Kâwali a zen patâġât den lumġâ nâtiġân Paulo diim âim Antipatri kamânân takâwe. ³²Haġsâi kâwali a nâmbutġâ kamânziġan puriksâne

kâwali a biosi kwâkɲan tâtat ziiɲik diim âim Kaisarea kamânân takâwe. ³³Takâm a kutâ ekap pindâm Paulo yatik bikɲan parâwe. ³⁴A kutâɲâ ekap zo sâlâpkum Paulogât hân topɲaɲgât mâsikip. Zâk Kilikia hânân gokɲâ nâɲgâm itâ sâip, ³⁵“A denân gâbanse, zen gane narâk zoren den kubiknat.” Yatâ sâm kâwali a zengât bitziɲan pâi diim Herodegât den kubikkubik namin pam galem urâwe.

Yuda a Kaisarea kamânân Paulogât den sâgânâk sâwe.

24 ¹Sirâm bâtnâmbut âki tirik namâ galem a patâ Anania, zâk sot galem a nâmbutɲâ sot a ɲâi kutɲâ Teatulo, zen Kaisarea kamânân geim Paulogât den sânam Roma a kutâgâren âiwe. ²Âine a kutaɲâ sâi Paulo diim gane Teatuloɲâ Paulo tosaɲaɲaɲgât den itâ sâm muyageip, “A kutâ âlipɲâ Peliki, gâ âlip galem otniɲgâna lumben ândimen. Oi Yuda a kâmut nen zi betniɲan mena ândiândi âlip ândien. ³Gâ kâmân dâp âlip galem otniɲgâmat, zorat nâɲgindâ âlip opmap.

⁴Oi den sa kârep opapkât nâɲgânina den pânɲkânok dâgobâ. ⁵A zirar nâɲgindâ bâliɲ opmap. Yuda a hânɲâ hânɲâ den dâzâɲgom um gulip kwatziɲgâmap. A zo Nasarete gokɲâ sarâ agât arâɲɲâ, zengât a sâtɲâ ândiap. ⁶Zâkɲâ tirik namin âim mem bâliɲ kwapâ sâi gâsuwen. ⁷Niiɲâ gurumin den lum kubiknam oindâ Kawali a galemɲâ Lisia, zâk sot arâɲɲâ ga diim âiwe. ⁸Oi denân parâwen, nen gâgâren gânatkât sâip. Oi nen den dâgogen, zorat gikak mâsikâm topɲâ nâɲgâban.”

⁹Den yatâ sâi Yuda a ziɲâ bekɲan mem zorik sâwe.

Pauloɲâ Peliki mâteɲan den torenɲâ sâip.

¹⁰Oi Pelikiɲâ bikɲâ dâp oi Pauloɲâ itâ sâip. “Gâ Yuda nengât hân ziren a kutâ op narâk kârep ândim gâin, zorat umâlibân den sâbat. ¹¹Nâ Yerusalem kamânân Anutu mâpâsibam op zâim ândia sirâm kiin zagât uap. Den zorat um zagât op a zi mâsikâziɲgâna dâgonek. ¹²Nâ tirik namin mo mâpâmâpâse namin mo sombemân a ambân zen sot sârek den mân âragoindâ niɲgirâwe. ¹³Oi a zirâɲâ den se, zorât bonɲâ mân tirâpgobi.

¹⁴Oi ɲâi dâgoga nâɲgâ. Mâtâp uɲakɲâ birâme, zorik ândim sâkurâpnâ zengât Anutu mâpâseman. Ka Mosegât gurumin den sot Propete zengât den kulemguwe, zorat nâɲga bonɲâ opmap. ¹⁵Oi gâtâm Anutuɲâ a orot mâmeziɲ bâliɲâ sot âlipɲâ, nen mumuɲan gâbâ mâɲginiɲgi zaatnat, zo nâɲgâm ândime. Zo yatik nâ nâɲgâm ândiman. ¹⁶Yatâ opɲâ galem oraɲgâm ândim Anutu sot a zengât mâteziɲan aɲun mân op ândiman.

¹⁷Yatâ op hân kârebân ândim bukurâpnaɲgât kât mem Yerusalem kamânân gâwan. ¹⁸Kât zo mem gam tirik namin zâim kubikaɲgâm ta muyageniwe. Zoren a kâmurân mo kwamit patâ, zoren mân tarâwan. ¹⁹Asia hânân gâbâ Yuda a nâmbutɲâ zen tarâwe. Oi a zo ziɲâ nâgât

tosa nânge oi ko gâgât mâtegan ga sâmbuyaginek. ²⁰Mo a sâtjâ minduminduyân nânâ den sa tosa nâi muyagiwe oi ko a zi zinjâ gâgât mâtegan sapsunek. ²¹Nâ a minduminduyân den kânok sâwan. Zo nânngâne mân dâp oip. Zo ko den kâtik sâmbitâ sâwan. Mom zaatzaatjâ den zo sâmban, zorat nâmbutjandâ denân nâbanetâ kinzan.”

²²Paulojâ den yatâ sâi ko Roma a kutâ Peliki, zâk Paulogât den zo mân sâmbkwâkâm biri zeip. Wangât, zâk mâtâp ujakjâ zorat den singi nânqip, zorat itâ dâzângeip, “Kâwali a galem a Lisianjâ Yerusalem kamânân gâbâ gâi ko zengât den sâmbkwâkâbat.” ²³Yatâ sâmbjâ kâwali a sâtjâ itâ sâmbdukuip, “Gâ sâne arâpkâ zen Paulo galem op kâsa mân oknjângâbi. Bukurâpnâ, zen kut nâi nâi mem ga pindânam utne mâtâp mân doongubi.”

Paulo zâk kendon patâ zâgât tâk namin tâip.

²⁴Sirâm nâmbutjâ zo tapjâ Peliki zâk ambinjâ, Yuda gokjâ, kutjâ Durusila, zâk sot tapjâ Paulo sâi gâmb Kristo Yesu nânngâm pâlâtjâ kwâkwatjângât dâzâkoip. ²⁵Oi Paulojâ târârak ândiândij sot âknjâlegât kendon ândiândij sot hâunjâ mimiñangât narâknjâ, zorat den sâi Pelikinjâ kenjgât opjâ Paulo itâ sâmbdukuip, “Âlip âi ândina nenjgât kabâ nâi muyagei ko sa gâban.” ²⁶A kutâ zo Paulo kât nibap sâmbnarâk dâp sâi gâi zâk sot den den op ândeip. ²⁷Oi kendon zagât âki a kutâ nâi kutjâ Porikio Pesto, zâk Peliki hâukwâip. Oi Peliki zâk Yuda a ambân umziñ âlip upapkât Paulo tâk naminâk birânjângâm arip.

Yuda a zen Pestogâren ga Paulogât den sâwe.

25 ¹Pestojâ nep zo mem sirâm karâmbut tap Kaisarea kamânân gâbâ Yerusalem kamânân zarip. ²Zai taki tirik namâ galem a sot Yuda a zâizâinj, zen zâkkâren gamjâ Paulogât den dukuwe. ³Zâk nânngâziñgâm sâi Paulo Yerusalem zâibapkât sâwe. (Oi zen ziinjâk mâtâbân Paulo tik tap kunat sâmb, sâmb kâtjâ urâwe.) ⁴Sânetâ Pestojâ itâ sâmb dâzângeip, “Paulo zâk Kaisarea kamânân tâk namin taap. Oi zoren âburem geibâman. ⁵Paulogât tosa sânam zengâren gâbâ a sâtjâ, zinjâ nâ sot ârândâj geimjâ sâbi.”

⁶Yatâ sâmbjâ sirâm nâmburân karâmbut mo bâzagât yatâ zo Yerusalem kamânân tap ko Kaisarea kamânân giarip. Zoren taki mirâ hañsâi den sâsâj namin zâimjâ sâi Paulo diim zâiwe. ⁷Paulojâ zari Yuda a Yerusalem kamânân gâbâ gawe, zen haamgumjâ tosanjângât opjâ den doñbep sâmb kirâwe. Den sâwe, zorat bonjâ nâi mân muyageip. ⁸Sâne Paulojâ dinziñâ mem gem itâ sâip, “Yuda a zengât gurumin den sot tirik namâ sot Roma a kutâ patâ, zen mân sâmbbâlij kwatzinjâman.”

⁹Sâi Pestojâ Yuda a umziñ âlip upapkât Paulo mâsikâm sâip, “Gâ dap nânjat? Gâ diigim Yerusalem kamânân zâim zoren diñgâ sâmbkwâkâbâ?”

¹⁰Sâi Paulonâ itâ sâm dukuip, “Buŋâ. Nâgât den ziren sâm kwâkâban. Roma a kutâ patâ Sisagât namâ zi. Gâ gikâk nâgât topnâ nângat. Nâ Yuda a mân bâliŋ otziŋgâwan. ¹¹Nâ tosa patâ muyagem sâi ko nobâ sâna sâknâ mân aŋgân kârâbam. Zen nâgât sâknânâk se, gât ko zeŋgât bitziŋan mân nâbanban. Zorat Roma a kutâ patâ Sisa dinnâ sâm kwâkâbapkât san.”

¹²Yatâ sâi Pesto sot arâpŋâ zen mindum den âragumŋâ Pestoŋâ Paulo itâ sâm dukuip,

“A kutâ patâgât sat, zorat a kutâ patâgâren âiban.”

A kutâ Agripanâ Pestogâren gâi Paulogât den dukuip.

¹³⁻¹⁴Sirâm nâmbutŋâ âki a kutâ Agripa sot ponâŋâ Beanike zet Kaisarea kamânân geim Pesto buku okŋangâm sirâm nâmbutŋâ zâk sot tâtat mâme oitâ Pestoŋâ Paulogât den siŋi a kutâ itâ sâm dukuip, “Pelikiŋâ tâk namâŋan a ŋâi pam ari zi taap. ¹⁵Oi nâ Yerusalem kamânân zariandâ Yuda a zeŋgât tirik namâ galem a sot a zâizâiŋ zen nâgâren mindumŋâ a zo kua mumbapkât sâwe. ¹⁶Oi nâ den torenŋâ itâ sâm dâzângowan, ‘Roma a nen dengârâk op a kâmbamân mân zâmbanmen. Oi nen itâ upmen. A toren toren minduziŋgindâ torengoot sâi torengoot sâi yatâ sâme.’

¹⁷Yatâ dâzângua zen gane haŋsâi den namin zâim Paulo sot Yuda a minduziŋgâwan. ¹⁸⁻¹⁹Oi Yuda a ziŋâ zâkkât bâliŋâ ŋâi sâbi sa ko zen Yuda a ziiŋangât gurumin den, zorat âragwârâgu urâwe. Oi a mumuŋâ ŋâi Yesu, zâkkât den mem ândiwe. A zorat Paulonâ itâ sâmap, ‘Zâk zaat ândiap.’ ²⁰Nâ den zorat kwakŋâ Paulo Yerusalem kamânân zari diŋâ sâm kwâkâbatkât dukuwan. ²¹Dukua Paulo zâk Roma a kutâ patâŋâ diŋâ kwâkâbapkât sâip. Oi Roma a kutâgâren âibapkât tâk namin mambât ândiap.” ²²Pestoŋâ yatâ sâm dukui Agripanâ sâip, “Nâ a zorat diŋâ naŋgâbatkât otnigap.” Sâi Pestoŋâ itâ sâip, “Âlip. Mukan diŋâ nângâban.”

Paulonâ a kutâ Agripagât mâteŋan kirip.

²³Mirâ haŋsâi Agripa sot Beanike zet a kutâ neulezikŋoot den namin zâiwet. Oi kâwali a patâ sot kamân zorat a zâizâiŋ, zen molizikâne ârândâŋ zâiwe. Zâinetâ Pestoŋâ sâi Paulo diim zâiwe. ²⁴Diim zâine Pestoŋâ den itâ sâip, “A kutâ Agripa sot a nen sot zi te, zen dâzângua nângânek. A kinzap, zirat opŋâ Yuda a pisuk Yerusalem kamânân sot ziren, zen zâkkât tosaŋât den sâm den kwamit patâ itâ sâwe, ‘Zâkŋâ ândei mân dâp upap.’ ²⁵Zen yatâ sâwe. Nâ ko tosaŋâ kârua kâmbamgât siŋi mân uap. Oi Roma a kutâ patâgât sâipkât zâkkâren sâŋgongua âibap. ²⁶Oi zâkkât tosa mân muyagemŋâ a kutâ patâgât ekap kulemgubâ sâm kwaksan. Zorat a zi, zeŋgâren sot a kutâ Agripa, gâgât mâteŋan ga kinzap. Oi zâkkât topŋâ sâi nângindâ diŋâ ekabân kulemguaŋdâ âibap.

²⁷Nâ tâk namâ a ŋâi tosaŋangât den mân kulemgum yenâk Roma kamânân sâŋgongua ari mân dâp upap.”

Pauloŋa Agripa sot Pesto, zekât mâtezikŋan den sâip.

(Apo 9:3-19; 22:6-16)

26 ¹Agripaŋa Paulo itâ sâim dukuip, “Gikak topkâ sâna nânŋânâ.” Sâi Pauloŋa bikŋa pamŋa den itâ sâim dâzânŋoip, ²“Yuda a ziŋa denân nâbanse, zorat torenŋa a kutâ Agripa mâtegan sâbatkât umnâ âlip uap. ³Gâŋa Yuda a nenŋât orot mâmeniŋa sot kut ŋai ŋai upmen, zo topŋa nânŋâm nanŋat. Nânŋânina den siŋi kârep patâ sa mân âkon upan.

⁴Nâ katepnan gâbâ Yerusalem kamânân bukurâpnâ osetziŋan ândia orot mâmenâ zo ek nânŋâwe. ⁵Zen nânŋât topnâ ek nanŋâweŋa mân se. Nâ Parisaio a zenŋât oserân ândim lâmbarâwan. Sâkurâpniŋ zenŋât gurumin den zo lum ândim kâtigewan. ⁶Nâ tâk namin zeman, zo ŋaiŋât buŋa. Anutuŋa âse sâkurâpniŋa zenŋât den ŋai sâim kâtigeip. Den zo itâ. Nen ândim momŋa zaatnat. ⁷Den zo bonŋa upapkât Isirae a kâmut kiin zagât, zen ŋâtik sirâm sâim ândime. Nâ den zorat op nânŋâm ândia Yuda a ziŋa denân nâbarâwe. ⁸Anutuŋa a mumuŋa mânŋizingâmap. Zen wangât zo nânŋâne mân orotŋa yatâ uap?

⁹Nâ mâruman itâ nânŋâm ândiwan. Yesu, Nasarete gokŋa sot arâpŋa kâsa otziŋâm sa buŋ upigât nepnâ tuum ândiwan. ¹⁰Yerusalem kamânân nep zo tuum ândim Yesugât a donŋep tâk namin zâmbam ândiwan. Tirik namâ galem a patâ, ziŋa kâmbam sot tâk namin zâmbanbatkât nep diŋ sâim nine ândiwan. A zânŋonatkât den sâne den zo tângum sâmarâwan. ¹¹Yuda a zenŋât mâpâmâpâse namâ dâp a ambân Yesugât kutŋa sâim bâliŋan kwapiŋât zânŋom sâknam ziŋâm gâwan. Oi nâ um kâlak otziŋâm hân ŋain ŋain âi zânŋom sâknam ziŋâm gâwan.

¹²Yatâ ua tirik namâ galem a patâ ziŋa nep zo nine Damasiko kamânân âiwan. ¹³Mâtâbân aria mirâ bâkŋan oi sumbemân gâbâ kârâp âsakŋa âsagem gem nâ sot bukurâpnâ âsageniŋip. O a kutânâ, mirâsiŋ zerâmap, zo tobat ŋai. Zi âsakŋa patâ, mirâsiŋ zo walip. ¹⁴Yatâ muyagei nen hânân gei zeindâ Yuda denân den ŋai itâ nânŋâwan, ‘O Saulo, Saulo, gâ wangât nom ândiat? A ŋaiŋa wâuŋa dumunân pam diim âibam oi hârânsâm tâpap zo ko sâknam nânŋâbap. Zo yatâ sâknam nânŋâm ândiat.’ ¹⁵Oi nânŋa itâ sâwan, ‘Kembu, gâ ŋai?’ Sa itâ dâtnogip, ‘Nom ândimat. Nâ Yesu. ¹⁶Gâ zaat kinan. Nâ kore anâ gâsum sâlâpgobam muyagegigan. Kut ŋai ŋai eksat sot kut ŋai ŋai gâtâm tirâpgobat, zorat siŋi a ambân dâzânŋom ândiban. ¹⁷Nâ Yuda a zenŋât bitziŋan sot hân ŋai a zenŋât bitziŋan gâbâ mâkâgim ândibat. ¹⁸Nâ sâŋgongoga zenŋâren âi siŋi âlipŋanŋât nep tuuna umziŋ âburibap. Zen ŋâtâtik ek birâm âsakŋan bagibi. Sataŋŋa zaaziŋi ândie, zo birânŋanŋâm Anutugât a upi. Oi tosaziŋ gulipkoi nânŋâm pâlatân kwatniwe, zenŋât kâmurân bagim sumbemgât siŋi upi.’ Zâk yatâ sâim dâtnogip.

¹⁹A kutânâ Agripa, nâ sumbemân gâbâ den nânġâwan, zo lum ândiwan. ²⁰Zo ko kândom Damasiko kamânân dâzânġowan. Oi kamân zo birâm Yerusalem kamânân âim dâzânġowan. Zobâ Yudaia kamânġâ kamânġâ âi dâzânġowan. Oi hân nġân gokġâ, zengâren âi nep tuuga umziġ melânġâ Anutu sot pâlâtânġ op târâarak ândibigât dâzânġowan. ²¹Yatâ op ândiwan, zorat Yuda a ziġâ tirik namin gâsunim mumbatkât nowe. ²²Oi Anutu zâk betnan mei siġi âlip sâwanġâ sâm ândiman. Oi a zâizâiġâ sot gigiġâ zo dâp kânok dâzânġom ândiman. Mârumġan Mose sot Propete ziġâ bet a nġâi muyagibapkât kânġan sâwe, zorik sâm ândian. ²³Den zo itâ. Kristo zâk sâknam nânġâm mumbapkât sâsânġâ. Oi mumuġâ zengâren gâbâ kândom op zaatġâ zâkkât den zo Yuda sot hân nġân gok, zengât âsakġâ upap. Oi nâ den zo sâman.”

²⁴Pauloġâ yatâ dâzânġom tâi Pestonġâ den kambânġâ sâip, “Paulo, umġâ gulip oi den laġ sat? Ekap doġbep sâlâpkum ândina umġâ gulip oip.” ²⁵Sâi Pauloġâ itâ sâm dukuip, “A kutâ âlipġânâ, nâ umnâ mân gulip oi san. Nâ den san, zo bonġâ sot târâarakġâ. ²⁶Den san, zorat topġâ a kutaġâ âlip nânġap. Oi zâkkâren aksik dukum nânġan. Kut nġâi nġâi zo tik mân muyageip, zorat a kutâ mân kwaksap. ²⁷A kutâ Agripâ, gâ Propete zengât den nânġâna bon uap? Gâ nânġâm kwâtâtiat. Zo nânġan.”

²⁸Yatâ sâi Agripaġâ Paulo itâ sâm dukuip, “Gâ sâna mân kârep oi Kristo a opam.”

²⁹Sâi Pauloġâ itâ sâip, “Gâ sot a nâmbutġâ zi tap den zi sa nânġe, zen Kembuġâ betziġan mei nâ yatâ upigât san. Ka nâ tâk namin saanine ândian, zorat mân san. Den siġi âlipkât op san.”

³⁰Yatâ sâi a kutânġâ Agripa sot Pesto sot Beanike sot a nâmbutġâ, zen zaat namin gâbâ gem âiwe. ³¹Âi kinġâ âragum sâwe, “A zi kâmbam mo tâk namâġât siġi mân oip.”

³²Sâne Agripaġâ Pesto itâ dukuip, “A zi zâk Roma a kutâ patâ Sisaġâ diġâ kwâkâbapkât mân sâip sâi ko gâ olaġna âi yen ândibap.”

Paulo diim Roma kamânân âinam wanġâyân zâiwe.

27 ¹Italia hânân âinatkat sâne Roma kâwali a sâtġâ kutġâ Yulio, zâkġâ Paulo sot tâk namâ a nâmbutġâ diizingi wanġâyân zâiwe. (Luka nâ zen sot âiwen.) ²Wanġâ zo Adramiteġai kamânân gâbâ gâip. Zo Asia hân murukġan kamân tap arip, zoren âibapkât sâsânġ. Wanġâ zoren zâim Makedonia a nġâi kutġâ Aristako, Tesalonike kamânân gok, zâk sot âiwen. ³Mirâ haġsâi Sidoġ kamânân takâm Yulioġâ Paulo buku okġanġâm nânġânġi kamânân âimġâ bukurâpġoot nalem niwen. ⁴Oi zobâ arindâ pibânġâ gam mem kâbakġei Kapiro hânân âim hân kândâtġan âiwen. ⁵Oi Kilikia sot Pampilia zengât saru mâtâp âimġâ Mila kamânân, Likia hânân takâwen.

⁶Zoren wanġâ nġâi tâip. Zo Alesandiria kamânân gâbâ gâip. Zorânġâ Italia hânân âibam oi Kâwali aġâ sâi zoren zâiwen. ⁷Zâimġâ mulun âim

Kirido kamân gootjan takâwen. Oi Pibânâ mem kâbakneniŋgi kamân zo birâm Keret hânângen âiwen. ⁸Salimone kamân goot goot âim nep patâ tuum âimnâ Lasea kamân gootjan saru biknâ nâi tâip, zoren takâwen. Kutjâ waŋgâ tâtat âlip.

Paulogât den nângâm tâtâlim âiwe.

⁹Saruyân narâk kêrep arindâ Yuda zeŋgât kendon narâknâ âki pibâ narâknâ mâte oip. Zorat Paulonâ girem den dâzângom sâip. ¹⁰“Bukurâp, zi dum âinatkat nânga âlip âinatkat dâp mân uap. Nen âinarân irâ sikumâk buŋâ, nen ârândân waŋgâ bâliŋ oi sâruyân tâmbetagogemgât umnâ gwârâ uap.” ¹¹Yatâ sâi kâwali a sâtjâ Yulionâ Paulogât den birâm waŋgâ mariŋâ sot galem a, zekât dinzik lugip. Oi saru biknâ zoren map pibâ gâi waŋgânâ tâpapkât dâp mân oip. ¹²A doŋbepnâ zorat Keret hânân saru biknâ nâi kutjâ Poinike, zoren âi tâindâ pibâ narâk âki âinatkat sâwe. Saru biknâ zoren pibâ patâ mân komap.

Saruyân geinam urâwe.

¹³Oi pibâ bâbâlaŋ mirâ toren gâbâ gâi umziŋ âlip oi kela sâmbune kopgâi Keret hân nângâm âiwen. ¹⁴⁻¹⁵Âim tâindâ pibâ patâ yuaranâ ga mem kâbaknei hân zo birâm mâtâp tâpkoi osim birâwen. ¹⁶Yatâ opnâ hân nâi kutjâ Kaunda, zorat nângâmjan ârindâ bamin zo saruyân geibam oip. ¹⁷Oi nep patâ tuum sâmbuindâ kopgâip. Oi waŋgâ âbâŋgubapkât tâk doŋbep kâpim saawen. Oi saruyân kât nâi kirip, kutjâ Sirita, zoren âibemgât pibâgât isen diigindâ gei pibânâ kom kâbaknei mâtâp gulip âiwen. ¹⁸Pibâ imbanâ kom zeipkat haŋsâi sikum mem pane saruyân giarip. ¹⁹Sirâm karâmbuŋan waŋgâgât kut nâi nâi mem pane saruyân giarip. ²⁰Sirâm nâmbutjan pibâ doŋbepnâ koi mirâsiŋ sot sâŋgelak mân muyagei eknâ umniŋ keŋgât oi tâmbetagonamen sâm nângâwen.

Paulonâ um âlip kwatziŋgip.

²¹Oi a zen nalem birâm narâk kêrep yen ândine Paulonâ osetzian kin itâ sâm dâzângoip, “Bukurâp, zen nâgât den nângâwe sâi ko Keret hânân ândibem. Oi sikum kut nâi nâi tâmbetkuwen, zo mân muyagebap. ²²Zen mân keŋgât utnek. Anâ mân buŋ utnat. Waŋgâ ko tâmbetagogap. ²³Ųâtigân Marinâ kutjâ konsâm mâpâseman, Anutu, zâknâ sumbem kore anâ sâŋgongui gem ga nâgâren muyagem itâ sâm dâtnogap, ²⁴‘Paulo, gâ keŋgât mân ot. Gâ Roma a kutâ patâgât mâtejan takâ kinban. Oi itâ nângâ. Anutuŋâ gâ galem otgigi gâ sot a waŋgâyân te, zo mân tâmbetagogi.’ ²⁵Zorat bukurâp, zen umziŋ âlip oik. Nâ Anutugât um zagât mân opman. Nâ itâ nângan, ‘Den dâtnogap, zo bon upap.’ ²⁶Waŋgânâ hân nâin âi komnâ âbâŋgubap.” ²⁷Adria saruyân laŋ gulip

ândim tâindâ ma sirâm kiin kimembut oi nâtik tânâmņan waņgâ galem a ziņâ hân gootņan gen sâm nâņgâwe. ²⁸Yatâ nâņgâmņâ tâk dâp pane saruyân giari kâreņņâ a kânok yatâ oip. Oi mâik nâi âim du pane giari kâreņņâ kiin bâtnâmbut yatâ oip. ²⁹Oi kât kwâkņan zâibap sâm keņgât op waņgâ tipņan kela patâ kimembut saam pane giari mirâ haņsâbapkât mambât tarâwe. ³⁰Tapņâ waņgâ galem a zen keņgât op waņgâ birâm âinam bamin mem pane saruyân giari den sarâ itâ sâwe, “Nen waņgâ sâņgânņan kela yâmbât saanamên.” ³¹Yatâ utnam utne Pauloņâ kâwali a sâtņâ sot arâpņâ itâ sâm dâzâņgoip, “Waņgâ galem a zen âine nen saruyân geim naņgânat.” ³²Dâzâņgoi kâwali a zen bamingât tâkņâ mânâņgâtne saruyân giari birâwe.

³³Mirâ haņsâbapkât mambât tapņâ Pauloņâ a aksik nalem ninatkât itâ sâm dâtnâņgoip, “Zen umziņ keņgât oi nalem mân nem ândine sirâm kiin kimembut âkap. ³⁴Gât ko nalem nimbîgât sa mân kwâkâbi. Nalem nem ko kârâkņan zâi ândibi. Sâkziņ mân tâmbetagogi. Zen hâlâuyâk op ândibi.” ³⁵Yatâ sâi egindâ nalem nâi memņâ Anutugâren sâiwap sâm namuņ neip. ³⁶Nei ekņâ umniņ bâbâlaņ oi nen aksik nalem niwen. ³⁷A waņgâyân tarâwen ko teņgâniņ 276 yatâ zorâņ tarâwen. ³⁸Nen nalem nem âkon opņâ waņgâ kâligen gâbâ nalem mem pâindâ saruyân giari waņgâ bâbâlaņ op kopgâip

Waņgâņâ saru sâtņan âbâņgoip.

³⁹Mirâ haņsâi hân nâi ekņâ kwagâwen. Waniņ giên sâwen. Oi saru bikņâ nâi kâtņâ buņ ekņâ zorat sâtņan zâinat sâm urâwen. ⁴⁰Galem a ziņâ kelagât tâkņâ mânâņgâtne saruyân giari tâk olaņâ pibâgât isen nâi saane zariņ. ⁴¹Waņgâ âimņâ hân murukņan zâim waņgâgât sâņgânņandâ hânân sum kâtigei saruņâ waņgâ tipņan kom namuņip. ⁴²Waņgâ âbâņgoi kâwali a ziņâ tâk nâma a zen âibegât zâņgonam sâwe. ⁴³Patâziņandâ Paulogât op kwâkâziņgip. Oi sâi nâmbutņandâ saru lâbâņgum âiwe. ⁴⁴Ka nâmbutņâ omboņ sot nak sâmbaņâ kwâkņan âiwe. Zo yatâ opņâ nen aksik saru sâtņan takâm zâiwen.

A aksik Melite hânân zâiwe.

28 ¹Nen hâlâuyâk sagân zâimņâ tâunan zo kutņâ Melite sâne nâņgâwen. ²Hân mâirâp ziņâ buku otņiņgâm map pateņ op zei kârâp sândum une sei nâņgâwen. ³Pauloņâ kârâp tâmbânņoot zo mem pâi sei kârâp zorat umņan gâbâ mulum kâtik kopgam Paulo sâlâpņan zim kâtigem kirip. ⁴Oi kamân mâirâp zen zo ekņâ âragum sâwe, “A zi kâmbam a. Saruyân mân buņ op kopgap, zorat hâuņâ muyageņâņgap.” ⁵Pauloņâ ko mulum zo kwititapkoï kârâbân geim Paulo mân tâmbetkoip. ⁶Yatâ oi hân mâirâp zen bikņâ lâmbatpap mo kek mumbap sâm mambât ek tarâwe. Narâk kârep ek tatne buņ oi itâ nâņgâwe, “A zi ko bem lopio.”

Pauloŋa a sisi mâsekziŋoot kubikziŋgip.

⁷Kamân ândiwen, zorat nanġâmŋan a kutâziŋ tâip, kutŋa Popilio. Zâkkât mirâ kamân zo zeip. Oi a zorân on galem otniŋgi zâkkât mirin sirâm karâmbut ândiwen. ⁸Zoren ândeindâ Popilio ibânġa mâsek op sâk kârâp taki umân bâba oip. Oi Pauloŋa nânġâm mirin zâim bikŋa kâukŋan pam ninâu sâm kubikŋaŋgip. ⁹Yatâ oi hân zorat mâirâp zen a ambân mâsekziŋoot zen siŋgi nânġâm ganetâ kubikziŋġâmâip. ¹⁰Oi zorat hauŋġa a zen umâlip op galem otniŋġane âinam oindâ mâtâpkât kut ŋai ŋai betniŋan miwe.

Pauloŋa waŋġa ŋain zâim Roma kamânân arip.

¹¹Hân zoren ândeindâ kâin karâmbut âki waŋġa ŋain zâiwen. Waŋġa zo Alesandiria kamânân gok. Sâŋġânŋan lopio booboo zagât sobine kirâwet. Nen ândiwen, zoren waŋġa zoren tâi map pibâ narâk âki zâiwen. ¹²Âim Siraku kamânân takâm sirâm karâmbut tarâwen. ¹³Zo birâm haamgum Regioŋ kamânân takâwen. Sirâm ŋain mirâ toren gâbâ pibâ ga kâbakŋeniŋgi ŋâtik sirâm zagât âimŋa Puteoli kamânân takâwen. ¹⁴Zoren takâm waŋġâyân gâbâ gem gam Yesugât kâmut muyageziŋġâm sirâm nâmburân zagât zen sot ândiwen. Oi zobâ Roma kamânân âiwen. ¹⁵Yesugât kâmut Roma kamânân ândiwe, zen neŋġât siŋgi nânġâm Apio kamânân âine kândiaŋġâwen. Oi nâmbutŋa mirâ karâmbut, zoren kândiaŋġâwen. Oi Pauloŋa ziŋgitŋa umâlep nânġip.

Pauloŋa Yuda a den dâzânġoip.

¹⁶Roma kamânân takâm a sâtŋandâ sâi Paulo tâk namin mân parâwe. Kâwali a ŋaiŋa Paulo diim âi mirin pam galem oip. A nâmbutŋa ko tâk namin zâambarâwe.

¹⁷Zoren ândei sirâm karâmbut âki Pauloŋa sâi Yuda a sâtŋa zen gane itâ sâm dâzânġoip, “Bukurâpnâ, Nâ Yuda a bukurâpniŋa kwerâziŋ mân sâwan. Sâkurâpniŋ zengât den mân kowan. Oi zen laŋ Roma a zengât bitziŋan nâbane Yerusalem kamânân tâk namin nâbarâwe. ¹⁸Roma a ziŋġa topnâ sâmŋa nobigât tosanâ kârum birâninam urâwe. ¹⁹Ka Yuda a zen mân birâniŋigât kâtigine Roma a kutâ patânġa dinnâ sâm kwâkâbapkât sâwan. Nâ Yuda a bukurâpnâ zengât um kâlak mân nânġâwan. ²⁰Oi nâ zorat ziŋgitŋa zen sot den utnatkât sa ge. Isirae a nen momŋa zaatzaat den zo nânġâm ândimen. Den zorat tâkŋa saanine ga ândian.”

²¹Yatâ sâm dâzânġoi sâwe, “Ândiren Yuda hân topniŋan ândie, zen gâgât den ŋai mân kulemgum niŋge. Zoren gâbâ a ŋai mân gam sâm bâliŋ kwatgigi nânġâwen. ²²Zorat den mem ândiat, zo gikak sâna nânġânatkât sen. Oi mâtâp uŋakŋa zorat itâ nânġâmen. Hân dâp a ambân, ziŋġa sâm bâliŋ kwâtziŋġâwe.”

²³Yatâ sârn narâk nâi parâwe. Zo mâte oi Yuda a aksik Paulogât mirin mindune Anutugât um topnjan ândiândinjanġât den hanġât topkwap dâzânġom tâi nâtiksaip. Oi Moseġât gurumin den sot Propete zengât den kulemuwe, zo Yesugâren bonġâ âsageip. Zorat den dâzânġoip. ²⁴Oi a nâmbutnâ zen dinġâ nânġawe. Oi nâmbutnandâ dinġâ birâwe.

²⁵Oi den sârn kâsapagone Paulonâ itâ sârn dâzânġoip. “Tirik Kaapumnâ Propete Yesaia den dukui sâkurâpninġ den itâ sârn dâzânġoip,

²⁶ ‘Ġâ âi nâ kâmut zi itâ dâzânġonan, “Kindapzinandâ den nânġânânġânġ, zo nânġâbi. Ka umzinandâ ko mân nânġam kwâtâtibi. Sinzinandâ igiknâ, zo ikpi. Ka zorat topnâ zo mân ek kwâtâtibi. ²⁷A ambân kâmut zen zi um kâtik. Kindapzinġ bâpsâsânġ. Sinzinandâ mân ek kwâtâtibi. Umzinandâ mân nânġâm kwâtâtibi. Oi umzinġ mân melânġe ko nâ dap yatâ kubikzinġâbat.” ’

²⁸Zorat nâ dâzânġua nânġânġek. Anutunâ kubikkubik mâtâp muyageip, zo a hân nâin gok zengât sinġi uap. Zen nânġâm âknâlibi.”

²⁹Yatâ sârn dâzânġoi Yuda zen zinġak den sârn mâsikâyanġâm âiwe.

Paulo Roma kamânân kendon patâ zagât ândeip.

³⁰Oi Paulonâ Roma kamânân mirâ nâi kwâlâm zoren kendon patâ zagât ândei a zinġâ zâkkâren âim ândiwe. ³¹Âinetâ Anutugât um topnjan ândiândinġât den dâzânġom Kembu Yesu Kristo, zâkkât topnâ kenġât buġ dâzânġom ândeip.

Zo yatik.